

Etički aspekti izvještavanja o samoubojstvima na najčitanijim hrvatskim portalima

Kljuković, Antonela

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:389396>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-20**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

**Sveučilište
Sjever**

Diplomski rad br. 89/KOMD/2024

**Etički aspekti izvještavanja o samoubojstvima na
najčitanijim hrvatskim portalima**

Antonela Kljuković, 3704/336

Koprivnica, rujan 2024. godine

Sveučilište Sjever

Odjel za komunikologiju, medije i novinarstvo

Diplomski rad br. 89/KOMD/2024

Etički aspekti izvještavanja o samoubojstvima na najčitanijim hrvatskim portalima

Studentica

Antonela Kljuković, 3704/336

Mentorica

Izv. prof. dr. sc. Gordana Tkalec

Koprivnica, rujan 2024. godine

Prijava diplomskog rada

Definiranje teme diplomskog rada i povjerenstva

ODJEL Komunikologija, mediji i novinarstvo

STUDIJ Diplomski studij Komunikologije, medija i novinarstva

PRISTUPNIK Antonela Kljuković

MATIČNI BROJ 3704/336

DATUM 06. 09. 2024.

KOLEGIJ Medijska recepcija

NASLOV RADA Etički aspekti izvještavanja o samoubojstvima na najčitanijim hrvatskim portalima

NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU Ethical aspects of reporting on suicides on the most read Croatian portals

MENTOR Gordana Tkalec

ZVANJE izv. prof. dr. sc.

ČLANOVI POVJERENSTVA

1. Doc.dr. sc. Branimir Felger

2. Doc.dr. sc. Ivona Čulo

3. Izv. prof. dr. sc. Gordana Tkalec

4. Doc. dr. sc. Krešimir Lacković

5.

Zadatak diplomskog rada

BROJ 89/KOMD/2024

OPIS

Samoubojstvo je vrlo osjetljiva tema, stoga bi mediji, kao primarni davatelji informacija javnosti, trebali posebno obratiti pozornost na profesionalne standarde tijekom izvještavanja. Takvu praksu mogu postići pridržavanjem Kodeksa časti hrvatskih novinara te pravnim okvirom Zakona o elektroničkim medijima.

Rad će se baviti etičkim aspektima novinarskog izvještavanja o samoubojstvima na najčitanijim hrvatskim portalima. U ovome radu je potrebno objasniti važnost pozitivne i negativne stigmatizacije teme samoubojstva te ulogu medija i način njihova pristupanja temi, konzultirati relevantnu literaturu te istražiti utjecaj medija na publiku.

Korpus istraživanja bit će najčitaniji hrvatski portali, „Index.hr“, „Jutarnji list“ i „24sata.“ Metodom analize sadržaja spomenutih portala, utvrdit će se slijede li i u kojoj mjeri smjernice o izvješćivanju o samoubojstvima te će se istraživanje potkrijepiti metodom polustrukturiranog intervjua stručnih osoba iz područja medija i zdravstva relevantnih za temu samoubojstva.

ZADATAK URUČEN

M. 9. 2024

POTPIS MENTORA

Gordana Tkalec

Predgovor

Od početka studiranja, zanimala su me teme kojima bih, kao novinar, mogla pomoći drugima. Stoga sam za završni rad izabrala temu o medijima i osobama s invaliditetom te sam za diplomski rad također htjela pisati o utjecajnijoj temi, kojom bih, nadam se, mogla osvijestiti i ostale studente o važnosti novinarskog zanimanja. Stoga sam odlučila pisati o medijskoj etici, specifično se osvrćući na temu samoubojstva, odnosno o etičkim aspektima novinarskog izvještavanja o samoubojstvima. Kako bih prikazala određene probleme te s druge strane, ispravnu praksu, odlučila sam analizirati neke od najčitanijih hrvatskih portala. Smatram da je važno za mlade, nove studente, da odmah na početku studiranja spoznaju iznimnu važnost etike tijekom izvještavanja. Izričito kada je riječ o ozbiljnijim temama, kao što su primjerice marginalizirane skupine, stigmatizacija i destigmatizacija određenih tema, a ponajviše teme samoubojstva. Kao ljudi, trebali bi imati suosjećanja te poštovanja prema ranjivim osobama i njihovim obiteljima. Mediji i novinarstvo su danas više nego ikada, glavni izvori informacija javnosti te bi stoga trebali biti sigurno „mjesto“ za svakodnevno informiranje, bez straha da ranjiva osoba ili netko iz njihove obitelji, svjedoči nečemu senzacionalističkom što bi im moglo naškoditi. Rad bih ovim putem posvetila svim ranjivim osobama i njihovim obiteljima, s nadom da će rad jednoga dana pomoći u promjeni „sistema.“

Zahvalila bih najprije mentorici, izv. prof. dr. sc. Gordani Tkalec, na uloženom trudu, vremenu i pomoći oko diplomskog rada, ali također i kroz svih pet godina studiranja u kojima nas je izvela na ispravan novinarski put. Zahvalila bih i svim profesorima te ostalim djelatnicima Sveučilišta Sjever.

Posebne zahvale idu i sugovornicama intervjuja, prof. dr. sc. Gordani Vilović, što je pristala na intervju, u trenutku već lagane panike te kliničkoj psihologinji, Ivani Ćosić Predgrad, što je i za vrijeme poslovnog putovanja bila spremna pomoći!

Ponajviše bih zahvalila roditeljima što su mi najprije priuštili mogućnost studiranja te zatim bili podrška svih ovih godina. Na kraju bih zahvalila i svim kolegama – prijateljima koje sam stekla tijekom studiranja i s kojima sam prolazila kroz uspjehe i neuspjehe.

Sažetak

Samoubojstvo je vrlo osjetljiva tema, stoga bi mediji, kao primarni davatelji informacija javnosti, trebali posebno obratiti pozornost na profesionalne standarde tijekom izvještavanja. Takvu praksu mogu postići pridržavanjem Kodeksa časti hrvatskih novinara te također pravnim okvirom Zakona o elektroničkim medijima. Rad se upravo temelji na spomenutim profesionalnim, ispravnim izvještavanjem medija o samoubojstvima, odnosno etičkim aspektima novinarskog izvještavanja o samoubojstvima na najčitanijim hrvatskim portalima. „Javne osobe, poput novinara, imaju veliki utjecaj na javnost i kreiranje javnog mnijenja te mišljenja okoline, stoga bi iz tog razloga trebali paziti kako izvještavaju ili intervjuiraju sugovornike“ (Kljuković, A. 2022.). U ovome radu, želimo objasniti važnost pozitivne i negativne stigmatizacije teme samoubojstva te ulogu medija i način njihova pristupanja temi. Za primjer će poslužiti neki od najčitanijih hrvatskih portala, kao što su „Index.hr“, „Jutarnji list“ i „24sata.“ Metodom analize sadržaja na temelju spomenutih portala, utvrdit će se slijede li i u kojoj mjeri smjernice o izvješćivanju o samoubojstvima te će se također sve potkrijepiti metodom polustrukturiranog intervjua stručnih osoba iz područja medija i teme samoubojstva.

Ključne riječi: mediji, samoubojstvo, etika, portali

Summary

Suicide is a very sensitive topic, therefore the media, as primary providers of information to the public, should pay special attention to professional standards during reporting. Such practice can be achieved by adhering to the Code of Honor of Croatian journalists and also by the legal framework of the Law of Electronic Media. The work is precisely based on the mentioned professional, correct media reporting on suicides, that is, ethical aspects of journalistic reporting on suicides on the most read Croatian portals. "Public figures, like journalists, have a great influence on the public and the creation of public opinion and the opinion of the environment, therefore, for this reason should be careful how they report or interview interlocutors" (Kljuković, A. 2022). In this paper, we want to explain the importance of the positive and negative stigmatization of the topic of suicide, as well as the role of the media and their approach to the topic. An example will be shown on some of the most read Croatian portals, such as "Index.hr", "Jutarnji list" and "24sata." Using the content analysis method based on the mentioned portals, it will be determined whether and to what extent the guidelines on suicide reporting are followed and everything will also be supported by the method of interviews with experts related to the media and suicides.

Keywords: media, suicide, ethics, portals

Popis korištenih kratica

TV - televizija

NN – Narodne novine

ZPD – Zagrebačko psihološko društvo

UNICEF – *United Nations Children's Fund*

ZEM - Zakon o elektroničkim medijima

ČL – Članak

ST – stavak

WHO – *World Health Organization*

NPR – Na primjer

TZV – Takozvano

CCDH – *Center for Countering Digital Hate*

EU – Europska unija

HND – Hrvatsko novinarsko društvo

IFJ – Međunarodna federacija novinara

STR – stranica

SL – slično

IASP - *International Association for Suicide Prevention*

CSI – Centar za sigurniji internet

HZJZ – Hrvatski zavod za javno zdravstvo

RH – Republika Hrvatska

MUP – Ministarstvo unutarnjih poslova

SAD – Sjedinjene Američke Države

CDC - *Centers for Disease Control and Prevention*

CBC - *Canadian Broadcasting Corporation*

HINA – Hrvatska izvještajna novinska agencija

Sadržaj

1.	Uvod	1
2.	Metodologija.....	3
3.	Razvoj tehnologije i mediji.....	5
3.1.	Medijska kultura i uloga medija.....	6
3.2.	Tabloidizacija i senzacionalizam	8
3.3.	Cyberbullying.....	9
4.	Medijska etika.....	14
4.1.	Zakon o elektroničkim medijima	18
4.2.	HND i Kodeks časti hrvatskih novinara.....	19
4.3.	Terminologija	21
5.	Samoubojstvo i mediji	26
5.1.	Samoubojstvo i tipologija.....	26
4.2.	Smjernice za izvještavanje o samoubojstvu	28
4.3.	Pomoć i prevencija	37
4.4.	Izvještavanje o stopi samoubojstva	42
6.	Negativan i pozitivan utjecaj medija na medijsku publiku.....	50
6.1.	Wertherov efekt.....	50
6.1.1.	Samoubojstva slavnih osoba.....	51
6.1.2.	„Suicidalne pjesme“	55
6.1.3.	Filmovi i serije (primjer serije „13 razloga zašto“)	57
6.2.	Papageno efekt	58
7.	Analiza sadržaja.....	60
7.1.1.	Index.hr.....	60
7.1.2.	Jutarnji list	84
7.1.3.	24sata	101
8.	Metoda intervjua – izjave stručnjaka.....	117
8.1.	Gordana Vilović – medijska etika.....	117
8.2.	Zagrebačko psihološko društvo; Ivana Čosić Pregrad – psihološki aspekt medijskog izvještavanja o samoubojstvu.....	121
9.	Zaključak	132
10.	Literatura	135
11.	Popis slika i tablica	142

1. Uvod

„Novinarska etika je posebna etika koja na temelju općih načela objašnjava i tumači novinarski poziv“ (Vilović, G. 2004: 22). Kako bi se novinarska etika, odnosno etička načela mogla ispoštovati, novinari bi trebali poznavati smjernice ispravnog izvještavanja, u ovome slučaju, smjernice ispravnog izvještavanja o samoubojstvu, koje donosi Svjetska zdravstvena organizacija (WHO). Samoubojstvo je iznimno zahtjevna i osjetljiva tema, a budući da su mediji primarni davatelji informacija javnosti, trebali bi biti oprezni i odgovorno izvještavati općenito, a ponajviše o osjetljivim temama kao što je samoubojstvo. Samoubojstvo je postalo globalno javnozdravstveni problem te je po statistici jedno od vodećih uzroka smrti u svijetu. Prema WHO izvještajima, svake godine više od 720 000 ljudi premine od samoubojstva. Istraživanja su pokazala da je utjecaj medija na suicidalno ponašanje najvjerojatniji kada je metoda samoubojstva detaljno prikazana ili opisana, a djeca i adolescenti su najosjetljivija skupina. Međutim, također može utjecati i na starije populacije (Hawton, K.; E Williams, K. 2003). Iako se smatralo da će razvoj tehnologije doprinijeti pozitivnim medijskim aspektima, također je u velikoj mjeri doprinijelo i negativnim. Iako su se svijet i mediji brže povezali zahvaljujući tehnologiji, došlo je do senzacionaliziranja medijskih sadržaja. Što je šokantno i tužno, jest činjenica da se mnogo senzacionalizma može vidjeti i u izvještavanjima o samoubojstvu. Stvorilo se čak i mišljenje da „mediji pretvaraju tragične događaje u industriju zabave“ (Obradović, Đ. 2010: 39-50).

Ovaj diplomski rad bavi se upravo temom etičkih aspekata izvještavanja o samoubojstvima na najčitanijim hrvatskim portalima, čiji će primjeri biti prikazani u analizi sadržaja. Budući da je samoubojstvo osjetljiva tema, pokušalo se u što većoj mjeri obuhvatiti sve što bi se moglo povezati uz temu. Najprije, prvi dio rada, odnosi se na razvoj tehnologije i medije, koji sadrži: povijesni dio, kako je došlo do medijske kulture i što ona zapravo jest, isto kao i uloga medija. Zatim će biti objašnjen prethodno spomenuti senzacionalizam te sukladno s time i tabloidizacija. Objasniti će se negativan čimbenik kojemu je tehnologija pridonijela, a koji znatno utječe na porast samoubojstava, *Cyberbullying*, odnosno zlostavljanje putem interneta. Nakon toga, slijedi dio o medijskoj etici, gdje će biti spomenuto i objašnjeno što su etika i medijska etika te što je važno kako bi mediji odgovorno izvještavali o samoubojstvu. Objasniti će se Zakon o elektroničkim medijima, uloga Hrvatskog novinarskog društva i Kodeks časti hrvatskih novinara, ali također i terminologija koja je vrlo važna za novinarsku profesiju. Sljedeći dio rada, odnosi se na samoubojstvo i medije – što je samoubojstvo i tipologija samoubojstva, navest će se i objasniti smjernice za

izvještavanje o samoubojstvu, zatim prikazati gdje osobe u krizama mogu pronaći pomoć i koji sve kanali i načini intervencije za krizne situacije postoje, odnosno koji su dostupni. Na kraju tog dijela, još će se prikazati izvještaji o stopi samoubojstva. Vrlo je važno ukazati na negativan i pozitivan utjecaj medija na medijsku publiku, stoga se sljedeći dio rada bazira upravo na tome. Negativan dio sadrži objašnjenje Wertherovog efekta, koje se zatim dijeli na objašnjenja izvještavanja o samoubojstvima poznatih osoba, tzv. „suicidalnih pjesama“ te će biti prikazano istraživanje na temelju serije „13 razloga zašto.“ Naposljetku, što se tiče pozitivnog aspekta, objasniti će se Papagenov efekt, koji pridonosi smanjenju samoubojstava.

2. Metodologija

U teorijskom djelu rada, bili su istraženi relevantni znanstveni radovi i knjige, određeni zakoni i internetske stranice, zatim proučene i navedene WHO smjernice za ispravno izvještavanje o samoubojstvima, preporuke stručnjaka te su bile objašnjene udruge i načini gdje i kako osobe u krizama mogu potražiti pomoć...

Nakon teorijskog djela rada, slijedi metodologija, odnosno istraživanje teorijskog i zakonodavnog okvira. Za potrebe ovoga diplomskog rada, koristit će se metoda analize sadržaja. „Analiza sadržaja je dubinska analiza koja se koristi kvantitativnim i kvalitativnim tehnikama poruka koristeći znanstvenu metodu (pazeći na objektivnost, pouzdanost, valjanost, mogućnost generalizacije, zamjenjivost i testiranje hipoteze) i nije limitirana na tipove varijabli koji bi mogli biti izmjereni ili kontekst u kojem su poruke kreirane ili predstavljene“ (Paić, D. 2015: 14).

Analizirat će se sadržaji portala „Index.hr“, „Jutarnji list“ te „24sata“, u razdoblju od 20. lipnja 2021. godine, do 20. lipnja 2024. godine. Odnosno, bit će analizirani članci koji se odnose na samoubojstva te će se usporedbom s Kodeksom časti hrvatskih novinara i uz pomoć smjernica za izvještavanje o samoubojstvima, utvrditi povređuju li etiku te općenito profesionalne standarde novinarskog izvještavanja, odnosno smjernice pisanja o samoubojstvu. Druga metoda koja će se primijeniti jest metoda polustrukturiranog intervjua. Polustrukturirani intervju jest „intervju u kojemu istraživač sugovorniku dopušta manja tematska udaljavanja od postavljenih pitanja.“¹ Intervjuirat će se stručne osobe iz područja ovoga rada. Iz etičkog aspekta, stručnu umirovljenu redovitu profesoricu Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, također i autoricu te suautoricu sedam knjiga o etici, Gordanu Vilović. Dok, sa psihološkog aspekta, intervjuirat će se kliničku psihologinju te članicu Zagrebačkog psihološkog društva, Ivanu Ćosić Predgrad, o tome utječu li mediji na porast samoubojstava i pokušaja samoubojstava, kako kod djece, tako i kod odraslih.

Svrha i cilj ovoga rada su prvenstveno ukazati na problem neetičkog izvještavanja o samoubojstvima te osvijestiti medije i javnost o temi samoubojstva. U ovome radu to je prikazano kroz etičke i psihološke aspekte te također ispravne primjere izvještavanja o samoubojstvima.

Istraživačke hipoteze koje su nastojane dokazati su:

¹ <http://struna.ihjj.hr/naziv/polustrukturirani-intervju/25250/>

H1: Na hrvatskim portalima prisutno je kršenje profesionalnih standarda novinarskog izvještavanja o samoubojstvima

H2: Mediji načinom izvještavanja utječu na porast samoubojstava te pokušaja samoubojstva

H3: Kod slučajeva samoubojstava, hrvatski mediji rijetko kontaktiraju stručne osobe (psihologe) za provjeru podataka

H4: Senzacionalističko novinarstvo zamjenjuje etičko kod izvještavanja o samoubojstvima.

3. Razvoj tehnologije i mediji

Tehnologija, odnosno njen razvoj, uvelike je zaslužan za globalizaciju i brži protok informacija putem novih medija, ponajviše društvenih mreža. Novi mediji nisu u potpunosti zamijenili stare, ali televizija, radio i tiskovine su u laganoj sjeni naspram novih medija. A razvojem tehnologije, došlo je i do porasta senzacionalizma te stvaranja tabloidizacije (Singh, D. 2018). Prema Kittleru, stari mediji jednostavno dobivaju druga systemska mjesta (Hepp, A. 2011) te se u tom kontekstu može spomenuti i McLuhanova teorija medija. Iako pisano 1967. godine, McLuhan je uočio razvoj medija te smatrao da su noviteti produžeci središnjeg živčanog sustava. Ponudio je najradikalniju hipotezu svog vremena, a to jest da su kultura i društvo „transformirani“ svojim medijskim proširenim neposrednostima. Primjer je tehnologija tiska koja je stvorila javnost i električna tehnologija koja je stvorila masu (McLuhan, M.; Fiore, Q. 1967). „Medijska kultura nije ni više ni manje nego medijalizirana kultura ili – općenitije rečeno – medijska kultura je kultura medijaliziranih svjetova“ (Hepp, A. 2011: 9). Na temelju toga bi se moglo shvatiti da se tehnologija, kultura i društvo moraju gledati zajedno te da mediji nužno ne proizvode kulturu, već se integriraju u okolinu i stupaju s njom u razmjenu. Kultura i medijske tehnologije, konvergencija te medijalizacija i globalizacija, spadaju pod procese u suvremenom medijskom društvu. Spomenuti procesi pretvaraju kulturu u promjenjivu dimenziju informacijskog društva. Pomoću njih, razumijemo promjene medija. Naravno, postoje pozitivne i negativne strane razvoja tehnologije, ono povezuje svijet i pomaže u prijenosu informacija, ali također taj svijet i radikalno mijenja. Danas su mediji i tehnologija posrednici u tijeku društvene evolucije (Vasilev, S. 2023).

Tehnologija ima različite podsektore, međutim, za potrebe ovoga rada važno je istaknuti samo podsektor medijske tehnologije koja se širi, proizvodi ili pohranjuje medijske sadržaje. Što se tiče samog pojma medijske tehnologije, ono se odnosi na korištenje tehnoloških inovacija u proizvodnji, kruženju i pohrani medijskih sadržaja. Sastoji se od digitalnih alata i platformi te sustava kojima se omogućuje stvaranje, distribucija te potrošnja medija u tehnološkom svijetu. Medijska tehnologija je unaprijedila način na koji ćemo pristupiti medijima, konzumirati ih ili komunicirati s njima. Kao što je prethodno spomenuto, utjecala je i na stare medije, odnosno tradicionalne medijske sektore, poput TV-a, radija, filma, izdavaštva i marketinga. Tehnologija se neprestano mijenja i napreduje te zbog tog ubrzanja, postala je ključni faktor u medijskoj industriji.²

² <https://mooreks.co.uk/insights/what-is-media-technology/>

Zbog temeljnih sastavnica medijske tehnologije - kreatori sadržaja, medijske tvrtke, ali i potrošači koji imaju platforme za stvaranje sadržaja, mogu iskoristiti njene mogućnosti. Na taj način, primjerice kompanije, mogu ostati na vrhu digitalnog „lanca“ koji se i dalje razvija te svoje plasmane mogu prilagoditi ponašanju potrošača koje se neprestano mijenja, sve kako bi osigurale relevantnost i dostupnost široj publici. Danas se to, nažalost, može primijetiti i na temelju senzacionalizma, bombastičnih naslova te tabloidizacije. To se može vidjeti na tvrdnjama: „Mediji su se komercijalizirali, njihova je glavna djelatnost oglašavanje, a reklame i medijska manipulacija vrlo su izražene“ (Jurčić, D. 2017: 127). „Novine se bore održati na površini dok internetske publikacije postaju sve popularnije, a redakcije se bore s time kako se nositi s priljevom informacija“ (Singh, D. 2018: 62). Nove medijske tehnologije sveukupno uključuju: usluge strujanja (npr. *Netflix, Amazon...*), platforme društvenih medija (npr. *Facebook, Twitter, Instagram...*), virtualnu i proširenu stvarnost te alate i platforme za izradu sadržaja.³ Razvoj tehnologije je omogućio konvergenciju medija te su u današnje vrijeme jedno od primarnih mjesta za informiranje javnosti, društvene mreže i općenito digitalne platforme. Tako da primjerice, *Facebook* i *Google* preuzimaju mjesto televizije kao primarnog sredstva za pristupanje potrošačima (Singh, D. 2018). U spoju s time, nastao je pojam informacijskog/digitalnog društva, koji pretežito dominira u medijskim, političkim, ekonomskim i kulturnim raspravama. Pod informacijsko društvo se podrazumijeva sam rast informacijskih i kreativnih industrija (Krajina, Z.; Perišin, T. 2008). Stoga, u medijskoj industriji danas postoje radne pozicije koje su usmjerene posebno na tehnologiju. U te pozicije se ubrajaju kreatori sadržaja, digitalni marketinški stručnjaci te softverski programeri. Očekivano je da će promicanjem vremena, te radne pozicije biti sve više tražene i važnije (Singh, D.; Dongre, R. 2018).

3.1. Medijska kultura i uloga medija

Termin „medijska kultura“ datira iz 1950. godine, a ima povijest u raznim akademskim raspravama. Kao takvo, prihvaćeno je kao predmet teorijskog proučavanja. Ovdje je ponovno veliku ulogu imao filozof, Marshall McLuhan, koji je davao teorije kako bi se razumjelo na koji način mediji oblikuju i mijenjaju ideje o kulturi, obrazovanju i politici. Akademске rasprave, ili misli, o medijskoj kulturi, prikazuju uvid u posljedice tehnološkog razvoja na vrijednosti te ljudsko ponašanje. McLuhan je pisao o tome kao o kvantnim komunikacijskim skokovima

³ <https://mooreks.co.uk/insights/what-is-media-technology/>

medija i simultanosti, što kreira pojam homodigitalnog medijskog svijeta (McLuhan, M.; Fiore, Q. 1967). U kulturnim studijima, medijska kultura se razvila u 20. stoljeću, pod utjecajem masovnih medija. Odnosi se na sveukupni utjecaj i intelektualno vodstvo koje provode mediji, kako na javno mnijenje, tako i na općenite vrijednosti (Jannson, A. 2002). Moglo bi se reći da medijska kultura predstavlja izazov medijskim i komunikacijskim studijima, jer bez nje se mediji i medijska stvarnost ne mogu razumjeti. Takvo se medijsko društvo sastoji od složene međuovisnosti medija, tehnologije, komunikacije i kulture. Suvremena medijska osoba se u uvjetima dinamične medijske transformacije kategorijalno samoidentificira. Također su bitni prisutnost i interakcija u medijskom okruženju informacijskog društva. Može se zaključiti da izvan medijske komunikacije ili medija, nema kulture. Publika isto tako ima određenu odgovornost za medijsku kulturu (Vasilev, S. 2023).

Kako bi se razumio pojam medija, potrebno ga je najprije i definirati. Također je bitno istaknuti i njegovu ulogu. Ovisno o području znanosti, pojam medija ima različita značenja. Međutim, što se tiče komunikacijskih znanosti, Hrvatska enciklopedija kaže kako „medij“ označava „svako sredstvo posredstvom kojega se prenose poruke, vijesti, obavijesti i slično. U komunikacijskim znanostima takvima se smatraju tiskovine i električna sredstva; u novije doba internet, komunikacijski sateliti, film...pa se o njima govori kao o masovnim medijima.“⁴ Druga definicija nudi: „U komunikacijskim znanostima medij je tehničko ili fizičko sredstvo pretvorbe poruke koja se može slati preko kanala. Također se definira i kao suvremeno sredstvo za prenošenje informacija“ (Jurčić, D. 2017: 128). Drugim riječima, termin medija se odnosi na sustave javnog informiranja, kojima se javnost informira, educira te zabavlja. Kako je prethodno spomenuto, tu je najveću ulogu imao razvoj tehnologije koji je utjecao na sam razvoj novih medija, pomoću kojih je razmjena informacija brža i jednostavnija, ali i opasnija (Jurčić, D. 2017). Činjenica je da mediji imaju najveći utjecaj na javno mnijenje te kao takvi mogu pojedincu i široj javnosti nametnuti određena mišljenja, bilo namjerno ili nenamjerno. Odnosno, mogu utjecati na izgradnju uvjerenja i stavova javnosti. (Kljuković, A. 2022). Na temelju spomenutoga, može se zaključiti da je središnja uloga medija informiranje javnosti o onome što se događa u svijetu, posebno o temama i područjima gdje publika izravno ne sudjeluje, odnosno nema izravno iskustvo i znanje (Happer, C.; Philo, G. 2013). Zbog takvog snažnog utjecaja koji mediji imaju na javnost, potrebno je da se pridržavaju smjernica i uvažavaju privatnost svake osobe, ponajviše kada je riječ o izvještavanju o samoubojstvima.

⁴ <https://enciklopedija.hr/clanak/medij>

3.2. Tabloidizacija i senzacionalizam

Tijekom proteklih nekoliko desetljeća, novinarstvo, odnosno institucija novinarstva, jest pred izazovom tehnoloških, političkih i ekonomskih transformacija (D. Reese, S. 2018). Nastale su velike promjene u praksi te rutini novinskih ili medijskih organizacija. Iako je spomenuta tehnologija dovela do bržeg protoka informacija, tako je istodobno medije učinila manje sigurnima. Razvoj tehnologije te općenito cjelokupna digitalna era, radikalno je promijenila ekonomiju proizvodnje vijesti i prijenosa informacija javnosti. Takve promjene jesu u nekom smislu doprinijele mišljenju publike da vole novinarstvo, odnosno ideju novinarstva, međutim senzacionalizmom i tabloidizacijom se stvara negativan učinak (Wahl – Jorgensen, K.; Hanitzsch, T. 2020). Prije nego što se sve razvilo, postojalo je vjerovanje da će globalizacija te sukladno s time i globalne medijske korporacije, osvijetliti medije i novinarstvo, međutim, na temelju primjera senzacionalizma, može se uvidjeti da se to nije dogodilo na način na koji je bilo očekivano. Nastalo je takozvano žuto novinarstvo (Malović, S. 2007).

Važno je pitanje, što senzacionalizam zapravo jest? Moglo bi se reći nekoliko definicija, međutim, najjednostavnije je reći da se taj termin odnosi na način na koji novinari pišu članke, odnosno novinarske tekstove te prilikom pisanja krše etiku struke, sukladno s time i Kodeks. Senzacionalistički tekstovi, s time povezana i tabloidizacija te sveukupno rečeno, žuti mediji, ne temelje se na pravim, zaista provjerenim činjenicama. Cilj im je prikupiti što veću čitanost i u jednu ruku, djelovati u marketinške svrhe. Sadrži i zadiranje u privatne živote ljudi, ponajviše javnih i poznatih osobe, a teme kojima se bave zapravo i nisu važne, već nastoje stvoriti što šokantniji privid. Također, kako bi se skupila što veća čitanost ili tzv. „klikovi“, kreiraju se bombastični, *clickbait* naslovi, a tekstovi su često popraćeni sa senzacionalističkim pa čak i uznemirujućim fotografijama. Vijesti, na taj način, krše etičke standarde te su povezane s komercijalizacijom medija, gdje su primarni cilj financije, odnosno ostvarenje profita.⁵ „Frank Luther Mott, Pulitzerom nagrađeni povjesničar američkog novinarstva, definirao je žuto novinarstvo ovim karakteristikama: zastrašujući naslovi velikim slovima, često sporednih vijesti; pretjerano korištenje slika ili ilustracija; izvori su lažni intervjui, pogrešni naslovi, pseudoznanost ili lažna učenja samoprozvanih stručnjaka, naglasak na nedjeljnim dodatcima u boji, obično sa stripovima te dramatična suosjećajnost s onima koji su protiv sustava.“⁶

⁵ <https://www.medijskapismenost.hr/kako-prepoznati-senzacionalizam-u-medijima/>

⁶ <https://balkansmedia.org/bs/korisni-savjeti-i-alati/koje-su-karakteristike-senzacionalizma-u-medijima>

Postoje i negodovanja oko toga da su senzacionalizam, tabloidizacija, *infotainment* ili *soft news*, oslabili ulogu medija u obrazovanju građana. Tako je primjerice, bivši predsjednik njemačkog parlamenta, Norbert Lammer, izjavio: „U medijima postoji neodoljiv trend da se preferira zabava nad informacijama, vizualni sadržaji nad tekstem, naslovi nad činjenicama i naslovi nad analizama” (Otto, L.; Glogger, I.; Boukes, M. 2016: 136). U Hrvatskoj su neka istraživanja, vezana uz senzacionalizam i tabloidizaciju na vodećim hrvatskim dnevnim listovima, pokazala da se zaista u velikoj mjeri krše profesionalni standardi novinarskog izvještavanja, ponajviše na način iskorištavanja ljudske tragedije kako bi se ostvario što veći profit. Prema etici i Kodeksu časti hrvatskih novinara, prilikom izvještavanja bi se posebno trebalo paziti na vijesti koje se tiču crne kronike. Međutim, kršenje etike je preplavilo portale, a tragični događaji namjerno bivaju preuveličani. Ono na što bi se najviše trebala obratiti pozornost, budući da su najosjetljivija skupina, jest pisanje o djeci. Nažalost, mogu se uvidjeti pogreške i na tom području. Moglo bi se reći kako „mediji pretvaraju tragične događaje u industriju zabave“ (Obradović, Đ. 2010: 39-50). Međutim, također je važno biti svjestan sljedeće činjenice: „Istodobno, svjedoci smo da je novinarstvo profesija koja je savjest suvremenog društva, da su novinari ljudi koji se bore za istinu, koji upozoravaju na nepravilnosti, netoleranciju i kriminal“ (Malović, S.; Ricchiardi, S.; Vilović, G. 1998: 38). Teorija o senzacionalizmu će se moći vidjeti i kasnije u radu, vezano uz preuveličavanje i senzacionalizam vijesti o samoubojstvima te pokušaju samoubojstva, na najčitanijim hrvatskim portalima.

3.3. Cyberbullying

Porastom tehnologije, došlo je do još jednog negativnog čimbenika, a to je *cyberbullying*. Kao što sama riječ govori, to je vrsta zlostavljanja/*bullyinga* upotrebom tehnologije. Odnosno, korištenje digitalne tehnologije za uznemiravanje, prijetnje, osramoćivanje ili negativno ciljanje druge osobe. Može se odvijati na društvenim medijima, poput platformi za razmjenu poruka/informacija, zatim putem platforma za igre i mobilnim telefonima. U *cyberbullying* se ubrajaju prijetnje na mreži, zli, agresivni ili nepristojni tekstovi, objave ili poruke. Također se zna dogoditi zlostavljanje i prijetnje korištenjem privatnih fotografija ili videozapisa ciljane osobe te njihovih osobnih podataka.⁷ Nadovezujući se na to, UNICEF, organizacija za zaštitu

7

<https://kidshealth.org/en/teens/cyberbullying.html#:~:text=Cyberbullying%20is%20the%20use%20of,posts%20%20or%20messages%20all%20count>.

djece, dala je primjere takvog zlostavljanja, a ona uključuju: „širenje laži o nekome ili objavljivanje neugodnih fotografija ili videozapisa nekoga na društvenim mrežama; slanje štetnih, uvredljivih ili prijetećih poruka, slika ili videozapisa putem platformi za slanje poruka; lažno predstavljanje i slanje zlih poruka drugima u njihovo ime ili putem lažnih računara.“⁸ Najnegativniji aspekt *cyberbullyinga* jest što ostavlja trajni trag, s interneta nikada ništa u potpunosti ne nestane. Međutim, s druge strane, taj trajni trag može biti i pozitivan, jer može poslužiti kao dokaz kako bi se pronašlo i kaznilo počinitelja. UNICEF-ova web stranica nudi pomoć u borbi protiv svih vrsta zlostavljanja te daje pitanja i odgovore koje bi žrtve digitalnog zlostavljanja mogle imati i iskoristiti za pomoć. Također, prikazuje i posljedice te efekte koje *online* zlostavljanje može imati na ranjive osobe. Tu se ponovno može spomenuti uz negativan trajni trag i to što je *online* zlostavljanje konstantnije od *face to face* – verbalnog i fizičkog zlostavljanja. Djeca i mladi su najranjivije skupine, a upravo oni najčešće koriste platforme te sukladno s time lakše postaju mete zlostavljačima. Ono što bi se mislilo pod prethodno spomenutim pojmom „konstantnije“, jest činjenica da žrtve mogu imati osjećaj da su napadnuti posvuda i neprestano, čak i kod kuće. Učinci ove vrste nasilja mogu biti mnogobrojni. Mogu utjecati mentalno, emocionalno te fizički. Mentalno se žrtve mogu osjećati uzrujano, posramljeno, glupo te osjećati stalni strah, emocionalno se također odnosi na sram, ali i na gubitak interesa za stvari te fizički utječe na zdravlje, primjerice zbog gubitka sna je povećan umor te zbog stresa i brige mogu se pojavljivati glavobolje te gubitak apetita. U najgorem slučaju, *cyberbullying* može dovesti i do samoozljeđivanja te naposljetku, samoubojstva.⁹

Uz UNICEF, postoje još mnoge organizacije i platforme koje se bore protiv zlostavljanja putem interneta. Jedno od njih je *Center for Countering Digital Hate* (CCDH), odnosno „Centar za suzbijanje digitalne mržnje.“ Centar pokušava unijeti promijene i pomoći žrtvama pomoću razotkrivanja mržnje te osobe koja je za to zaslužna. Oblikovanjem informativnih rasprava i poticanjem promjena politike, potiče podršku javnosti i oglašivača za tehnološke reforme. CCDH provodi mnoga istraživanja vezana uz internet i društvene mreže te su stoga proveli istraživanje i na jednoj od trenutno najpopularnijih društvenih mreža, *TikTok-u*, koju većinom koriste mlađe generacije i adolescenti. Centar je pokrenuo račun, odnosno profil i analizom utvrdio da su ubrzo nakon otvaranja računa, primili sadržaje koje mogu ranjive skupine navesti na samoozljeđivanje ili samoubojstvo. Samo nekoliko minuta nakon pridruženja, primili su sadržaje o poremećajima prehrane te svake minute nove sadržaje,

⁸ <https://www.unicef.org/end-violence/how-to-stop-cyberbullying>

⁹ <https://www.unicef.org/end-violence/how-to-stop-cyberbullying>

fotografije i videozapise koji govore o slici tijela ili prividnom mentalnom zdravlju. Istraživanjem su na kraju zaključili da najviše takvih sadržaja primaju upravo najranjivije skupine, koje su povezane sa samoozljeđivanjem i samoubojstvom.¹⁰

Hrvatska također ima sustave za borbu protiv *online* zlostavljanja, a provodi ga Ministarstvo unutarnjih poslova. Na svojoj stranici, žrtvama zlostavljanja nude forum putem kojeg im se mogu obratiti te zatražiti pomoć, a također i prijaviti zlostavljača, ako znaju njegov identitet. Za to se također koristi opcija „*RED BUTTON*“. U nastavku je prikazano objašnjenje potonjeg te forum za prijavu nasilja:

Što prijaviti na RED BUTTON

Ukoliko si žrtva ili poznaješ nekoga tko je žrtva ili si na internetu uočio sadržaj zlostavljanja djeteta, prijavi kako bi žrtva dobila potrebnu pomoć i podršku, a počinitelj bio spriječen u daljnjem zlostavljanju!

Prijaviti možeš seksualno zlostavljanje i iskorištavanje djeteta putem interneta, seksualno zlostavljanje i iskorištavanje djece u neposrednom kontaktu s počiniteljem ali i bilo koje drugo kažnjivo ponašanje počinjeno na štetu djeteta (obiteljsko nasilje, međuvršnjačko nasilje, fizičko zlostavljanje, zanemarivanje, povredu privatnosti djeteta putem interneta

Ukoliko on-line upoznaš nekoga tko te potiče ili prisiljava da razgovaraš o intimnim stvarima putem društvene mreže, aplikacija za dopisivanje ili traži da se nadete kako bi imali seksualni odnos, traži da se pred web kamerom seksualizirano ponašaš, traži da snimaš fotografije ili video seksualnog sadržaja, fotografije svoga nagog tijela ili intimnih dijelova tijela, prijavi to policiji. Prijaviti možeš pozivom na 192, dolaskom u policijsku postaju, ali i on line prijavom na Red Button.

Ukoliko vidiš neprimjeren sadržaj ili zlostavljanje druge osobe prijavi odmah.

Neprimjeren ili uvredljiv sadržaj možeš prijaviti administratoru (Kako prijaviti sadržaj objavljen na društvenoj mreži / aplikaciji) odnosno Abuse službi pružatelja internetske usluge kako bi uklonio neprimjeren sadržaj, ali i anonimno policiji na Red Button.

Počinitelji su često uvjereni da ih policija ne može pronaći – varaju se!

Slika 1 RED BUTTON

Izvor: screenshot <https://mup.gov.hr/online-prijave/online-prijava-zlostavljanja-djeteta-red-button/sto-prijaviti-na-red-button/281671>

¹⁰ <https://counterhate.com/>

Online prijava

Ukoliko si zabrinut za sebe ili dobrobit drugog djeteta prijavi online. Prijava će bit pregledana u roku od 24 sata ili prvi sljedeći radni dan ako je prijava poslana neradni dan, ovisno o prijavljenom sadržaju odlučiti će se o daljnjim mjerama.

- Prijava zlostavljanja
- Prijava sadržaja na internetu

Policija će vrlo ozbiljno shvatiti tvoju prijavu i poduzeti radnje za koje je ovlaštena. Ovu aplikaciju ne koristi kako bi lažno prijavio neku osobu da je počinila kazneno djelo ili kako bi lažnim dojavama uzrokovao hitno djelovanje policije jer za takvo ponašanje možeš odgovarati.

Tko prijavi neku osobu ili podmetne tragove koji upućuju na to da je počinila kazneno djelo, iako zna da to nije istina, počiniti će kazneno djelo lažnog prijavljivanja kaznenog djela.

Ukoliko **HITNO** trebaš pomoć ili intervenciju policije, nemoj slati poruku putem ove aplikacije! Umjesto toga **odmah nazovi policiju na broj 192 ili obavijesti odraslu osobu u koju imaš povjerenje** da nazove policiju ili s tobom dođe u najbližu policijsku postaju gdje možeš zatražiti pomoć policije.

- Što prijaviti na RED BUTTON
- Zlostavljanje putem interneta
- Seksualno zlostavljanje
- Sigurnost djece – savjeti
- Što će policija učiniti

- f Podijeli na Facebooku
- 🐦 Podijeli na Twitteru

Slika 2 forum za prijave internetskog zlostavljanja

Izvor: screenshot - <https://redbutton.gov.hr/online-prijava/7>

Kao što je prethodno spomenuto, *cyberbullying* može dovesti do samoubojstva. Jedno od takvih najpoznatijih primjera jest samoubojstvo djevojke iz Irske, Nicole „Coco“ Fox, koja je 2018. godine, zbog neprestanog, dugogodišnjeg *online* zlostavljanja, izvršila samoubojstvo. Nasilje prema Coco je trajalo od kada je napunila 18 godina, a preminula je kada je imala 21 godinu. Ovaj slučaj je važan, zato što je njena majka, Jackie, odlučila utjecati na irsko zakonodavstvo kojim će se boriti za zaštitu žrtava protiv *online* maltretiranja i zlostavljanja. U vrijeme Nicoleine smrti, u Irskoj nije postojao zakon koji bi Nicoleine zlostavljače mogao smatrati odgovornima za njihova djela.¹¹ Međutim, bilo je potrebno puno vremena da se Zakon donese. „Zakon o uznemiravanju, štetnim komunikacijama i povezanim kaznenim djelima“, stupio je na snagu 2021. godine. Postao je poznat još i kao Cecoin zakon. Cecoin zakon stvorio je dva nova kaznena djela koja kriminaliziraju distribuciju intimnih slika bez pristanka:

1. Prvo se kazneno djelo odnosi na objavu ili distribuciju intimnih slika bez pristanka, s namjerom nanošenja štete. Kazne koje se mogu primijeniti su neograničena novčana kazna i/ili sedam godina zatvora.

¹¹ <https://www.ispcc.ie/what-is-cocos-law-ispcc-is-offering-a-free-webinar-all-about-the-law-around-the-sharing-of-intimate-images/>

2. Drugo kazneno djelo uključuje snimanje, objavljivanje ili distribuciju intimnih slika bez pristanka, čak ako ne postoji namjera nanošenja štete. Maksimalna kazna može biti 5000 eura i/ili zatvorska kazna od 12 mjeseci.¹²

Nakon donošenja zakona, Irska je počela prednjačiti u borbi protiv internetskog nasilja. Glavna tijela i članice Europske Unije su na temelju toga uvidjele pomak i odlučile sudjelovati u borbi protiv nasilja na internetu. Europski parlament se prošle godine okupio oko rasprave kako bi osigurali da se Cocoin zakon provede u cijeloj EU. Na tu ih je odluku potaknulo i istraživanje iz 2021. godine, čiji su rezultati pokazali da je samoubojstvo drugi vodeći uzrok smrti kod osoba mlađih od 19 godina. A mnogi razlozi su bili povezani upravo uz *cyberbullying*.¹³

¹² <https://www.wolfe.ie/cocos-law-harassment-harmful-communications-and-related-offences-act/>

¹³ <https://www.wolfe.ie/cocos-law-harassment-harmful-communications-and-related-offences-act/>

4. Medijska etika

Budući da se rad temelji na etičkim načelima medijskog izvještavanja, potrebno je objasniti što je etika općenito te medijska etika. „Conrad Fink, američki teoretičar novinarstva, definirao je etiku ovako: Etika je sustav načela, moral ili kodeks ponašanja. To su vrijednosti i životna pravila što su ih prihvatili pojedinci i skupine koje traže putokaze u ljudskom ponašanju i ono što je dobro ili loše, pravo ili krivo“ (Malović, S.; Ricchiardi, S.; Vilović, G. 1998: 18). Sukladno s time, novinarstvo i etika su neodvojivi. Puno je raznih definicija o tome što medijska etika zapravo jest, a izdvojit će se neki od najrazumljivijih ili bolje objašnjenih. Stoga, prema medijskoj stručnjakinji, Gordani Vilović: „Novinarska etika je posebna etika koja na temelju općih etičkih načela objašnjava i tumači novinarski poziv“ (Vilović, G. 2004: 22). Skraćeno od toga jest da je „etika sustav načela na kojima počiva svakodnevni novinarski posao. Ona se temelji na vrijednostima – osobne, profesionalne, socijalne i moralne odgovornosti“ (Ivanuš, Ž. 2021: 74). Na temelju spomenutoga, može se zaključiti kako se novinarska etika odnosi na odgovorno korištenje slobode objavljivanja, što je iznimno važno za javno novinarstvo. Najkraće, a možda i najbolje objašnjeno jest da je „etika ključno oruđe u osiguravanju poštenja novinarstva“ (Malović, S.; Ricchiardi, S.; Vilović, G. 1998: 41). Još u prošlosti bilo je problema oko etičkog izvještavanja, a sve je samo poraslo dolaskom suvremenije tehnologije i umreženog društva. Zato se može postaviti pitanje, koju bi ulogu novinari trebali imati u današnjem svijetu digitalnih medija? Kao što je prethodno spomenuto, tehnologija i digitalizacija su donijele radikalne promjene koje se šire i izmjenjuju nevjerojatnom brzinom. Time izravno utječu na razumijevanje tradicionalnih načina stvaranja vrijednosti, interakcije te komunikacije. Moglo bi se reći da je novinarska etika prešla iz normalnog u revolucionarni način (J. A. Ward, S. 2018: 14). Kao što izjava iz knjige *Etika novinarstva* govori: „Prva i najčešća žrtva stanja u medijima jest etika, a krajnja žrtva je istina“ (Mailović, S.; Ricchiardi, S.; Vilović, G. 1998: 23).

To se danas ponajviše može primijetiti na temelju građanskog novinarstva. Građansko novinarstvo, kao što sama riječ govori, odnosi se na participativno novinarstvo, gdje su građani dio procesa vijesti. Odbacuju se tradicionalni koncepti, kao što su objektivnost vijesti i neutralnost (J. A. Ward, S. 2018: 14). Za pojavu građanskog novinarstva, zaslužni su novi, pristupačni digitalni mediji. Pomoću njih, građani imaju lakši pristup izdavačkoj tehnologiji. Građani mogu nasumično te redovito „obaviti“ novinarski posao, objavljivanjem informacija o nekim događajima ili problemima kojima su svjedočili. Tu se također ubrajaju i objave fotografija i videozapisa, koji su u nerijetkim slučajevima šokantni te zapravo krše standarde

medijske etike, zato što te osobe nisu upoznate sa standardima, zakonima te pravilima kojih se novinari inače trebaju pridržavati (J. A. Ward, S. 2018: 15). Naravno, i prije je postojalo građansko novinarstvo, međutim, postojale su granice i pravila. Građani su najprije bili nagrađivani novčanim iznosom za fotografiju, vijest, videozapis i slično, koje bi poslali novinarskim tvrtkama, dok je danas takva praksa postala uobičajena i oni objavljuju sadržaje bez provjere stručnjaka. U građanske novinare se također mogu ubrojiti i osobe koje zapravo rade u medijima, ali nisu učeni novinari, odnosno nisu završili obrazovanje u području tog smjera (Mulavdić, K. 2017).

„Dennis McQuail, profesor na Sveučilištu u Amsterdamu, jedan od najpoznatijih teoretičara masovne komunikacije, definirao je novinarsku etiku sljedećim odrednicama:

- istinitost i točnost
- nepristranost i poštenje
- poštovanje osobnosti i privatnosti
- neovisnost o pojedinim interesima
- odgovornost prema društvu i društvenim dobrima
- poštovanje zakona
- moral, pristojnost i dobar ukus“ (Malović, S.; Ricchiardi, S.; Vilović, G. 1998: 36).

Jednu od najznačajnijih uloga imaju urednici, „Svjedoci smo svojevrsne erozije profesionalnih standarda, pogotovo pod utjecajem utrke za nakladom, gledanošću i slušanošću“ (Malović, S.; Ricchiardi, S.; Vilović, G. 1998: 28). To je izjava iz 1998. godine, a već se tada mogu uvidjeti problemi senzacionalizma. Istraživanja vezana uz hrvatsko područje, pokazala su činjenicu da se neki urednici i novinari ne pridržavaju profesionalnih novinarskih načela, odnosno ne poštuju medijsku etiku. Jedan od vodećih razloga takve prakse su politički i poslovni pritisci koji su samo porasli tijekom ovog stoljeća i još uvijek rastu (Ivanuš, Ž. 2021). Na temelju takvih istraživanja se može zaključiti kako vlasništvo utječe izravno na uređivačku politiku medija. Urednici na takav način dovode do srozavanja etike, a publika, odnosno javnost, će vjerovati jedino onima koji donose informacije na ispravan način. Kako bi se novinarstvo svelo na najbolju moguću mjeru, potrebno je stalno podizati profesionalno znanje. „Vijeće časti upozorava na uporabu novinara u prikupljanju propagandnih poruka uz poticaj i znanje urednika“ (Malović, S.; Ricchiardi, S.; Vilović, G. 1998: 88).

Na temelju prethodnih činjenica, smatra se da je potrebno temeljno preispitati primarne ciljeve novinarstva zato što su se etička pitanja promijenila iz tradicionalnog u digitalno

područje. Profesor, Stephen J. A. Ward, u svojoj je knjizi, *Disrupting Journalism Ethics: Radical Change on the Frontier of Digital Media*, prikazao problematična područja tradicionalnih i digitalnih pitanja.

Tradicionalno, problematična područja/pitanja su bila:

- „Točnost i provjera : Koliko provjera i konteksta je potrebno za objavu priče? Koliko je uređivanja i "čuvanja vrata" potrebno? ; Neovisnost i odanost : Kako novinari mogu biti neovisni, ali održavati etičke odnose sa svojim poslodavcima, urednicima, oglašivačima, izvorima, policijom i javnošću? Kada je novinar preblizu izvoru ili u sukobu interesa?“
- „obmana i izmišljotina : Trebaju li se novinari lažno predstavljati ili koristiti tehnologiju snimanja, poput skrivenih kamera, kako bi dobili priču? Trebaju li književni novinari izmišljati dijalog ili stvarati složene "likove"?“
- „izvori i povjerljivost : Trebaju li novinari obećati povjerljivost izvorima? Dokle seže ta zaštita? Trebaju li novinari biti "off the record"?“
- „posebne situacije : Kako bi novinari trebali izvještavati o uzimanju talaca, udarnim vijestima, pokušajima samoubojstva i drugim događajima o kojima bi izvještavanje moglo pogoršati problem? Kada bi novinari trebali kršiti privatnost?“

(J. A. Ward, S. 2018: 15).

A danas u digitalnom novinarstvu:

- „pitanja identiteta : Ako građani i neprofesionalni novinari izvještavaju i analiziraju događaje diljem svijeta, tko je novinar? ; pitanja o opsegu : Ako su svi potencijalno izdavači, odnosi li se novinarska etika na sve? Ako je tako, kako to mijenja prirodu i poučavanje novinarske etike? ; pitanja o sadržaju : Koji su najprikladniji principi, pristupi i svrhe etike digitalnog novinarstva? Na primjer, je li objektivnost vijesti još uvijek važeći ideal?“
- „pitanja o novom novinarstvu : Kako novi oblici novinarstva, npr. neprofitno novinarstvo ili poduzetničko novinarstvo, mogu održati standarde kao što je uređivačka neovisnost?“
- „pitanja o angažmanu zajednice : Koje etičke norme trebaju voditi korištenje sadržaja za građane i partnerstva redakcije s vanjskim grupama?“

- „pitanja o globalnom utjecaju : Trebaju li novinari sebe vidjeti kao globalne komunikatore? Kako novinari mire svoje domoljubne vrijednosti s njihovom dužnošću prema čovječanstvu i rješavanju globalnih problema iz više perspektiva“
- „pitanja o pojačavanju netolerantnih glasova i lažnih vijesti: Kako bi novinari trebali pratiti djelovanje netolerantnih skupina i izbjeći da budu prenositelji lažnih činjenica i lažnih vijesti?“

(J. A. Ward, S. 2018: 16).

Tradicionalna pitanja nisu nestala, međutim neki od tradicionalnih konsenzusa su promijenjeni digitalizacijom. Primjerice, provjera se u digitalnom svijetu razlikuje od tradicionalnog zbog ubrzanijeg tempa i općenito brže mogućnosti provjere. Novinari su uvijek bili pod pritiskom, kako političkim i poslovnim, tako i vlasničkim, međutim, već spomenutom digitalnom promjenom, povećale su se i interesne skupine, poput marketinga, što je dovelo do još većeg pritiska. Novinari, koji bi se zapravo i htjeli pridržavati etičkih načela, puno puta bivaju sputani spomenutim pritiscima, a razlog tome je također i strah za samoodržavanje, odnosno egzistenciju. To se sve odnosi na vanjske pritiske. Ali dodatan stres stvaraju i unutarnji pritisci. Unutarnji pritisci se odnose na samu redakciju i poslovno okruženje u kompaniji. Najveći razlog unutarnjeg pritiska je sve veći opseg posla te brži prtok informacija koji zahtjeva što bržu distribuciju. Naposljetku, takvi pritisci dovedu do nepridržavanja etičkih načela medijskog izvještavanja (Ivanuš, Ž. 2021).

Jedno od čestih pitanja koje se postavlja jest, opravdava li cilj sredstva? U jednu ruku je kompleksno pitanje, međutim na temelju etike vrlo je jednostavno odgovoriti. Kršenje medijske etike ništa ne opravdava, a ponajviše ako se pogriješilo prilikom izvještavanja o samoubojstvima ili drugim najranjivijim skupinama, kao što su djeca. Na temelju toga „Ured pravobraniteljice za djecu Hrvatske nalaže da se o djeci izvještava s velikom pažnjom i oprezom, a posebno moraju voditi računa o maksimalnoj zaštiti djetetova identiteta, obiteljskih prilika ili okolnostima iz kojih bi se posredno moglo zaključiti o identitetu djeteta. Također, ne smije se zaboravljati multimedijalnost okruženja u kojima djeca odrastaju“ (Car, V.; Matović, M. 2017).

Mediji i novinarsko društvo, zbog stalnog suočavanja s etičkim dvojabama, su stoga odlučili uvesti određena pravila, smjernice i odredbe kojih bi se svaki novinar trebao pridržavati. Odnosno, stvorena su etička pravila profesije, a jedno od tih je i Kodeks časti hrvatskih novinara, koji će u jednom od sljedećih dijelova u radu, biti objašnjen.

4.1. Zakon o elektroničkim medijima

Zakon o elektroničkim medijima (ZEM), pravni je akt kojega je Hrvatski sabor donio na temelju članka 89. Ustava Republike Hrvatske. Zakon o elektroničkim medijima pomaže u reguliranju medijskog izvještavanja, odnosno kako bi se poštivali profesionalni standardi novinarskog izvještavanja. Članak 1, 1. Opće odredbe, govori da se „Ovim Zakonom uređuju prava, obveze i odgovornosti pravnih i fizičkih osoba koje obavljaju djelatnost pružanja audio i audiovizualnih medijskih usluga, usluga elektroničkih publikacija putem elektroničkih komunikacijskih mreža, platformi za razmjenu videozapisa te interes Republike Hrvatske u području elektroničkih medija.¹⁴ Zakon također provodi agencija za elektroničke medije, kojom upravlja vijeće, a putem koje se obavljaju zadaće regulacije elektroničkih medija.

Treba naglasiti da su sve odrednice, stavke te članci ZEM-a od iznimne važnosti. Zapravo svaki članak ili odrednica upućuje na etiku novinarstva, odnosno kako bi mediji trebali izvještavati da bi se držali profesionalnih i etičkih standarda. Iz tog razloga se zapravo ne može niti izdvojiti članak vezan uz etiku jer su na neki način svi povezani sukladno s time. Uz reguliranje medija, Zakon također regulira i postupke samih članova Vijeća. Stavak 13, čl. 76. glasi: „Članovi Vijeća obvezni su u obavljanju svojih poslova, određenih ovim Zakonom te Statutom Agencije, postupati savjesno i u skladu s moralnim i etičkim načelima i pravilima struke.“¹⁵

Međutim, za ovu temu, važan je Članak 24, zato što se u njemu spominje 5. odrednica vezana uz samoubojstvo, a također je i svaka odrednica članka vrlo važna za etiku. Čl. 24 sastoji se od sedam odrednica, a to su:

(1) „U audiovizualnim medijskim uslugama i radijskim programima te sadržajima elektroničkih publikacija nije dopušteno:

- objavljivati priloge koji vrijeđaju dostojanstvo čovjeka
- objavljivati priloge osobito nemoralnog i pornografskog sadržaja
- na bilo koji način poticati, promicati i veličati nasilje i kriminal te poticati građane, posebice djecu i mladež, na uporabu duhanskih proizvoda, alkohola, droga ili svih drugih oblika ovisnosti.“

¹⁴ https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_10_111_1942.html

¹⁵ https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_10_111_1942.html

(2) „Nisu dopuštene audiovizualne medijske usluge i radijski programi te sadržaji elektroničkih publikacija koji mogu ozbiljno naštetiti fizičkom, mentalnom ili moralnom razvoju maloljetnika, posebno oni koji uključuju bezrazložno nasilje.“

(3) „Audiovizualne medijske usluge i radijske programe za koje je vjerojatno da bi mogli naštetiti fizičkom, mentalnom ili moralnom razvoju maloljetnika nije dopušteno objavljivati, osim kada je pružatelj medijske usluge osigurao, odabirom vremena emitiranja, alatima za provjeru dobi ili bilo kojom tehničkom mjerom, da ih maloljetnici u području prijenosa neće, uobičajeno, čuti ili gledati. Ako se audiovizualne komercijalne komunikacije vezane uz igre na sreću te audiovizualne medijske usluge i radijski programi emitiraju u nekodiranom obliku, pružatelj medijske usluge obvezan je osigurati da im prethodi zvučno upozorenje ili da ih je moguće prepoznati s pomoću vizualnih simbola za cijelo vrijeme njihova trajanja.“

(4) „Audiovizualne medijske usluge koje sadrže vizualne efekte koji mogu izazvati epilepsiju moraju biti označene odgovarajućom tehničkom mjerom.“

(5) „Nije dopušteno objavljivanje informacije kojom se otkriva identitet djeteta do 18. godine života uključenog u slučajeve bilo kojeg oblika nasilja, bez obzira je li svjedok, žrtva ili počinitelj ili je dijete pokušalo ili izvršilo samoubojstvo, a niti iznositi pojedinosti iz djetetovih obiteljskih odnosa i privatnog života.“

(6) „Osobni podaci maloljetnika koje su prikupili ili na drugi način dobili pružatelji medijskih usluga u okviru tehničkih mjera za zaštitu maloljetnika ne smiju se obrađivati u komercijalne svrhe, kao što su izravni marketing, izrada profila i ciljano bihevioralno oglašavanje.“

(7) „Vijeće pravilnikom propisuje tehničke mjere i način postupanja nakladnika televizije i/ili radija u slučaju iz stavaka 2. do 5. ovoga članka.“¹⁶

4.2. HND i Kodeks časti hrvatskih novinara

HND, punim nazivom; Hrvatsko novinarsko društvo, hrvatska je udruga čije sjedište se nalazi u Zagrebu. Osnovni cilj HND-a je promicati slobodu tiska i govora u novinarstvu.

¹⁶ https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_10_111_1942.html

Utemeljeno je davne 1910. godine te uspješno provodi svoje aktivnosti i danas. U Društvu se nalazi preko 2000 novinara te fotoreportera. Također je član Međunarodne federacije novinara, poznato i kao IFJ. „Na temelju članka 13. Zakona o udrugama ("Narodne novine" broj 74/14 i 70/17), Skupština HND-a održana 14. studenog 2020. godine u Zagrebu usvojila je Statut Hrvatskog novinarskog društva.“¹⁷ Statutom su doneseni i članci o aktivnostima HND-a. Mogao bi se istaknuti čl. 9 Statuta HND-a, koji glasi:

„Ciljevi i svrha djelovanja HND-a su:

- a) ostvarivanje profesionalnih interesa, etičnosti i slobode javnog izražavanja
- b) promicanje Ustavom zajamčenih prava javnosti da bude izvještena o svim zbivanjima u društvu te prava svake osobe na slobodu izražavanja, mišljenja i dostupnost svim javnim glasilima
- c) čuvanje ugleda i dostojanstva profesije
- d) zaštita novinara od samovolje izdavača i vlasnika medija
- e) materijalna i socijalna zaštita novinara“¹⁸

HND sadrži mnoge dokumente i pravilnike. Pravilnici su ukratko: „Pravilnik o radu novinarskog vijeća časti; Pravilnik o primanju u članstvo HND-a; Pravilnik o nagradama HND-a; Pravilnik o nagradi „Novinar godine/Novinarka godine“...“¹⁹

Jedan od najvažnijih dokumenata koje je izdalo HND jest „Kodeks časti Hrvatskih novinara.“ Prema definiciji: „Kodeks časti hrvatskih novinara opći je nacrt etičkog djelovanja hrvatskog novinara. Donosi opća određenja o pravima i dužnostima hrvatskog novinara.“²⁰ Dakle, Kodeks časti hrvatskih novinara je dokument kojega bi se svi novinari trebali pridržavati kako ne bi prekršili profesionalne standarde izvještavanja i medijsku etiku. Ponajviše što se tiče osjetljivih tema, kao što je tema ovoga rada, a to je izvještavanje o samoubojstvu. Kodeks se sastoji od nekoliko dijelova, a za potrebe ovog rada, najvažniji je dio nazivom „Temeljna ljudska prava i slobode.“ Spomenuti dio se najviše odnosi na etiku te se osvrće na pisanje i izvještavanje o samoubojstvu. O temi samoubojstva, govori 15. i 16. stavka Kodeksa.

¹⁷ <https://www.hnd.hr/o-hnd-u>

¹⁸ <https://www.hnd.hr/statut-hrvatskog-novinarskog-drustva1>

¹⁹ <https://www.hnd.hr/dokumenti>

²⁰ <https://www.hnd.hr/kodeks-casti-hrvatskih-novinaral>

15. stavka govori: „Posebna se pozornost, obazrivost i odgovornost zahtijeva pri izvještavanju o samoubojstvima, nesrećama, osobnim tragedijama, bolestima, smrtnim slučajevima i nasilnim djelima. Novinar treba izbjegavati intervjuiranje i prikazivanje osoba koje su izravno ili neizravno pogođene tim događajima, osim kada je riječ o iznimnom javnom interesu. U tom je slučaju novinar dužan voditi računa o časti, ugledu i dostojanstvu osoba o kojima izvještava.“

Dok 16. stavka iznosi: „Vijesti o samoubojstvima i pokušajima samoubojstava se ne naglašavaju te ih treba svesti na najmanju moguću mjeru, uz poseban obzir kad je riječ o djeci. Potrebno je pridržavati se stručnih smjernica za izvještavanje o samoubojstvima“²¹ Zanimljiva je činjenica da se Kodeks također mijenjao tijekom godina, u pozitivnom smislu. Spomenute dvije stavke o samoubojstvu, primjerice, u Kodeksu časti hrvatskog novinarskog društva, iz 1993. godine, nisu postojale (Malović, S.; Ricchiardi, S.; Vilović, G. 1998). Što samo dokazuje da se danas pokušava u što većoj mjeri održati etičnost vezano uz stigmatizacijske teme. Kasnije će se analizom sadržaja utvrditi u kojoj se mjeri najčitaniji hrvatski portali (Index.hr, Jutarnji list i 24sata), pridržavaju Kodeksa časti hrvatskih novinara prilikom izvještavanja o samoubojstvima.

4.3. Terminologija

Još jedan čimbenik koji može pomoći u poštivanju medijske etike, jest poznavanje ispravnih termina i terminologije. Najprije, potrebno je objasniti što terminologija i termini zapravo jesu. Prema Hrvatskoj enciklopediji, termin je „Jezični izraz kojim se označuje određeni znanstveni, tehnički, umjetnički i sl. pojam.“²² Dok za pojam terminologije govori: „Terminologija ili nazivlje sustav je takvih naziva (termina) koji se upotrebljavaju u određenom području...*Terminologizacijom* se značenje riječi općega jezika u određenoj struci precizira, najčešće sužuje i utvrđuje određenom definicijom.“²³ „Terminologija je jedan od najvažnijih aspekata komuniciranja, ponajviše što se tiče medija i njihovoj širokog dosega u javnosti te kreiranja javnog mnijenja“ (Kljuković, A. 2022: 12). Na temelju toga, može se zaključiti kako pogrešnim korištenjem terminologije prilikom izvještavanja, negativna ili loša praksa, pa tako i kršenje etike, mogu ponajviše doći do izražaja.

Pogreške u terminologiji znatno mogu počivati u nedostatku lektora, odnosno od redakcija bez lektora. Lektor naravno nije autor teksta niti kao takav ne može biti pismen umjesto

²¹ <https://www.hnd.hr/kodeks-casti-hrvatskih-novinaral>

²² <https://www.enciklopedija.hr/clanak/60952>

²³ <https://www.enciklopedija.hr/clanak/terminologija>

novinara, činjenica je da bi ispravnu terminologiju trebao poznavati svaki novinar. Halid Bulić, profesor na Odsjeku za bosanski, hrvatski i srpski jezik Filozofskog fakulteta u Sarajevu, upravo se osvrnuo na tu temu: „Novinari tokom studija moraju imati adekvatnu jezičku obuku za posao koji će obavljati. Međutim, poznato je da svi koji danas pišu za medije nisu završili studij žurnalistike ili studij jezika. Ako žele biti profesionalni, oni moraju dodatno ulagati u svoje jezičko obrazovanje.“²⁴ Ova izjava također potvrđuje i spomenuti navod u prethodnom tekstu o građanskom novinarstvu, odnosno da mnogo zaposlenih koji se bave novinarstvom nije završilo predodređeni fakultet. Što se tiče lekture hrvatskoga jezika, pojam se odnosi na ispravljanje jezičnih pogrešaka. U te jezične pogreške, mogu se ubrojiti pravopisne i gramatičke greške te stilska optimizacija. Lektor treba biti osoba koja poznaje sva jezična pravila te koja ima iskustva u tom području, kako bi mogao razumjeti napisano te otkriti pogreške i ispraviti ih. Potrebno je i da lektor uredi tekst te ga povratno pošalje na pregled izvornom autoru, a prilikom uređivanja teksta, ne bi trebao mijenjati niti dodavati ništa autorsko. Glavni zadatak lektora jest ispraviti novinarove pogreške u tekstu, kao što su pravopis, interpunkcijski znakovi te gramatika, prije objavljivanja istog.²⁵ Prema Hrvatskom pravopisu Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, najčešće pogreške u publicistici su: pravopisna, fonološka, morfološka, tvorbena, sintaktička, leksička te stilska razina.²⁶ Lektorica, Koren Kristina, ponudila je nekoliko primjera najčešćih pogrešaka s kojima se susrela u praksi. Većina se odnosi na gramatičke pogreške poput riječi sa umjesto s i obratno, zatim dadaizam koji zapravo hrvatski jezik ne podnosi - to se odnosi na riječi poput „da li“, „da hoću“ i sl. Također navodi kako mnogi koriste termine drugih jezika, poput srpskog (*sopstveno* umjesto *vlastito*...) ²⁷ Također se u tekstovima često mogu vidjeti pogreške korištenjem anglizma. Česte su riječi poput *aktera* (sudionika), *afere* (spora, sukoba, neobičnog događaja), *bizarno* (neočekivano, čudnovato, neobično), *top* npr. priče (riječ bi se općenito trebala izbaciti iz teksta), *start* (početak)... (Ivezić, I. 2018).

Novinar bi ponajviše trebao biti oprezan tijekom korištenja termina kojima bi se moglo nekoga diskriminirati, (de)stigmatizirati, uvrijediti ili povrijediti dostojanstvo osobe. Primjerice, kada je riječ o osobama s invaliditetom. Jedna od najčešćih pogrešaka u medijima, jest upravo termin vezan uz tu temu. „Svijest društva mijenja se i razvija pa se to odražava i u načinu oslovljavanja osoba s invaliditetom, ali su u medijskom prostoru i dalje prisutni termini

²⁴ <https://karike.ba/jezicke-greske-u-medijima-nemar-novinara-redakcije-bez-lektora/>

²⁵ <https://diligio-liber.hr/tko-moze-biti-lektor/>

²⁶ <http://ihjj.hr/stranica/pravopis-instituta-za-hrvatski-jezik-i-jezikoslovlje/32/>

²⁷ <https://diligio-liber.hr/tko-moze-biti-lektor/>

kojima se te osobe dodatno stigmatizira i diskriminira“²⁸ Nažalost, puno je primjera gdje se može vidjeti kako čak i osobe koje već godinama rade u medijima, pogrešno koriste taj termin. Umjesto „osobe s invaliditetom“ mnogo priloga sadrži riječ „invalidi“, što je danas diskriminirajuće te pokazuje nedostatak znanja novinara oko promjene termina kroz godine. Nadovezujući se na to, mnogi koriste i izraz „hendikepiran“, što je stigmatizirajući pojam (Kljuković, A. 2022). „Diskriminirajuće je, pogrdno i neispravno reći da je osoba s invaliditetom hendikepirana.“²⁹

Približno temi ovoga rada, u hrvatskim medijima se također može naći jako puno primjera gdje su riječi poput *tijelo*, zamijenjene pogrešnim terminom *leš*. To „pravilo“ datira još iz 1911. godine, a objasnio ga je Nikola Andrić, u svome djelu „Branič jezika hrvatskoga.“ Prema Andriću: „Riječ *leš* nikako ne smije označavati mrtvo ljudsko biće, više odgovara uginuloj životinji“ (Andrić, N. 1911: 27). Također navodi i da bi za mrtvog čovjeka najpraviše bilo koristiti riječ mrtvo tijelo ili mrtvac. Daje primjere: *lešina* – mrtvo tijelo životinje, *truplo* – mrtvo tijelo čovjeka, *tijelo mrtvaca* (Andrić, N. 1911).

Na temelju analiziranih portala – *24sata*, *Index.hr* te *Jutarnji list*, pronađeno je puno primjera pogrešne upotrebe terminologije na tu temu, odnosno termin „leš.“ Međutim, u ovome djelu bit će izdvojen po jedan primjer od svakog portala.

Primjer pogrešne upotrebe termina, pronađen na portalu *24sata*:

²⁸http://globalanalitika.com/osobe-s-invaliditetom-kroz-medijsku-prizmu/?preview=true&thumbnail_id=5832

²⁹<https://www.apa.org/pi/disability/resources/choosing-words>

DRŽALA MU GLAVU

'Malo je blijed': Dovezla leš u banku da joj potpiše kredit, ali nije 'htio' primiti olovku

Piše Bruno Serdar, srijeda, 17.4.2024. u 11:34

Slika 3 pogrešna upotreba termina – „leš“, na 24sata

Izvor: <https://www.24sata.hr/fun/malo-je-blijed-dovezla-les-u-banku-da-joj-potpise-kredit-ali-nije-htio-primiti-olovku-977224>

Može se odmah napomenuti kako je tekst napisan senzacionalistički, a to se može primijetiti odmah u nazivu poveznice/linka.

Primjer pogrešne upotrebe termina, pronađen na portalu *Index.hr*:

Video iz Japana

I za kraj, njegov najveći YouTube hit je posjet šumi Aokigahara koju lokalno stanovništvo naziva "šumom suicida" jer je mjesto na kojem velik broj samoubojica dolazi skončati svoj život. Tijekom posjeta, Logan i njegovi prijatelji naišli su na leš muškarca koji je visio na drvetu, snimali su ga, smijali se i video objavili na YouTubeu. Logan se neiskreno ispričao i premda je to bilo više nego dovoljno (možda čak i nepotrebno) za profil fanova, mnogi mu to nikada nisu oprostili jer je ovim potezom zacementirao status jednog od najomraženijih youtubera.

Slika 4 pogrešna upotreba termina – „leš“, na Index.hr

Izvor: <https://www.index.hr/magazin/clanak/muljator-koji-zaradjuje-milijune-ovaj-tip-stoji-iza-napitka-prime/2512839.aspx>

Primjer pogrešne upotrebe termina, pronađen na portalu *Jutarnji list*:

Eksperti tvrde da je Hitler vrlo lako mogao podmetnuti lažno tijelo, koje su u vrtu Reichstaga onda pronašli Sovjeti. Tvrde da je taj leš pripadao čovjeku 13 centimetara nižem od Hitlera te da je njegova lubanja bila manja od Führerove.

Slika 5 pogrešna upotreba termina – „leš“, na Jutarnji list

Izvor: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/hitler-je-lazirao-suicid-pobjegao-je-na-kanare-agent-cia-e-i-sef-haskih-istrazitelja-u-slucaju-milosevic-imaju-novu-tezu-o-f%C3%BChreru-84601>

5. Samoubojstvo i mediji

Samoubojstvo jest globalno javnozdravstveni problem te globalni izazov mentalnog zdravlja. Otprilike 720 000 ljudi premine zbog samoubojstva svake godine u svijetu (WHO,2023). Znanstveni dokazi diljem svijeta pokazuju da medijsko izvještavanje o samoubojstvu može rezultirati povećanjem stope samoubojstva te pokušaja samoubojstva. Većina globalnih samoubojstava događa se u zemljama s niskim i srednjim prihodima; međutim, stopa samoubojstava veća je u zemljama s visokim dohotkom (Basnet, M.; Thapa, P.; Ratna Shakya, D. 2024). Kao što je prethodno spomenuto, mediji imaju središnju ulogu u informiranju javnosti o onome što se događa u svijetu, posebice u onim područjima o kojima publika nema izravno znanje ili iskustvo. Ključni su faktor za postavljanje neke agende i fokusiranje javnog interesa na određene teme. Stoga, izvještavanje i prikazivanje suicidalnog ponašanja u medijima može imati potencijalno negativan utjecaj i povećati suicidalne misli i radnje kod ljudi izloženih takvim podražajima. Istraživanja su pokazala da je utjecaj medija na suicidalno ponašanje najvjerojatniji kada je metoda samoubojstva specificirana, odnosno detaljno opisana. Primjerice, kada se prilikom izvještavanja koriste fotografije preminulih ili senzacionalistički naslovi...ali ponajviše kada je riječ o poznatim osobama. Mlađe populacije su najosjetljivije na utjecaj medija, iako određeni dokazi također pokazuju utjecaj na starije ljude (Hawton, K.; E Williams, K. 2003).

Mišljenje stručnjaka je da neregulirano medijsko izvještavanje o samoubojstvu ima negativan utjecaj na društvo te se iz tog razloga preporučuje pratiti međunarodne smjernice koje govore kako pravilno izvještavati o samoubojstvu, a to se u sljedećem dijelu rada može vidjeti na primjeru WHO smjernica te također Medijske pismenosti. Ono što slijedi nakon toga, a od iznimne je važnosti, jesu strategije prevencije samoubojstva koje su usmjerene na rješavanje čimbenika rizika od samoubojstva i njihovo minimiziranje. U sklopu toga će biti prikazani i kanali na kojima osobe u krizama mogu pronaći pomoć. Što se tiče stopa samoubojstava, detaljno će biti prikazane na temelju Hrvatskog zavoda za zdravstvo, stope samoubojstava u Republici Hrvatskoj te također i izvještaj od Ministarstva unutarnjih poslova. Najprije je potrebno definirati termin samoubojstva te ukratko objasniti tipologiju, odnosno vrste samoubojstava.

5.1. Samoubojstvo i tipologija

Do sada je bilo spomenuto u više navrata, kako je samoubojstvo iznimno osjetljiva tema te što ono zapravo okvirno jest. Međutim, postoje i definicije termina. Prema Hrvatskoj enciklopediji, samoubojstvo/suicid jest „svjesno i namjerno oduzimanje vlastitoga života.

Oduzimanje vlastitoga života bez pune svijesti o tom postupku i njegovoj posljedici nije samoubojstvo, nego se smatra nesretnim slučajem (npr. oduzimanje života u delirantnim stanjima, akutnoj fazi duševne bolesti, jakoj alkoholiziranosti, pod djelovanjem opojnih droga).³⁰ Još jedna od definicija glasi: „Samoubojstvo je svojevuljan smrtonosan čin protiv vlastitog života. Može se izvršiti *izravno*, tj. kada netko svojevuljno izvrši čin koji ide u prvom redu za uništenjem vlastitog života i *neizravno*, tj. kada se ne ide namjerno za uništenjem vlastitog života, nego poradi neke druge pobude“ (Nikić, M. 1995: 186).

Ovom tematikom posebno se bavio francuski sociolog, Emile Durkheim, koji je 1987. godine napisao knjigu *Le Suicide*. U knjizi, Durkheim se osvrnuo na problematiku samoubojstva te ponudio svoju tipologiju, a govori i kako je samoubojstvo društveni fenomen na kojega utječu mnogobrojni faktori. *Le Suicide* se smatra prvim djelom, odnosno modelom koji ponuđuje razumijevanje teorije samoubojstva. Durkheim je čin samoubojstva klasificirao, odnosno podijelio na četiri vrste, a to su: altruistično, anomično, egoistično i fatalistično samoubojstvo (Žigo, I. R.; Brajković, M. 2021).

- Altruistično samoubojstvo odnosi se na preveliku integraciju pojedinca u zajednici ili društvu. Najčešće se događa u situacijama kada pojedinac postane ovisan o društvu. Odnosno, u slučajevima kada pojedinac osjeća dužnost prema određenoj zajednici ili društvu, spreman je žrtvovati vlastiti život. Ova vrsta samoubojstva, pojavljuje se u tradicionalnom društvu te spomenutim zajednicama unutar modernog društva (Cvjetičanin, V.; Supek, R. 2003: 65). Ukratko bi se moglo objasniti i kao žrtvovanje vlastitog života za tuđu dobrobit, što se najčešće može primijetiti u japanskoj kulturi.³¹
- Anomijsko samoubojstvo se pojavljuje u trenucima društvenog nedostatnog reguliranja pojedinaca. Specifično se odnosi na malu razinu moralne integracije te takvo stanje Durkheim naziva anomijom. Može se objasniti i tako da postoji jaz između postignuća i htijenja. Najčešće se može primijetiti kod modernog društva (Cvjetičanin, V.; Supek, R. 2003: 65-66). Odnosi se na gubitak ili nemogućnost pronalaska smisla u životu, na izolaciju i usamljenost te jaza između normi i vrijednosti društva.³²
- Egoistično samoubojstvo nastaje kada pojedinac nije integriran u društvo te stoga ima osjećaj da je manje povezan s društvom i ne osjeća potrebu ili obavezu prema čuvanju/održavanju života za društvo, odnosno zajednicu. Ova vrsta samoubojstva proizlazi kada pojedinac ne vidi razloge za život. Odnosi se na socijalne i moralne

³⁰ <https://www.enciklopedija.hr/clanak/samoubojstvo>

³¹ <https://www.enciklopedija.hr/clanak/samoubojstvo>

³² <https://www.enciklopedija.hr/clanak/samoubojstvo>

norme, odnosno kada su te norme upitne. Durkheim dijeli stope ove vrste samoubojstva na razlike kod ljudi koji nisu u braku te ljudi koji jesu u braku, razdoblja rata i mira itd. Također se odnosi na moderno društvo u kojemu pojedinac nije društveno ograničen (Cvjetičanin, V.; Supek, R. 2003: 65). U ovome slučaju, pojedinac optužuje sebe za sve te ima osjećaj neuspjeha. Iz tog razloga smatra da nije dovoljno dobar i da nije u mogućnosti zadovoljiti društvena očekivanja.³³

- Fatalističko samoubojstvo je suprotnost prethodnima. Pojavljuje se tijekom pretjeranog reguliranja osobe te se na taj način stvara prevelika moralna integracija. Durkheim je primijetio da se ova vrsta samoubojstva najviše može primijetiti kod mladih žena koje su u braku. Prema tome se može uvidjeti da se pretežito odvija u tradicionalnom društvu te nešto manje u modernome u slučaju unutar povezanih zajednica. Kod pretjerane moralne integracije, pojedinac stječe dojam da gubi kontrolu nad svojim životom te si stvara preveliki pritisak, što naposljetku dovodi do razmišljanja kako je samoubojstvo jedini izlaz (Cvjetičanin, V.; Supek, R. 2003: 277),

4.2. Smjernice za izvještavanje o samoubojstvu

Kao što je prethodno spomenuto, samoubojstvo je jedna od najosjetljivijih tema te bi stoga mediji, kao primarni davatelji informacija javnosti, trebali biti iznimno oprezni tijekom izvještavanja, odnosno trebali bi odgovorno izvještavati o samoubojstvu. „Djeca izazivaju samilost pa se, svjesno ili ne, ali veoma često, koriste kao sredstvo za postizanje lakog i brzog emotivnog učinka. Pritom se zaboravlja da li time stvarno pomažemo djeci ili je zlorabimo“ (Burić, J. 2008: 213). Iz tog razloga, kada je riječ o djeci, mediji bi trebali pristupiti temi s velikom oprežnošću. Pravilnome izvještavanju pridonosi spomenuti ZEM, Kodeks časti hrvatskih novinara i sl., ali ono najvažnije, bez čega odgovorno izvještavanje ne bi bilo moguće, jesu smjernice o tome kako izvještavati o samoubojstvima. Mnogo je izvora gdje se mogu pronaći smjernice, ali jedan od temeljnih izvora smjernica, koji je također korišten za ovaj rad, jest Svjetska zdravstvena organizacija, izvorno *World Health Organization* (WHO), koja donosi smjernice kako bi se trebalo općenito izvještavati o samoubojstvima. Svaka smjernica će ukratko biti objašnjena. Također, nakon tih smjernica, bit će još navedene i smjernice s *Medijske pismenosti* koje su istodobno u skladu sa smjericama WHO-a. Odnosno, moglo bi se reći da je to skraćena verzija smjernica WHO-a.

³³ <https://www.enciklopedija.hr/clanak/samoubojstvo>

1. Navedite točne informacije o tome gdje i kako potražiti pomoć za suicidalne misli i suicidalne krize

- Informacije o tome kako i gdje potražiti pomoć i podršku, trebalo bi priložiti pred kraj vijesti priča o samoubojstvu ili odmah na početku. U te informacije mogu ulaziti: krizne linije (također i ovisno o mjestima stanovanja), centri za prevenciju samoubojstava, grupe za pomoć te socijalni i zdravstveni stručnjaci. Spomenute usluge za pomoć, trebalo bi prikazati kao lako dostupne svima (također i dostupne u bilo koje vrijeme, odnosno 24/7) te vrlo kvalitetne i stručne u svome području rada. Naravno, najprije se treba provjeriti jesu li te službe zaista stručne i ispravne.
- Iako se hipotezom pretpostavlja da će biti mnogo neispravnog izvještavanja o samoubojstvu na analiziranim portalima, u nekim slučajevima su ipak postupili ispravno te prikazali spomenute informacije o uslugama za krizne situacije:

Centar za krizna stanja i prevenciju suicida pri KBC-u Zagreb dostupan je na telefon 01/2376-470 od 0 do 24 sata. Psihološki centar TESA može se dobiti na broj 01/48 28 888, radnim danom od 10 do 22 sata, ili im se može javiti mailom na adresu psiho.pomoc@tesa.hr.

Slika 6 Prikaz usluga za pomoć osobama u krizama na Index.hr

Izvor: <https://www.index.hr/vijesti/clanak/hrvatska-ima-visu-stopu-samoubojstava-od-eu-prosjeka/2574161.aspx>

Centar za krizna stanja i prevenciju suicida pri KBC-u Zagreb ima telefon 01/2376-470, od 0 do 24 sata. Psihološki centar TESA ima broj 01/48 28 888, radnim danom od 10 do 22 sata, ili im se može javiti mailom na adresu - psiho.pomoc@tesa.hr.

Slika 7 Prikaz usluga za pomoć na Jutarnji list

Izvor: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/suicid-je-jedan-od-vodecih-uzroka-smrti-od-ozljeda-u-hrvatskoj-a-najcesce-zrtve-su-muskarci-stariji-od-65-godina-15472148>

Ako ste vi žrtva elektroničkog nasilja ili poznajete osobu koja ga trpi, za pomoć se možete obratiti i Centru za sigurniji internet na besplatnu i **anonimnu liniju 0800 606 606**, dostupnu svakog radnog dana od 8 do 20 sati. A tu je i **hotline obrazac** za prijavu neprimjerenih sadržaja koje ste zatekli na internetu.

Slika 8 Prikaz usluga za pomoć na 24sata

Izvor: <https://www.24sata.hr/native-sadrzaj/morala-je-izgubiti-kcer-da-drugi-dobiju-zastitu-saznajte-kako-vase-dijete-stite-hrvatski-zakoni-910900>

2. *Obrazujte javnost činjenicama o samoubojstvu i prevenciji samoubojstva na temelju točnih informacija*

- Potrebno je dubinski potražiti pouzdane izvore informacija o samoubojstvima, a ponajviše, izvore o statistici. Neki od pouzdanih izvora informacija mogu biti državne statističke agencije koje pružaju podatke o godišnjim stopama samoubojstava. Pod pouzdane izvore informacija se također mogu ubrojiti nacionalni policijski odjeli te ministarstva zdravstva. WHO isto tako može poslužiti kao izvor informacija budući da objavljuje globalne zdravstvene procjene koje također uključuju i samoubojstva. Kasnije će se to moći vidjeti u radu, na primjeru WHO statistike o stopi samoubojstva. U edukaciji javnosti može pomoći i opis koji prenosi poruku da je samoubojstvo javnozdravstveni problem, u kombinaciji s porukom o prevenciji samoubojstva. Lokalni stručnjaci koji se bave prevencijom samoubojstva mogu pomoći u tumačenju podataka o samoubojstvima, zatim i da se izvješćivanjem izbjegnu rizici imitativnog ponašanja te također mogu razriješiti prethodno spomenute mitove o samoubojstvu. Iz tog razloga bi bilo poželjno, da novinari prilikom pripremanja izvještavanja ili priče o samoubojstvu, surađuju s lokalnim stručnjacima. U mnogim zemljama postoje udruge i društva koja pružaju informacije o samoubojstvu, pomoći i sl., sudjelujući s medijima, kako bi u što većoj mjeri obrazovali javnost. Takve udruge ili društva pomažu u prevenciji i podršci osoba u kriznim situacijama te pružaju usluge i potiču istraživanje o samoubojstvu. Hrvatska isto ima takve udruge i društva, a kasnije u radu, intervjuirat će se psihologica te članica takvog društva. Riječ je o Zagrebačkom psihološkom društvu, o čijem će djelovanju biti govora kasnije u radu.

3. *Iznosite priče o tome kako se nositi sa suicidalnim mislima i važnosti traženja pomoći*

- Smjernica se odnosi na iznošenje osobnih priča ljudi koji su prošli kroz suicidalne krize te koji su isto tako pronašli način kako da se s time nose i to prevladaju. Takve priče mogu pomoći osobama sa suicidalnim mislima da se suoče s krizom i da dobiju pozitivne misli kako se i oni mogu izbaviti iz takve situacije. Priče istovremeno mogu sadržavati i obrazovne materijale koji objašnjavaju kako doći do pomoći, kao što je usmjeravanje rizičnih skupina prema organizacijama za prevenciju samoubojstava itd.

4. *Budite posebno oprezni kada pišete o samoubojstvima slavnih osoba*

- Izvještavanja o samoubojstvima poznatih/javnih/slavnih osoba, smatraju se javnim interesom. Međutim, upravo iz tog razloga novinari trebaju biti posebno oprezni prilikom izvještavanja. Budući da slavne osobe imaju veliki broj obožavatelja diljem svijeta, detaljno opisivanje samoubojstva poznate osobe, može dovesti do imitativnog ponašanja obožavatelja, a i osoba općenito koje spadaju pod ranjive skupine. Također se, niti u kojem slučaju, ne smije iznositi na koji način je osoba došla do materijala kojim je počinila samoubojstvo, niti navesti mjesto. Imitativno ponašanje se još naziva i Wertherov efekt, koji će kasnije u radu biti objašnjen. Istraživanja jesu pokazala kako je porast samoubojstava usko povezan sa samoubojstvima poznatih osoba, odnosno, nakon neprofesionalnog izvještavanja medija o toj temi. Razlog tom imitativnom ponašanju jest zapravo to što pogrešno izvještavanje može dovesti do glorificiranja smrti slavnih osoba. Također, kada mediji saznaju o smrti poznatih osoba, prikladnije bi bilo istražiti zbog čega je zapravo došlo do smrti, nego u izvještaju nagađati ili pretpostavljati da je riječ o tragičnom samoubojstvu.

5. *Budite oprezni kada razgovarate s ožalošćenim članovima obitelji, prijateljima ili osobama s iskustvom samoubojstva*

- „Uvijek i na sve načine treba izbjegavati intervjue s djecom koja su izgubila roditelja zbog samoubojstva.“³⁴ Djeca spadaju pod najrizičnije skupine, a prednost iznad svega bi trebalo imati poštivanje njihove privatnosti.
- Razgovore s ožalošćenima zbog samoubojstava nikada ne bi smjelo uzeti olako. Iako su stavovi i iskustva ožalošćenih ljudi važni za edukaciju javnosti, nije poželjno inzistirati na intervjuu. Mnogo je čimbenika ili razloga koji se trebaju uzeti u obzir. Ožalošćene osobe su u stanju šoka i tuge te ne mogu jasno razmišljati o takvim događajima, stoga i oni sami mogu biti u krizi te spadati pod ranjive skupine. Taj čimbenik može spriječiti te osobe da daju ispravne i točne informacije. Također bi novinari trebali promisliti i o razgovoru s osobama koje su preživjele samoubojstvo, zato što bi ih takav razgovor mogao izložiti većem riziku od samoubojstva. Poželjno bi bilo da prođe dovoljno vremena prije negoli se razgovara s takvim skupinama. Ali se ovdje također treba imati na umu da bi razgovor mogao izazvati pojačane emocije te bolna sjećanja. Naposljetku,

³⁴ <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/suicide>

prije nego što se priča objavi, novinari bi trebali još jednom dati na pregled tekst osobama s kojima su razgovarali.

6. *Priznajte da i sami medijski profesionalci mogu biti pogođeni kada pokrivaju priče o samoubojstvu*

- To se ponajviše odnosi na novinare u lokalnim zajednicama, odnosno manjim okruženjima, s kojima su više bliski i imaju mnogo poznanstva. Novinari bi u tim slučajevima trebali imati i potrebnu potporu medijskih organizacija, primjerice prilike za izvješćivanje i mentorske aranžmane. Također bi im se trebala pružiti podrška i pomoć nadležnih službi ako se nađu u krizi zato što mogu biti negativno pogođeni.

7. *Nemojte pozicionirati sadržaj vezan uz samoubojstvo kao udarnu/glavnu priču i nemojte pretjerano ponavljati takve priče*

- Ponavljanje priče o samoubojstvu nije potrebno i često može dovesti do povećanja suicidalnih ponašanja. To se odnosi i na ažuriranja takvih postojećih vijesti. Vijesti o suicidu bi najprikladnije bilo smjestiti u sredinu, na unutarnje stranice ili na kraj, ali nikako na naslovnice ili vrh unutarnje stranice. Što se tiče digitalnih oblika, takva vijest se ne bi smjela isticati ni na koji način, ne bi se trebalo banalizirati niti tvoriti senzacionalizam. Kada je riječ o takvim vijestima, bilo bi poželjno da portali isključe mogućnost javnog komentiranja. Isto tako, vezano uz televiziju i radio, vijesti o samoubojstvima bi bilo poželjno smjestiti i predstaviti na otprilike treće mjesto/stanku u redosljed, a ne kao glavnu vijest. Kada je riječ o takvim vijestima, bilo bi poželjno da portali isključe mogućnost javnog komentiranja.

8. *Nemojte opisivati korištenu metodu*

- Ovo je jedna od smjernica u kojima novinari mogu pogriješiti na najgori način. Prilikom izvještavanja o samoubojstvima, ne smije se pisati određena rasprava, a ponajviše se ne smiju prikazivati scene, fotografije i videozapisi preminulih osoba, također se ne smije izvještavati niti o opisu metode počinjenja samoubojstva. Greške u ovome slučaju mogu izazvati velike štete te u velikoj mjeri povećati rizik da ranjive skupine oponašaju čin. „Prilikom prijavljivanja samoubojstva moglo bi biti štetno dati pojedinosti o prirodi, količini ili kombinaciji lijekova koji su uzeti ili kako su nabavljeni. Na primjer, mediji

ne bi smjeli objavljivati robnu marku lijeka koji se koristi u samoubojstvu.³⁵ Tu se ponovno najveću pozornost pridaje na slavne osobe.

- Ako mediji ipak odluče u izvješćivanje spomenuti metodu samoubojstva, onda bi to trebali učiniti samo jednom, odnosno svesti na najmanju moguću mjeru. Ali nikako u naslovu, uvodu, grafu ili bilo kojem drugom dijelu teksta koji je istaknut.

9. Nemojte imenovati niti navoditi pojedinosti o mjestu/lokaciji

- Pojedinosti o mjestu ili lokaciji mogu također imati imitativni učinak, a to su neka istraživanja i pokazala. Vrlo je slično izvješćivanju o metodama. Ako se piše o lokaciji počinjenja samoubojstva, to mjesto bi moglo postati „mjesto samoubojstva“ (primjerice, most, zgrada, željeznička pruga i sl.). Može se također odnositi i na mjesta poput ustanova (zatvora, ustanova za mentalno zdravlje). U naputak o tome da se ne navodi mjesto ili lokacija, ne ulazi samo imenovanje, već i to da se ne bi trebale prikazivati fotografije i videozapisi tih mjesta, a naravno niti ih opisivati na senzacionalistički način te time i preuveličavati.

10. Nemojte koristiti jezik/sadržaj koji senzacionalizira, romantizira ili normalizira samoubojstvo ili koji ga predstavlja kao održivo rješenje problema

- Primjer jezika koji može senzacionalizirati samoubojstvo jest upotreba termina poput „epidemija samoubojstva.“ Ispravnije bi bilo koristiti se rečenicama poput „povećane stope samoubojstva.“ Normaliziranje samoubojstva se odnosi na činjenicu da mediji ne bi smjeli prikazivati, odnosno stvarati dojam da je samoubojstvo rješenje i uobičajena reakcija na životne probleme i okolnosti, a isto tako se ne bi smjelo pojednostavljivati. Također je važno obratiti pozornost da se javnost ne dezinformira. Na taj način se samoubojstvo ne bi smjelo prikazivati kao uspješno obavljeno čin, već bi se trebali koristiti termini poput „pokušaj samoubojstva“ ili „smrt samoubojstvom.“ Sukladno s time, termini poput „neuspješnog samoubojstva“ ili „uspješnog samoubojstva“ mogu implicirati kako je smrt poželjan ishod. Takvi termini pomažu u destigmatiziranju samoubojstva. Stigmatizacijom se stvara diskriminacija koja može pridonijeti tome da ljudi ne potraže potrebnu pomoć. Budući da je čin samoubojstva u nekim zemljama kazneno djelo, a u prošlosti je bilo i u još mnogo zemalja, treba se izbjegavati izraz

³⁵ <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/suicide>

„počinio samoubojstvo“ jer to upućuje na kriminal i stvara dodatnu stigmju. Umjesto toga, pravilnije bi bilo reći „oduzeo si život.“ Općenito je važan kontekst. Mnogo je primjera koji govore o „političkom samoubojstvu“ ili „sportskom samoubojstvu“ i sl., a takvi primjeri mogu desenzibilizirati javnost na ozbiljnost samoubojstva.

11. Nemojte previše pojednostaviti razlog samoubojstva niti ga svoditi na jedan jedini čimbenik

- Netočno je pretpostaviti, implicirati i reći da je samo jedan razlog, odnosno samo jedan čimbenik koji uzrokuje da si osoba oduzme život. Samoubojstvo uvijek uključuje druge, mnogobrojne čimbenike, koji se „protežu“ kroz dugo vrijeme, a samo je pitanje što će naposljetku presuditi. Do samoubojstva dođe kada rizičnoj osobi, akumulirani čimbenici pođu loše u isto vrijeme. Svako samoubojstvo se odnosi na skup osobnih okolnosti. Pojednostavljanje, kao i ostali prethodni čimbenici, može dovesti do poistovjećivanja ranjivih osoba uz problem koji mediji spominju, što sukladno s time može povećati njihove suicidalne misli.

12. Nemojte koristiti senzacionalističke naslove

- Kao što je prethodno spomenuto, vijestima o samoubojstvu nije nikada mjesto u naslovu ili istaknutim dijelovima. Temeljna svrha naslova jest privući pozornost publike, a to se treba izbjeći kada je u pitanju samoubojstvo. Sama upotreba riječi „samoubojstvo“ u naslovu, nad naslovu ili podnaslovu je pogrešna. Izuzetak ovom pravilu, jedino može biti kada tekst govori o prevenciji samoubojstva, gdje se također treba naglasiti „prevencija.“ Osobe koje su odgovorne za naslove, trebalo bi upozoravati na upotrebu senzacionalističkih naslova, odnosno da ne koriste senzacionalan jezik.

13. Nemojte koristiti fotografije, video zapise, audio zapise ili poveznice na digitalne ili društvene mreže

- Kao što je u nekim od prethodnih smjernica spomenuto i objašnjeno, trebalo bi se izbjegavati korištenje fotografija, video i audio zapisa ili poveznica na digitalne ili društvene mreže. To se odnosi na mjesta ili lokaciju samoubojstva, metodu, scene ili preminulu osobu. Sukladno s time, općenito treba biti oprezan kada se koriste i biraju fotografije osoba koje su umrle samoubojstvom. Osim ako nije u pitanju osoba koja je poznata, isključivo je potrebno imati dopuštenje članova obitelji za objavu fotografije. Čak i s dopuštanjem, trebalo bi se izbjeći glamoriziranje osobe te se fotografija ne bi

trebala isticati. Ovdje veliku ulogu ima urednik, jer autori teksta ponekad nisu povezani s korištenim slikama. „Istraživanje je pokazalo da se slike povezane sa suicidalnim činovima kasnije mogu ponovno aktivirati iz sjećanja od strane ranjivih čitatelja – primjerice tijekom osobne krize – i tada mogu dovesti do suicidalnog ponašanja.“³⁶

14. Ne prijavljujte pojedinosti o oproštajnim porukama

- Smjernica se odnosi na sve oblike oproštajnih poruka, završnih tekstualnih poruka i sličnih tekstova. Također uključuje i „posljednje“ objave koje su preminule osobe objavile na društvenim mrežama te isto tako i njihove e-poruke. Odnosno, sve spomenuto se ne bi smjelo objavljivati u vijestima/tekstu niti emitirati. Izvještavanjem o pojedinostima oproštajne poruke, može se doći do veličanja ili romantiziranja samoubojstva. Kao i uz prethodne smjernice, isto se povezuje uz poistovjećivanje i imitativno ponašanje rizičnih osoba. Može imati i veliku utjecaj na bližnje osobe preminuloga.³⁷

Kao što je prethodno spomenuto, također će se navesti i smjernice/naputci koji se mogu pronaći na stranici *Medijske pismenosti*. Kao izvor, spomenuli su stručnjakinju iz područja psihologije i medija, Natašu Jokić Begić. Naputci glase:

- *Statističke podatke treba tumačiti pažljivo i ispravno. Treba **upotrebljavati autentične i pouzdane izvore informacija**.*
- *Unatoč pritisku treba pažljivo postupati sa spontanim komentarima.*
- *Uopćavanja na osnovi malih brojeva zahtijevaju posebnu pažnju i treba **izbjegavati izraze kao što su „epidemija suicida“** ili „mjesto s najvišom stopom suicida na svijetu“.*
- *Treba odoljeti izvještavanju o suicidalnom ponašanju kao „razumljivom odgovoru na društvene i kulturne promjene ili degradacije“.*
- ***Senzacionalističke reportaže o samoubojstvima trebalo bi uporno izbjegavati, naročito kada je riječ o poznatim osobama.***
- *Reportažu treba svesti na najmanju moguću mjeru.*
- *Treba izbjeći pretjerivanje.*
- ***Treba izbjegavati fotografije umrlog, upotrijebljenog načina i scene samoubojstva.***
- *Naslovi na prvoj stranici nikada nisu idealno mjesto za reportaže o samoubojstvima.*

³⁶ <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/suicide>

³⁷ <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/suicide>

- *O samoubojstvu ne treba govoriti kao o neobjašnjivom ili pak pojednostavnjeno.*
- *Treba izbjegavati detaljan opis načina izvedbe i načina nabave sredstava.*
- *Korisno je **naglasiti mnogobrojne čimbenike koji utječu na izbor suicidalnog ponašanja.***
- *Samoubojstvo nikada nije rezultat jednog čimbenika ili događaja.*
- *Obično je prouzrokovano složenom međuovisnošću mnogobrojnih čimbenika kao što su mentalna ili tjelesna bolest, zlouporaba supstancija, obiteljski problemi, međuljudski sukobi i životni stresori.*
- *Samoubojstvo NE bi trebalo opisati kao način kojim je osoba riješila osobne probleme kao što su bankrot, akademski neuspjeh, seksualno zlostavljanje.*
- *Reportaže trebaju **naglasiti utjecaj koji samoubojstvo ima na obitelj i druge preživjele,** u smislu stigme i psihičke patnje.*
- *Veličanje žrtve samoubojstva kao mučenika i predmeta javne pohvale može sugerirati podložnim osobama da njihovo društvo cijeni suicidalno ponašanje.*
- *Umjesto toga, naglasak bi trebao biti na žaljenju zbog smrti te osobe.*
- ***Opisivanje fizičkih posljedica neuspješnih pokušaja samoubojstava** (oštećenje mozga, paraliza itd.) može djelotvorno odvratiti od pokušaja suicida.*

Također se izravno obraća medijima i izdvaja što mediji trebaju, a što ne trebaju činiti:

TREBA

- *Surađujte sa zdravstvenim službama u predstavljanju činjenica.*
- *Samoubojstvo prikazujte kao izvršeno, a ne kao uspješno djelo.*
- ***Prikazujte isključivo pouzdane podatke, na unutrašnjim stranicama tiska, uvijek kao sporednu vijest.***
- *Ističite alternative samoubojstvu.*
- *Pružite obavijesti o teleapelima i drugim oblicima pomoći u zajednici.*
- ***Dajte publicitet pokazateljima rizika i znacima upozorenja.***

NE TREBA

- ***Ne objavljujte fotografije i oproštajna pisma.***
- *Ne izvještavajte o specifičnim detaljima načina samoubojstva.*
- ***Nemojte davati pojednostavnjena objašnjenja.***
- *Nemojte veličati samoubojstvo ili praviti senzaciju od njega.*
- ***Nemojte se koristiti religijskim ili kulturnim stereotipima.***

- *Nemojte okrivljavati nikoga.*³⁸

4.3. Pomoć i prevencija

„Kada govorimo o prevenciji samoubojstva važno je znati da je to vrlo složen proces koji zahtijeva znanje i dugoročnu posvećenost, a ne sporadične, simbolične akcije i prigodne objave. Prevenciju samoubojstava treba raditi kroz tri segmenta – razvijanjem emocionalne inteligencije, posebno samosvijesti i samopoštovanja, a onda i suosjećanja i socijalnih vještina kroz formalno i neformalno obrazovanje (vrtiće, škole, udruge, javne medije). Zatim javnim destigmatiziranjem psihičkih boli i tegoba čime povećavamo sklonost ljudi da budu uz one koji promišljaju samoubojstvo i vjerojatnost da će se ljudi ranije obratiti za pomoć, prije nego li pomisle da je suicid rješenje. I na kraju razvijanjem mreže kriznih telefona i centara, poboljšanjem pristupa psihološkoj pomoći kroz redovno zdravstveno osiguranje i druge javno zdravstvene ustanove, što podrazumijeva i više stručnjaka psihijataru, psihologa, psihoterapeuta i savjetovatelja.“³⁹

Spomenute smjernice za pravilno izvještavanje o samoubojstvima, jedan su od čimbenika prevencije samoubojstva. WHO na taj način nastoji pomoći medijima prilikom izvještavanja. Kao što je prethodno u radu objašnjeno, budući da su mediji glavni informatori javnosti, oni mogu imati veliku ulogu u prevenciji samoubojstava, ponajviše pravilnim izvještavanjem, edukacijom te upućivanjem na centre, stranice te ustanove za pomoć. To se također prethodno moglo vidjeti na primjerima *screenshot* fotografija sa stranica portala. Time se stvara takozvani Papagenov učinak. To je pozitivan utjecaj koji masovni mediji mogu imati odgovornim izvještavanjem o samoubojstvu i predstavljanjem nesuicidalnih alternativa krizama, što će biti kasnije objašnjeno u radu (Suicide prevention lifeline, NA, ND). Kod pomoći i prevencije samoubojstva, važni su i zakoni, kao što su spomenuti ZEM i Cocoin zakon i sl. WHO-ov pristup prevenciji samoubojstva, *LIVE LIFE*, preporučuje određene intervencije koje su se dokazale učinkovitima, a to se odnosi na činjenice da se - ograniči pristup sredstvima samoubojstva (npr. lijekovima, vatrenom oružju, pesticidima i sl.); komunicira s medijima za odgovorno izvještavanje o samoubojstvu, potiče socio-emocionalne životne vještine kod adolescenata te da se identificira, procijeni, upravlja i prati svaku osobu koja je pogođena suicidalnim ponašanjem (WHO, 2023). UNICEF također daje vrlo slične savjete i preporuke

³⁸ <https://www.medijskapismenost.hr/medijska-paznja-i-samoubojstva-kako-bi-se-trebalo-izvjestavati-o-samoubojstvima/>

³⁹ <https://zgpd.hr/2018/09/09/o-samoubojstvu-samo-uz-empatiju-i-znanje/>

kako bi se mogla provesti prevencija i kako bi ta prevencija zapravo mogla imati učinak: „EU bi trebao ulagati i postavljati prioritete, pružajući smjernice i razmjenu najboljih praksi, kao što je prepoznavanje rizične djece i adolescenata; ograničavanje pristupa sredstvima za samoubojstvo; pružanje specijalizirane obuke za nastavnike, roditelje i zdravstvene radnike; poticanje odgovornog medijskog izvještavanja; te prepoznavanje i uklanjanje štetnog sadržaja na društvenim medijima. Škole bi trebale biti ključni partner u prevenciji samoubojstva, pomažući u prepoznavanju djece s rizikom i pružanju podrške“ (UNICEF, 2021).

Tako je donesen i Svjetski dan prevencije suicida koji se od 2003. godine, obilježava 10. rujna na globalnoj razini, a svrha mu je podizanje svijesti o problemu samoubojstva. Obilježavanje je pokrenuto na inicijativu Međunarodnog udruženja za prevenciju samoubojstava, odnosno *International Association for Suicide Prevention* (IASP) te WHO-a. U Hrvatskoj se svake godine okupi 19 udruga iz svih dijelova države, a okuplja ih Hrvatski savez udruga za mentalno zdravlje. Jedna od najvažnijih udruga jest Udruga životna linija, koja pomaže u širenju svijesti o važnosti prevencije samoubojstava te depresije, kako u Hrvatskoj tako i u EU.⁴⁰

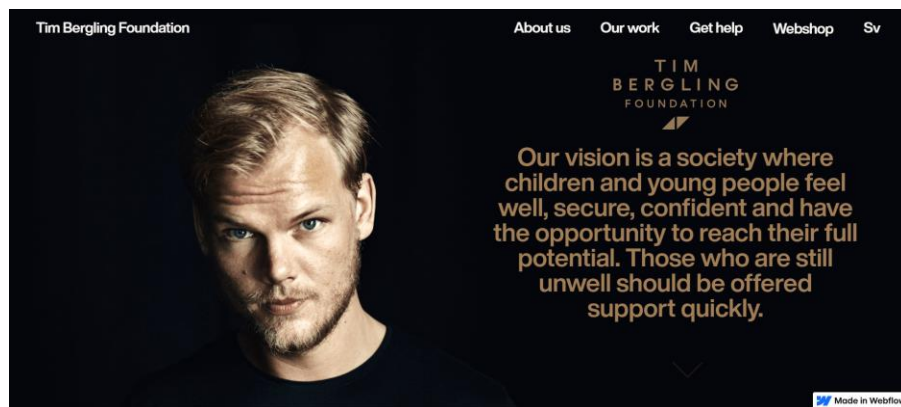
Slika 9 Naputak o Svjetskom danu prevencije samoubojstva

Izvor: <https://www.hzjz.hr/news-2/svjetski-dan-prevencije-samoubojstava-10-rujna/>

Neki od centara, stranica i ustanova za pomoć rizičnim osobama, već su prethodno navedene. Primjerice u drugim zemljama, centar protiv zlostavljanja na internetu – CCDH te spomenut Cocoin zakon itd. Međutim, ono što bi se moglo istaknuti kao vrlo važan čimbenik u prevenciji i pomoći protiv suicida, jest *Tim Bergling Foundation*, odnosno zaklada koju su osnovali roditelji Tima Berglinga, poznatijeg kao glazbenika pod pseudonimom; Avicii. Kao

⁴⁰ <https://www.hzjz.hr/news-2/svjetski-dan-prevencije-samoubojstava-10-rujna/>

što je navedeno, zakladu su osnovali njegovi roditelji, Klas Bergling, Anki Lidén i njihova obitelj, nakon Timova samoubojstva. Timovi roditelji dali su značajan doprinos Zakladi iz njegove ostavštine i usmjerili prihode Avicii-jevih projekata u Zakladu. Njihova vizija i cilj Zaklade jest da se djeca i mladi osjećaju sigurno te da imaju priliku ostvariti svoj potencijal. Žele svima mladima koji su u krizi ponuditi pomoć.⁴¹ Ovu Zakladu je bilo važno naglasiti zato što je u pitanju poznata osoba te kao takva, Zaklada može puno pridonijeti u prevenciji, pomoći te osvještavanju o temi i problematici samoubojstva.

Slika 10 Zaklada Tim Bergling

Izvor: <https://www.timberglingsfoundation.org/>

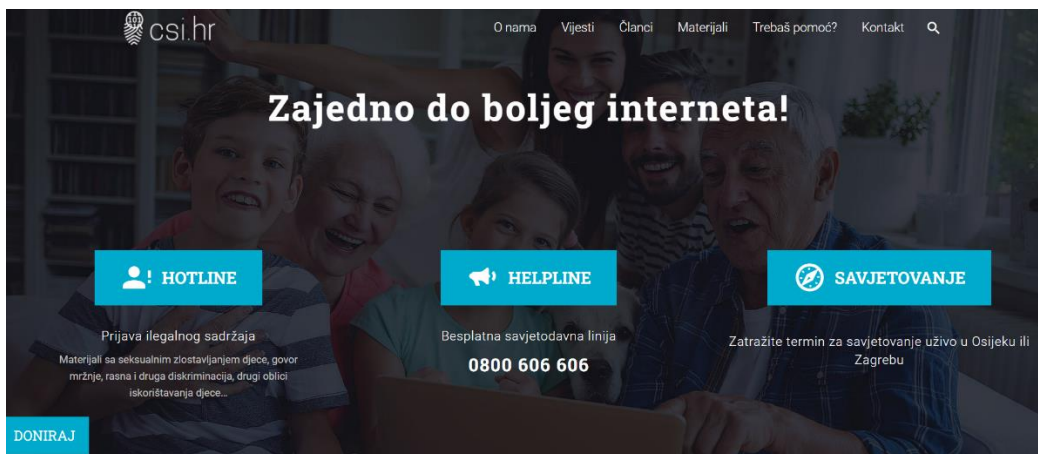
Republika Hrvatska također ima mnogo mjesta za prevenciju i gdje osobe u krizi mogu potražiti pomoć. Prethodno u radu je već priložena fotografija Ministarstva hrvatskih poslova, koji nude pomoć u borbi protiv zlostavljanja na internetu, a pomoć se može potražiti na: [RED BUTTON](#).

Još jedan od centara za prevenciju zlostavljanja na internetu jest csi.hr, odnosno Centar za sigurniji internet. Centar djeluje već više od 15 godina, a usmjeren je na pomoć nestaloj djeci te pomoć i zaštitu od zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja putem interneta. Sukladno s time, pružaju podršku obiteljima u kriznim situacijama. Također nude pomoć i nastavnicima te državnim institucijama. Centar je uvidio kako se kroz godine, zbog razvoja komunikacijskih tehnologija, broj zlostavljanja na internetu povećao, iz tog razloga savjetuje: „Kako je Internet mjesto na kojemu, barem u Hrvatskoj, ne postoji usustavljen mehanizam kontrole sadržaja u sklopu državnog aparata, odgovornost ostaje na djeci i mladima, a ponajviše na roditeljima koji bi trebali kontrolirati djecu u korištenju Interneta.“⁴²

Informacije o pomoći mogu se vidjeti na priloženoj slici:

⁴¹ <https://www.timberglingsfoundation.org/>

⁴² <https://csi.hr/>

Slika 11 CSI pomoć

Izvor: <https://csi.hr/>

Većina portala u Hrvatskoj, na kraj teksta o educiranju i suicidu, stave upravo CSI kao Centar za krizne situacije, a također još spomenu da se može kontaktirati i Psihološki centar TESA, Plavi telefon te Centar za krizna stanja i [prevenciju suicida pri KBC-u Zagreb](#).

Psihološki centar TESA nudi psihološko savjetovanje i psihoedukaciju za psihičku dobrobit te prevenciju problema i teškoća. Centar je započeo s radom prije 31 godinu te od tada provodi edukacije i savjetovanja mladih i roditelja, a također i educira studente i stručnjake iz područja psihologije. Također pruža pomoć i putem besplatne telefonske linije, svakim radnim danom od 10 do 22 sata. Može ih se kontaktirati putem maila. [Ovdje](#) se može doći do kontakt broja te e-mail adrese. Centar nudi isključivo profesionalnu pomoć stručnjaka iz područja psihologije.⁴³

⁴³ <https://www.tesa.hr/o-nama/>

O nama

Slika 12 Kontakt Psihološkog centra TESA

Izvor: <https://www.tesa.hr/o-nama/>

Plavi telefon je linija koja pomaže u kriznim situacijama, također i „Savjetovalište Otvorena vrata.“ Sve informacije o Plavom telefonu, kontaktu i radnom vremenu, mogu se vidjeti na priloženoj fotografiji:

O PLAVOM TELEFONU

'Linija pomoći Plavi telefon' i 'Savjetovalište Otvorena vrata' postoje za tisuće onih koji nisu u stanju ili ne žele potražiti pomoć u tradicionalnim savjetovalištima, te su alternativa samouništavajućem životnom stilu, nesretnim obiteljima i životu na ulici.

Svi koji ne mogu pronaći način rješavanja svojih problema ili odgovarajući životni put izlažu se opasnosti od depresije, ovisnosti o alkoholu i drogama ili od opasnosti počinjenja suicida. Upravo zato **mi pružamo preventivne programe** koji uključuju telefonsku liniju pomoći i individualno, obiteljsko i/ili partnersko savjetovalište 'licem-u-lice' ili putem video poziva.

Barem su tri razloga zašto nam se **obratiti mailom, nazvati ili doći k nama:**

- imamo vrhunske stručnjake - stručne suradnike
- svi naši sadržaji su u potpunosti besplatni za korisnike
- nalazimo se u samom centru grada Zagreba

NOVOSTI I AKTIVNOSTI

U sklopu Plavog telefona, uz svakodnevno činjene dobrih djela i pomaganje drugima, članovi, volonteri i stručni suradnici Udruge imaju **mnoštvo prilika za profesionalni, ali i osobni rast i razvoj.** Brojne edukacije, mentorstva, supervizije, te mogućnost aktivnog sudjelovanja u ostalim programima i projektima Udruge dio su naše svakodnevice.

O aktivnostima i novostima u radu Udruge više možete saznati na stranici:

- Aktivnosti

O programima i projektima Udruge više saznajte na stranicama:

- Programi
- Projekti

KONTAKT

UDRUGA 'PLAVI TELEFON'
OIB: 50738851908
MB: 0574775
IBAN: HR082360001101298456

Adresa: Ilica 36 - 10000 Zagreb, Hrvatska

LINIJA POMOĆI
Telefon: 00385 (1) 4833 888
E-mail: info@plavi-telefon.hr

URED
Telefon: 00385 (1) 4831-677
E-mail: ured@plavi-telefon.hr

RADNO VRIJEME

LINIJA POMOĆI
Ponedjeljak - petak, 09:00 - 20:00 h

URED
Ponedjeljak - petak, 10:00 - 15:00 h

Slika 13 informacije o Plavom telefonu

Izvor: <https://www.plavi-telefon.hr/o-nama.html>

Još jedno „savjetovalište“ kojemu se osobe u kriznim situacijama mogu obratiti, jest Zagrebačko psihološko društvo, čija je članica sugovornica u intervjuu za potrebe ovoga rada. Sve informacije o ZPD-u se mogu pročitati kasnije u radu, prije intervjua. Međutim, sljedeća fotografija nudi njihov kontakt:

zagrebacko.psiholosko.drustvo@gmail.com

Kamenjak 1

10000 Zagreb

<https://www.facebook.com/zagrebackopsiholoskodrustvo/>

Slika 14 Kontakt ZPD-a

Izvor: <https://zgpd.hr/kontakt/>

Naravno, postoje još mnogi centri, udruge i društva koja nude pomoć i kojima se svaka osoba u kriznim situacijama može obratiti, međutim, navedeni primjeri su jedni od važnijih i poznatijih.

4.4. Izvještavanje o stopi samoubojstva

Svake godine više od 720 000 ljudi umre od samoubojstva, što je jedna osoba svakih 40 sekundi. Većina samoubojstava (77%) 2019. godine, dogodilo se u zemljama koje imaju niske ili srednje dohotke. 2019. godine, samoubojstvo je bilo 17. vodeći uzrok smrti. Dok je globalno, četvrti vodeći uzrok smrti za mlade od 15 do 29 godina (WHO, 2023).

Informacije o stopi samoubojstva u Republici Hrvatskoj, mogu se pronaći na stranici Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (HZJZ), a bilježi ih Registar samoubojstava, koji je osnovan još 1986. godine. U registru su evidentirani podatci o samoubojstvima na području Hrvatske, odnosno podatci o osobama s prebivalištem u RH, koje su preminule od samoubojstva. Podatci za statistiku se prikupljaju i kategoriziraju prema dobi, spolu, županiji i načinu izvršenja samoubojstva. Registar prikazuje i kako je samoubojstvo godinama bilo jedno od vodećih uzroka smrti u RH (udio oko 30%), a trenutno se nalazi na drugome mjestu (udio od 21%) (HZJZ, Silobrčić Radić, M.; Švigir, I. 2023). U nastavku će biti prikazani prikupljeni statistički podatci o samoubojstvima kroz godine, temeljeni na spomenutim kategorizacijama. Međutim, dio o načinu počinjenja samoubojstva će biti izbačen zbog osjetljivosti teme te je za ovaj dio rada, najvažnije prikazati brojčane podatke o smrtnosti prema dobi, spolu i mjestu

prebivališta. Tekst će biti u potpunosti citiran zbog najsigurnije, autentične provedbe statistike HZJZ-a te će biti prikazane fotografije grafikona koje potvrđuju tekstualni dio.

HZJZ informacije o stopi samoubojstva u RH:

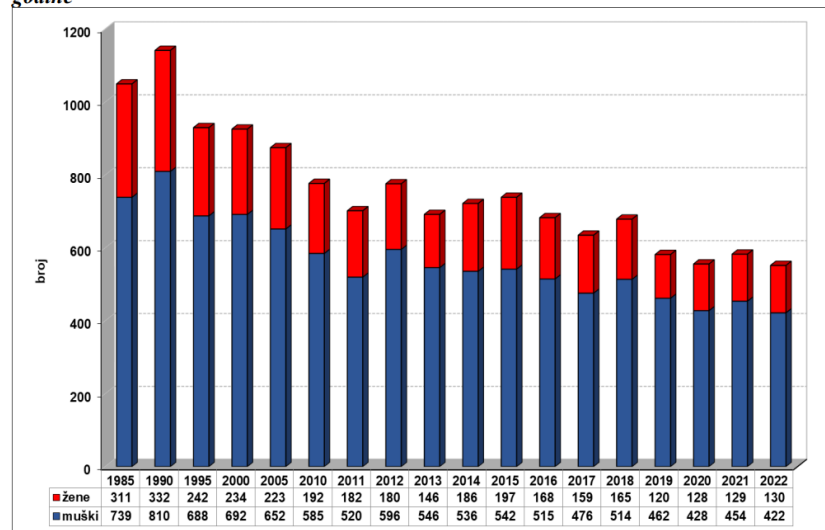
- *Najveći broj samoubojstava zabilježen je 1987. (1153, stopa 24,1) i 1992. godine (1156, stopa 24,2). Najmanji broj samoubojstava zabilježen je 1995. godine (930, stopa 19,4) te u razdoblju 2000.-2022. godine (926, stopa 20,9 2000. godine; 552, stopa 14,3 2022. godine) (Slika 43, Slika 44).*
- *Znatne su razlike u broju i stopi samoubojstava prema spolu s prosječnim udjelom muškog spola preko 70% u ukupnom broju samoubojstava i višom stopom za muški nego za ženski spol. Odnos broja samoubojstava i žena kretao se u omjeru 2,2-3,7 : 1 - (Slika 43, Slika 44, Slika 47).*
- *U dobi 15-19 godina u pojedinim godinama bio zabilježen porast stope. Najviša stopa u toj dobi registrirana je 1999. godine (12,9), od 2000. godine (stopa 8,4) bilježi se pad stope, a 2022. godine stopa je bila 7,4/100 000. Za dob 20-49 godina stopa je do 2000. godine blaže oscilirala, od kada je u padu. Za dob 50-64 godina stopa je oscilirala do 2005. godine, od kada ima trend pada, a za dob 65 i više godina stopa do 2000. godine znatnije oscilira, a nadalje je prisutan pad stope (Slika 46).*
- *Stope smrtnosti od samoubojstava za oba spola znatno rastu s dobi - Godine 2022. u dobi do 14 godina stopa iznosi 0,4; u dobi 15-19 godina 7,4; u dobi 20-29 godina 10,4; u dobi 30-49 godina 11,7; u dobi 50-64 godine 20,6, a u dobi 65 i više godina 23,7/100 000 (Slika 47).*
- *Iz analize smrtnosti od samoubojstava prema županijama prebivališta za 2022. godinu, vidljivo je da su samoubojstva sudjelovala u ukupnoj smrtnosti od ozljeda u županijama s udjelima od 14,5% (Zagrebačka županija) do 30,8% (Bjelovarskobilogorska županija). Ukupan broj samoubojstava i stopa na 100 000 za svaku županiju (Slika 50, Slika 51).*

- *Usporedbe smrtnosti od samoubojstava pokazuju da između županija Hrvatske postoje znatne razlike. Dobno-standardizirane stope smrtnosti zbog samoubojstava za svu dob ukupno kretale su se u rasponu od 8,1 do 17,3/100 000, a za dob 0-64 u rasponu od 7,9 do 18,0/100 000. Pojedine županije priobalnog dijela bilježe znatno niže stope od pojedinih županija kontinentalnog dijela Hrvatske Hrvatska bilježi više stope smrtnosti od samoubojstava od prosjeka stopa za zemlje EU članice. U usporedbi sa susjednom Slovenijom i Mađarskom bilježe se niže stope, od Italije više stope, a od Austrije nešto više stope za sve dobi ukupno i dob do 64 godine te podjednaka stopa za 65 i više godina (Slika 52, Slika 53).*
- *Hrvatska bilježi više stope smrtnosti od samoubojstava od prosjeka stopa za zemlje EU članice. U usporedbi sa susjednom Slovenijom i Mađarskom bilježe se niže stope, od Italije više stope, a od Austrije nešto više stope za sve dobi ukupno i dob do 64 godine te podjednaka stopa za 65 i više godina (Slika 54).*

(HZJZ, Silobrčić Radić, M.; Švigir, I. 2023).

Slika 43

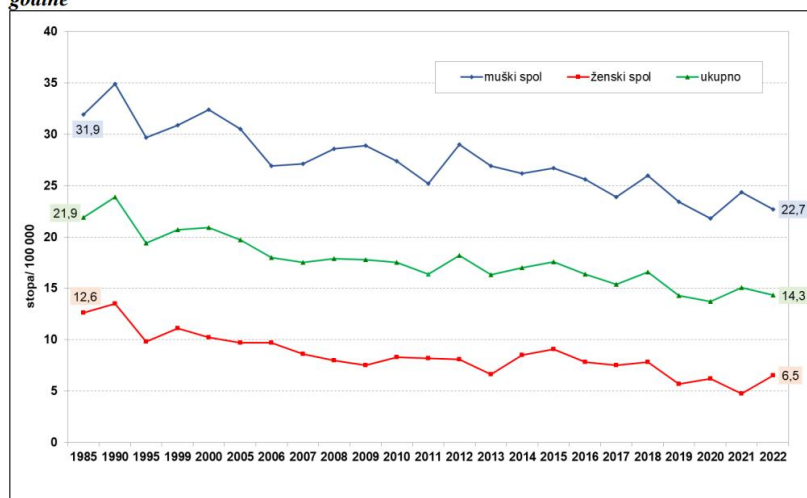
Broj samoubojstava po spolu u Hrvatskoj u pojedinim godinama u razdoblju 1985.-2022. godine

Slika 15 Broj samoubojstava po spolu u Hrvatskoj u pojedinim godinama u razdoblju od 1985. do 2022. godine

Izvor: https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2024/05/BILTEN_2023_FIN_ISPRAVLJENO-1.pdf

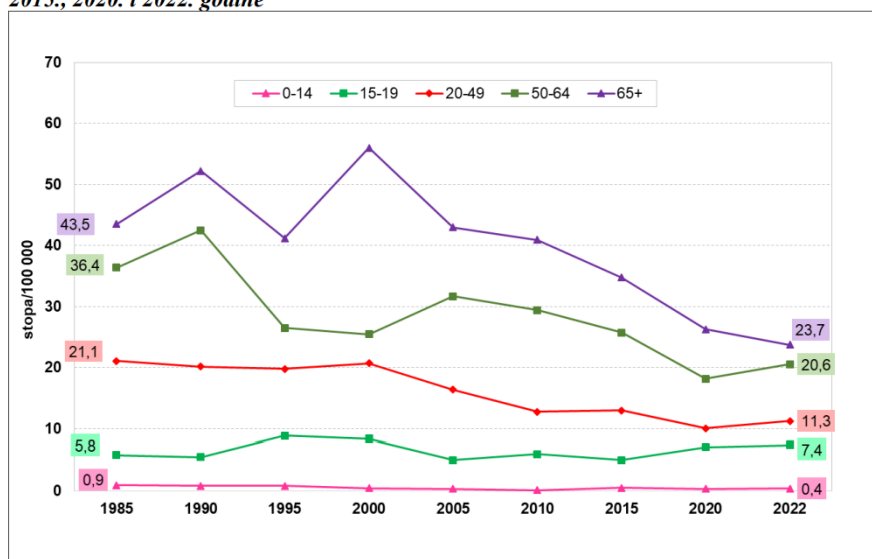
Slika 44
Stope samoubojstava po spolu u Hrvatskoj u pojedinim godinama u razdoblju 1985.-2022. godine

Slika 16 Stope samoubojstava po spolu u Hrvatskoj u pojedinim godinama u razdoblju od 1985. do 2022. godine

Izvor: https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2024/05/BILTEN_2023_FIN_ISPRAVLJENO-1.pdf

Slika 46
Dobno-specifične stope samoubojstava u Hrvatskoj 1985., 1990., 1995., 2000., 2005., 2010., 2015., 2020. i 2022. godine

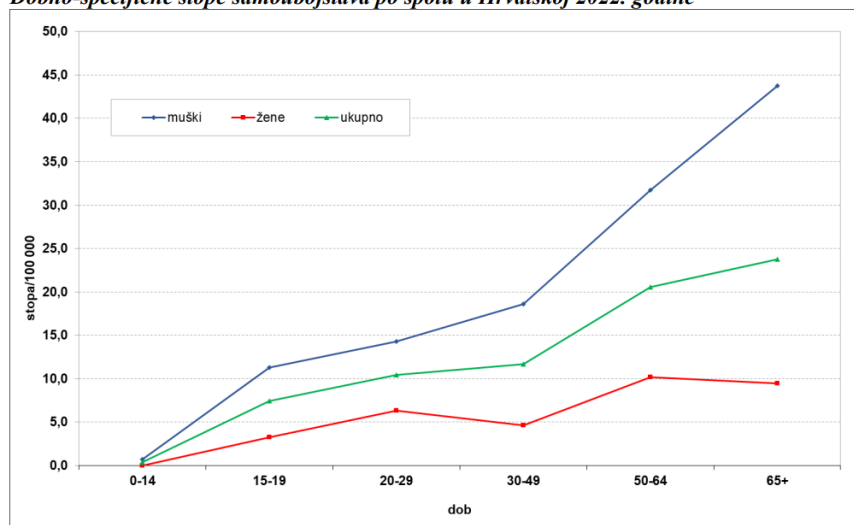

Slika 17 Dobno-specifične stope samoubojstava u Hrvatskoj 1985., 1990., 1995., 2000., 2005., 2010., 2015., 2020. i 2022. godine

Izvor: https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2024/05/BILTEN_2023_FIN_ISPRAVLJENO-1.pdf

Slika 47

Dobno-specifične stope samoubojstava po spolu u Hrvatskoj 2022. godine

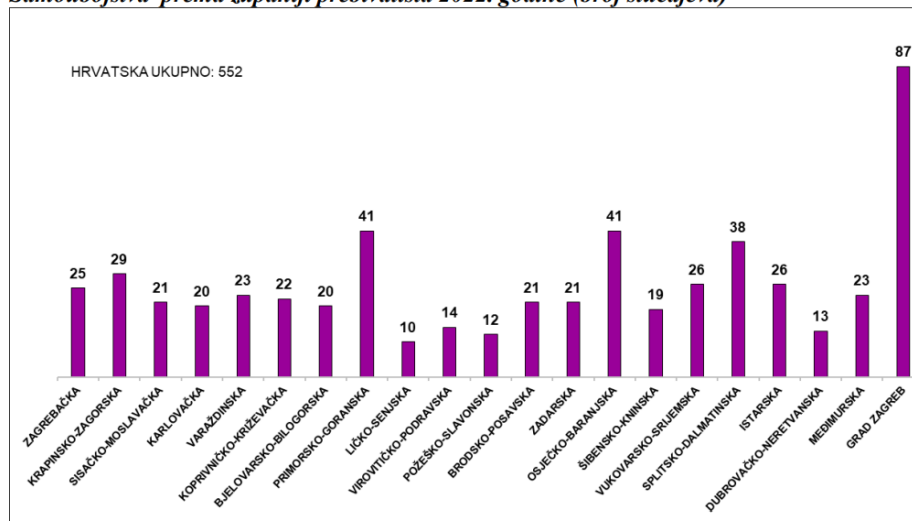

Slika 18 Dobno-specifične stope samoubojstava po spolu u Hrvatskoj 2022. godine

Izvor: https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2024/05/BILTEN_2023_FIN_ISPRAVLJENO-1.pdf

Slika 50

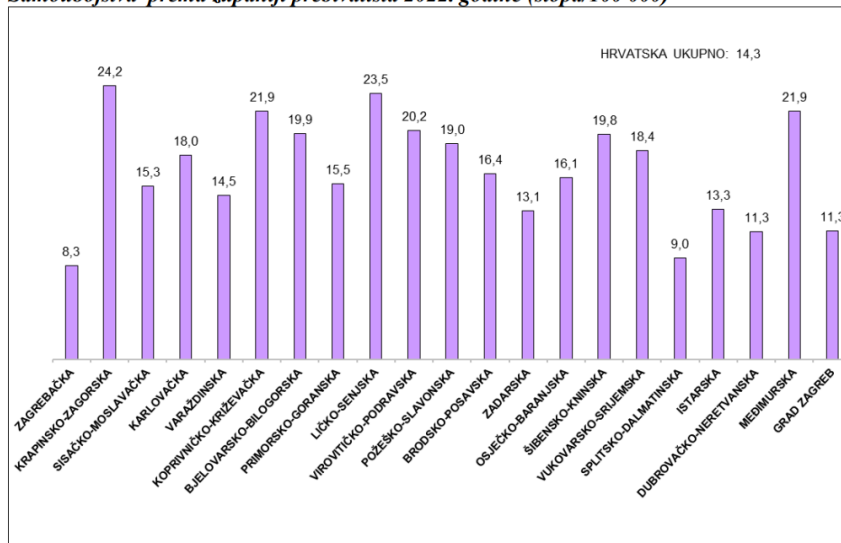
Samoubojstva prema županiji prebivališta 2022. godine (broj slučajeva)

Slika 19 Samoubojstva prema županiji prebivališta 2022. godine – broj slučajeva

Izvor: https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2024/05/BILTEN_2023_FIN_ISPRAVLJENO-1.pdf

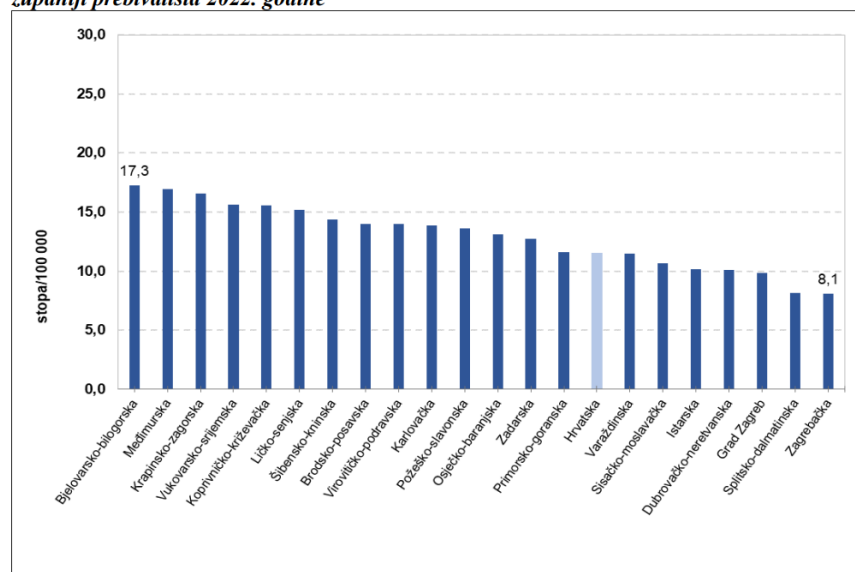
Slika 51
Samoubojstva prema županiji prebivališta 2022. godine (stopa/100 000)

Slika 20 Samoubojstva prema županiji prebivališta 2022. godine – stopa/100 000

Izvor: https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2024/05/BILTEN_2023_FIN_ISPRAVLJENO-1.pdf

Slika 52
Dobno-standardizirane stope smrtnosti zbog samoubojstava za sve dobi ukupno prema županiji prebivališta 2022. godine

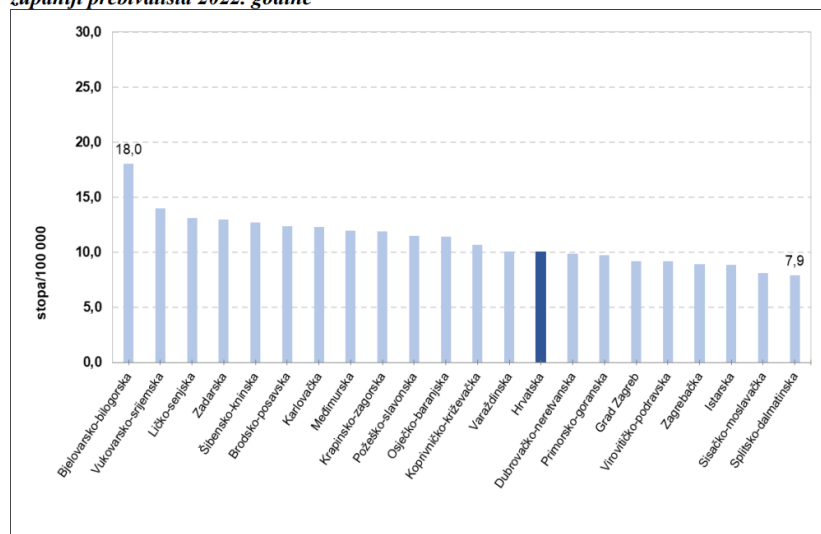

Slika 21 Dobno-standardizirane stope smrtnosti zbog samoubojstava za sve dobi ukupno prema županiji prebivališta 2022. godine

Izvor: https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2024/05/BILTEN_2023_FIN_ISPRAVLJENO-1.pdf

Slika 53

Dobno-standardizirane stope smrtnosti zbog samoubojstava za dob 0-64 godina prema županiji prebivališta 2022. godine

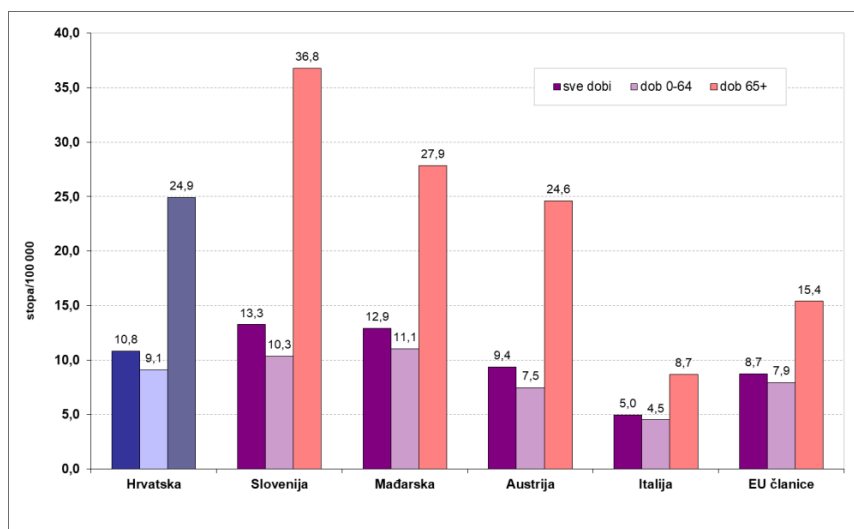

Slika 22 Dobno-standardizirane stope smrtnosti zbog samoubojstava za dob od 0 do 64 godina prema županiji prebivališta 2022. godine

Izvor: https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2024/05/BILTEN_2023_FIN_ISPRAVLJENO-1.pdf

Slika 54

Dobno-standardizirane stope smrtnosti zbog samoubojstava za sve dobi ukupno, dob 0-64 te dob 65 i više godina po pojedinim zemljama Europe, zadnja dostupna godina

Slika 23 Dobno-standardizirane stope smrtnosti zbog samoubojstava za sve dobo ukupno, dob 0-64 te dob 65 i više godina po pojedinim zemljama Europe, zadnja dostupna godina

Izvor: https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2024/05/BILTEN_2023_FIN_ISPRAVLJENO-1.pdf

Na temelju sljedeće fotografije, preuzete od statističkih dokumenata Ministarstva unutarnjih poslova (MUP), može se vidjeti kako Hrvatska prošle godine bilježi lagani pad samoubojstava

u usporedbi s 2022. godinom. Ali s druge strane, bio je lagani porast pokušaja samoubojstva nego u 2022. godini:

Policijska uprava	Samoubojstva								
	Ukupno		Trend u %	Dovršena		Trend u %	Pokušana		Trend u %
	2022.	2023.		2022.	2023.		2022.	2023.	
zagrebačka	240	254	+5,8	114	120	+5,3	126	134	+6,3
splitsko-dalmatinska	81	77	-4,9	29	34	+17,2	52	43	-17,3
primorsko-goranska	116	119	+2,6	42	44	+4,8	74	75	+1,4
osječko-baranjska	95	88	-7,4	38	32	-15,8	57	56	-1,8
istarska	71	85	+19,7	27	32	+18,5	44	53	+20,5
dubr.-neretvanska	29	27	-6,9	14	15	+7,1	15	12	-20,0
karlovačka	33	27	-18,2	17	11	-35,3	16	16	0,0
sisačko-moslavačka	63	60	-4,8	20	20	0,0	43	40	-7,0
šibensko-knižinska	43	39	-9,3	17	12	-29,4	26	27	+3,8
vukov.-srijemska	44	42	-4,5	24	26	+8,3	20	16	-20,0
zadarska	49	42	-14,3	17	14	-17,6	32	28	-12,5
bjelov.-bilogorska	56	59	+5,4	16	22	+37,5	40	37	-7,5
brodsko-posavska	41	48	+17,1	21	15	-28,6	20	33	+65,0
kopriv.-križevačka	43	39	-9,3	20	14	-30,0	23	25	+8,7
krapinsko-zagorska	59	55	-6,8	31	28	-9,7	28	27	-3,6
ličko-senjska	23	22	-4,3	10	8	-20,0	13	14	+7,7
međimurska	37	25	-32,4	23	15	-34,8	14	10	-28,6
požeško-slavonska	27	16	-40,7	10	8	-20,0	17	8	-52,9
varaždinska	61	71	+16,4	23	24	+4,3	38	47	+23,7
virov.-podravska	52	47	-9,6	16	9	-43,8	36	38	+5,6
UKUPNO	1.263	1.242	-1,7	529	503	-4,9	734	739	+0,7

Slika 24 Razlike brojeva samoubojstava 2022. i 2023. godine

Izvor: https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2024/3/Statisticki_pregled_2023_.pdf

6. Negativan i pozitivan utjecaj medija na medijsku publiku

Ovisno o načinu izvještavanja, mediji mogu imati negativan ili pozitivan utjecaj na medijsku publiku, odnosno javnost. Stoga su nastali i neki negativni i pozitivni efekti/fenomeni. Pod negativno je najvažnije spomenuti Wertherov efekt, dok s druge, pozitivne strane, postoji Papagenov efekt. Karakteristike oba efekta će biti objašnjene u sljedećim dijelovima rada.

6.1. Wertherov efekt

Wertherov efekt još se naziva i *copycut* efekt, odnosno imitacijski mehanizam suicidalnog ponašanja. 1974. godine, počeo ga je proučavati sociolog, David Phillips. Phillips je primijetio da se „broj samoubojstava povećava nakon što se priča o samoubojstvu objavi u novinama...vjerojatno zbog utjecaja sugestije na samoubojstvo“ (Phillips, D. 1974: 341). Na temelju njegova rada, nastala su mnogobrojna istraživanja kako bi se utvrdile ili opovrgnule Phillipsove teze. Istraživanja su naposljetku potvrdila njegove teze. Ono što je važno reći o Wertherovom efektu, jest da opisuje činjenicu da medijska izvještavanja, odnosno prikazi samoubojstava, mogu dovesti do povećanja broja samoubojstava te pokušaja samoubojstva. Fenomen je dobio naziv prema glavnom liku Goetheova romana „Patnje mladog Werthera“ iz 1774. godine. Naime, uočilo se kako je porastao broj imitacijskih samoubojstava nakon objavljivanja spomenutog romana, u kojemu je glavnu ulogu imao Werther, koji je izvršio samoubojstvo. „Drugim riječima, Wertherov efekt je povezanost između prikaza samoubojstava u medijima i kasnijeg porasta broja samoubojstava“ (Mestas, M.; Arendt, F. 2022). Važno je spomenuti: „Rizik od imitiranja samoubojstva jasno se odnosi na onu publiku s većom povezanom ranjivošću i visokom identifikacijom s likovima i načinom na koji su prikazani sadržaji povezani sa samoubojstvom“ (Reidenberg, D. et. al. 2020).

Kao što je prethodno spomenuto, provedena su mnoga istraživanja vezana uz proučavanje Wertherovog efekta. Jedno od novijih istraživanja jest meta-analiza Niederkrotenthalera i suradnika, iz 2020. godine. U istraživanju su navedeni elementi izvještavanja o vijestima koji mogu doprinijeti Wertherovom efektu. Najznačajniji element je prikazivanje metode samoubojstva, zato što su meta-analitička istraživanja dokazala da su najčešća samoubojstva te pokušaji samoubojstava imitacijske prirode (Niederkrotenthaler, T. et. al. 2020).

Wertherov efekt se najčešće može primijetiti prilikom izvještavanja o samoubojstvima poznatih/slavnih osoba. Što se detaljnije priča o samoubojstvima slavnih, to je Wertherov efekt veći, odnosno kada mediji izvijeste o samoubojstvu slavne osobe, to povećava rizik od suicidalnog ponašanja u javnosti. Samoubojstva slavnih osoba stvaraju dodatnu pozornost

medija te bi iz tog razloga, mediji trebali biti vrlo oprezni kada izvještavaju. Također je primijećeno da ljudi koriste istu metodu samoubojstva za koju je objavljeno da ju je koristila slavna osoba (Kumar Kar, S. et al. 2022). Također, meta-analiza Niederkrotenthalera i njegovih suradnika, procjenjuje da se rizik od samoubojstva povećava za 13% u razdoblju nakon što su mediji objavili samoubojstvo slavne osobe (Niederkrotenthaler et al., 2020).

6.1.1. Samoubojstva slavnih osoba

Iako se ne može znanstveno dokazati da su smrti slavnih osoba zapravo krive za povećane stope, statističke slučajnosti pokazuju korelaciju između smrti slavnih osoba i stopa samoubojstava. To se odnosi na imitacijski mehanizam, odnosno Wertherov efekt u kojemu mediji, neprofesionalnim izvještavanjem o smrti slavnih osoba, utječu na povećanje stope samoubojstava. Časopis *Journal of Epidemiology and Community Health* proveo je istraživanja s namjerom da točno utvrdi koliko je veći učinak smrti slavne osobe u usporedbi s učinkom smrti prosječne osobe i utvrdio da "posebno slavna osoba iz svijeta zabave ima najveći utjecaj na samoubojstvo imitatora" (T. A. Cheng et. al. 2007. volume 36).

Mnogo je primjera neprofesionalnog izvještavanja medija o samoubojstvima slavnih osoba koja su utjecala na povećanje stope samoubojstva, međutim mogu se izdvojiti oni najpopularniji. Riječ je o smrti slavnog američkog komičara, Robina Williamsa, zatim člana benda Nirvane - Kurta Cobaina, poznatu glumicu i modela, Marilyn Monroe te već prethodno spomenutog glazbenika – Avicii.

U mjesecima nakon samoubojstva Robina Williamsa, samoubojstva u Sjedinjenim Američkim Državama (SAD) porasla su za 10%. Ovo istraživanje sugerira da su se mnoge preporuke dosljedno pridržavale, no druge su se često zanemarivale, uključujući ključne preporuke da se ne ulazi u detalje o korištenim metodama i da se čin ne romantizira (Carmichael, V.; Whitley R. 2019). Detaljnije, CDC je objavio podatke kako je u četiri mjeseca nakon Williamsove smrti, 2014. godine, bilo 18 690 samoubojstava, što je znatno više od prethodne godine, kada je broj slučajeva bio 16 849.⁴⁴

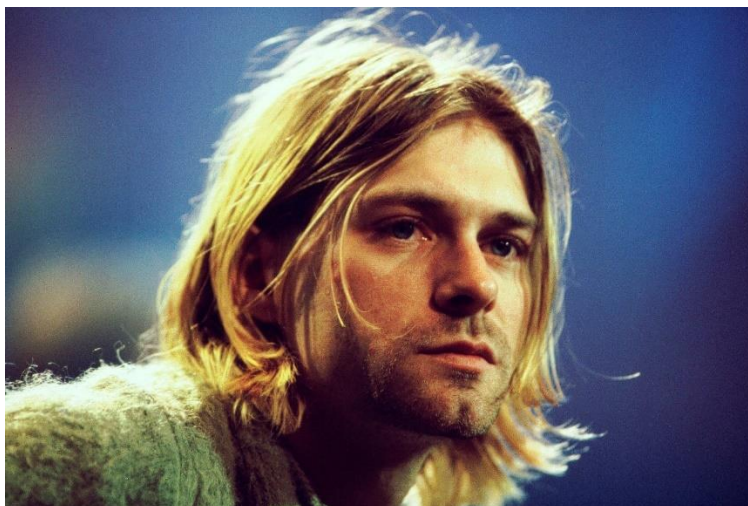
⁴⁴ <https://time.com/5137194/robin-williams-suicide-rate/>

Slika 25 Robin Williams

Izvor: <https://people.com/robin-williams-life-in-photos-6281399>

Smrt Kurta Cobaina, 1994. godine, izazvala je veliku nervozu među građanima SAD-a, posebice obožavateljima. Nakon izvještavanja o njegovom samoubojstvu, naglo je porastao broj samoubojstava te pokušaja samoubojstva, pretežito tinejdžera, diljem SAD-a. Međutim, najveći broj je zabilježen u Seattleu, gdje je Cobain živio i preminuo. Ured medicinskog istražitelja u Seattleu i Centar za krizne situacije u Seattleu predstavili su preliminarne podatke u kojima su procijenili potencijalni utjecaj Cobainove smrti na izvršena samoubojstva. Ti podatci su sugerirali da se Wertherov efekt nije u potpunosti dogodio, ali je došlo do značajnog povećanja broja samoubilačkih kriznih poziva (A. Jobes, D., et. al. 1996).

Slika 26 Kurt Cobain

Izvor: <https://www.spin.com/2021/06/kurt-cobain-self-portrait-caricature-sold-for-281250-at-music-icons-auction/>

Marilyn Monroe smatrala se jednom od najvećih ikona svoga doba te je stoga njena smrt, 1962. godine, šokirala cijeli svijet. Istraživanja su pokazala da je stopa samoubojstava nakon Monroine smrti, porasla za 12%.⁴⁵

Strani, ali i neki naši mediji, izvještavali su o njenom samoubojstvu nepridržavajući se smjernica, a neki to čine i danas (pr. *Index.hr*, vijest iz 2023. godine - <https://www.index.hr/magazin/clanak/prije-61-godinu-umrla-je-najpoznatija-plavusa-ikad-ovo-su-njene-posljednje-rijeci/2484924.aspx>).

Posljednje riječi

U njezinom domu u Los Angelesu pronašao ju je liječnik, koji je potvrdio da je preminula uslijed predoziranja tabletama za spavanje. Liječnika je oko tri ujutro pozvala njezina domaćica Eunice Murray.

Zadnja osoba s kojom je Monroe razgovarala bio je Peter Lawford, glumac i suprug Pat Lawford, poznatije i kao sestre Roberta i Johna F. Kennedyja. Supružnici Lawford bili su bliski prijatelji slavne glumice, a u svom zadnjem telefonskom razgovoru Marilyn je rekla Peteru:

"Reci Pat zbogom. Reci predsjedniku zbogom. I reci sebi zbogom jer si dobar momak."

Pravu istinu o svojoj smrti ponijela je u grob

Kad je Marylin pronađena mrtva u svom krevetu u kući u Brentwoodu, s rukom prebačenom preko telefona i bočicom tableta za spavanje na krevetu, ljudi su diljem svijeta postavljali isto pitanje: Kako je moguće da je tako talentirana i nevjerovatno lijepa glumica umrla - sa samo 36 godina?

Slika 27 Index.hr vijest o smrti Monroe

Izvor: <https://www.index.hr/magazin/clanak/prije-61-godinu-umrla-je-najpoznatija-plavusa-ikad-ovo-su-njene-posljednje-rijeci/2484924.aspx>

Na slici je samo dio pogrešaka koje je Index.hr napravio u članku. Na ovome primjeru, može se vidjeti Index-ovo nepridržavanje smjernica za izvještavanje o samoubojstvima 2023. godine.

⁴⁵ <https://reflector.uindy.edu/2018/12/12/how-the-media-aids-in-the-rise-of-suicide-rates/>

Slika 28 Marilyn Monroe

Izvor: <https://www.artphotolimited.com/us-en/fine-art-photography/movie/actress/american-actresses/marilyn-monroe/photo/life-archives/portrait-of-marilyn-monroe>

Iako su prethodni primjeri poznatiji kod istraživanja o imitativnom mehanizmu, smrt Tima Berglinga (Avicii), 2018. godine, također je izazvala velike kontroverze. U ovome slučaju, mediji su možda čak u najvećoj mjeri kršili smjernice i etiku novinarstva, opisujući način i metodu do najsitnijih detalja. Razlog tome mogao bi biti senzacionalizam koji je u većoj mjeri prisutan nego što je bio u prošlosti. Kao što je spomenuto, u izvještajima su vrlo detaljno bili opisani način i metoda te je većina naslova bila senzacionalistička i bombastična.⁴⁶ Nije dokazana niti istraživana stopa samoubojstava nakon Berglingove smrti, ali ono zbog čega je bilo važno spomenuti ovaj slučaj, jesu upravo prethodne činjenice vezane uz senzacionalizam.

⁴⁶ <https://www.vox.com/first-person/2018/5/5/17319632/anthony-bourdain-kate-spade-cause-of-death-suicide-celebrities-reporting>

Slika 29 Tim Bergling/Avicii

Izvor: <https://tidal.com/browse/artist/3637201>

6.1.2. „Suicidalne pjesme“

Nisu samo mediji u novinarskome smislu povezani uz rizike od opasnosti samoubojstva, već se s time mogu povezati i umjetnički mediji. Glazbenici također imaju veliki utjecaj na javnost te iako mnogi inspiriraju svoje obožavatelje, nenamjerno mogu utjecati i na negativan način. Rijetka su istraživanja o utjecaju glazbe na samoubojstva te iako su trenutni dokazi o povezanosti glazbenih preferencija i samoubojstava neuvjerljivi, ipak se kroz neka istraživanja kroz godine, mogu donijeti neki zaključci. Benedikt Till i suradnici su u istraživanju iz 2015. godine, nazivom *Music and Suicidality: A Study on Associations Between Music Preferences and Risk Factors of Suicide* procijenili rizike povezanosti glazbenih žanrova sa samoubojstvima. Napomenuli su: „Procijenili smo povezanost preferiranih glazbenih žanrova i kumulativnu izloženost i ocjenu 50 prethodno odabranih pjesama, uključujući 25 pjesama povezanih sa samoubojstvom, s faktorima rizika od samoubojstva u *online* anketi s 943 sudionika. Preferencije prema tužnoj glazbi povezane su s visokim psihoticizmom, dok je obožavanje glazbenih žanrova s pretežito veselim sadržajima povezano s niskim psihoticizmom. Postojao je odnos doze i odgovora pozitivne ocjene samoubilačkih pjesama s visokim zadovoljstvom životom i niskim beznađem. Glazbene preferencije djelomično odražavaju faktore rizika od samoubojstva, ali uživanje u samoubilačkim pjesmama negativno

je povezano s faktorima rizika od samoubojstva, što može ukazivati na psihološki obrambeni mehanizam protiv suicidalnih impulsa“ (Till, B., et. al. 2015: 4-5). Na temelju toga mogu se primijetiti neke određene povezanosti između glazbenih preferencija i povećanih rizika od samoubojstva. Neka od istraživanja su pokazala različite rezultate. U nekim zemljama pokazani su rezultati velike vjerojatnosti da su osobe koje slušaju metal, alternativni rock, goth, emo glazbu i slično, skloniji većim rizicima od samoubojstva, međutim francuska i još nekolicina istraživanja drugih zemalja, pokazala su različite rezultate u kojima nije primijećena povezanost između tih žanrova i samoubojstva. „Nadalje, laboratorijski eksperimenti nisu pokazali značajan neposredni utjecaj videospotova rock glazbe sa suicidalnim sadržajem na rizik od samoubojstva publike ili značajan učinak suicidalnih heavy metal ili rap pjesama na suicidalne ideje, tjeskobu te samopoštovanje primatelja“ (Rustad, R. et. al. 2003: 3).

Međutim, postoje pjesme koje su dokazano povezane uz samoubojstva te pokušaje samoubojstava. Najpoznatija, koja je prozvana „suicidalnom pjesmom“, jest mađarska pjesma *Gloomy Sunday* (1993.). Tekst pjesme govori o tuzi i žalovanju za gubitkom voljene osobe te odlazak na drugi svijet kako bi pojedinac ponovno mogao bi uz izgublenu, voljenu osobu, sveukupno istovremeno implicirajući na samoubojstvo. Porast samoubojstava osoba koje su se povezale uz tekst pjesme, uočen je 1941. godine, nakon prevođenja pjesme na engleski jezik, a prepjevala ju je Billie Holiday. Nakon mnogih incidenata, kako je prethodno spomenuto, pjesma je prozvana suicidalnom te je BBC zabranio emitiranje pjesme. Zabrana je trajala sve do 2002. godine (Stack, S.; Krysinska, K.; Lester, D. 2007. vol 56).

Jedan od poznatijih primjera, za koji se mislilo da utječe na samoubojstva, jest pjesma *Suicide Solution*, Ozzya Osbournea, emitirana 1980. godine. Slijed samoubojstava nakon emitiranja pjesme, doveo je do suđenja. 1985. godine, roditelji 19-godišnjaka koji si je oduzeo život, podigli su tužbu protiv Osbournea i *CBC Recordsa*. Tvrdili su da je pjesma kriva za smrt njihova sina. Međutim, odvjetnici CBS-a tvrdili su da se Osbourne ne može smatrati odgovornim za reakcije svojih slušatelja. Naposlijetku, tužba je odbačena zbog nedostatka dokaza protiv Osbournea, ali je pjesma izazvala mnoge kontroverze (Los Angeles Times, Murphy, K. 1986).

Još bi se ukratko mogla spomenuti i pjesma *Adam's song*, benda *Blink-182*, iz 2000. godine. Objasnili su da je pjesma oda izolaciji, depresiji i samoubojstvu, odnosno, da pokušavaju osvijestiti publiku o problemu samoubojstva. Pjesma je bila vrlo popularna te zauzela drugo mjesto američke *Billboard* ljestvice *Hot Rock Tracks*. Iako je spomenuti cilj bio osvijestiti problem samoubojstva te pružati potporu osobama u krizama, došlo je do kontroverzi nakon

samoubojstva tinejdžera srednje škole u Coloradu, zato što je utvrđeno da je maloljetnik u tome trenutku ponavljano slušao *Adam's song*.⁴⁷

Međutim, važno je napomenuti kako posljednja pjesma te još mnogo drugih pjesama koje govore o samoubojstvu, imaju za cilj osvijestiti javnost o ozbiljnom problemu samoubojstva i mentalnih bolesti. Također, uz to, pokušavaju pružiti pomoć i potporu rizičnim skupinama. Takva svojstva se mogu ubrojiti u Papagenov efekt, koji će kasnije biti objašnjen.

6.1.3. Filmovi i serije (primjer serije „13 razloga zašto“)

Uočeno je da filmovi i serije također mogu utjecati na rizik od samoubojstva. Jedan od primjera, na temelju kojeg je provedeno istraživanje, jest serija „13 razloga zašto“/*13 Reasons Why*.

Serija (2017.), snimljena je po istoimenom romanu za mlade (2007.), a autor je američki pisac, Jay Asher. Knjiga i serija prate priču glavnog lika, Hannah Baker, koja pohađa prvi razred srednje škole, a koja naposljetku premine od samoubojstva. Radnja se odnosi na 13 razloga zašto se odlučila na taj čin. Hannah je iza sebe ostavila sedam kazeta sa spomenutih 13 razloga, u kojima je imenovala 13 određenih ljudi, detalje i događaje za koje je smatrala da su krivi za njen čin. Jay Asher je knjigom htio upozoriti na opasnosti i rizike od samoubojstva, jer je i sam proživio gubitak voljene osobe koja je preminula od samoubojstva (Bryan, G. 2011. 54 (5): 543–545). Međutim, došlo je do suprotnog učinka te senzacionaliziranja određenih dijelova u seriji (primjerice, samoozljeđivanje). Hannahino samoubojstvo, u seriji je prikazano na drugačiji način, odnosno korištenjem različite metode od one u knjizi. Metoda prikazana u seriji mnogo je krvoločnija, zastrašujuća i šokantnija te detaljno prikazana. Serija također sezacionalizira životne probleme te ih prikazuje na način gdje je teško pronaći izlaznu putanju, time još dodatno stigmatizirajući problem.

Zbog nepridržavanja profesionalnih preporuka za sigurno prikazivanje samoubojstva, serija se našla na meti mnogih kritika i kontroverzi te je zbog toga naposljetku provedeno i istraživanje. Mnogi psiholozi te stručnjaci za prevenciju samoubojstva i obrazovanja iz cijelog svijeta, također su reagirali i sugerirali da bi se emitiranje serije trebalo zaustaviti zbog opasnosti rizika od samoubojstva ili s druge strane, da bi *Netflix* trebao surađivati sa stručnjacima i pridržavati se odrednica. Naposljetku su provedena istraživanja dokazala vidljiv porast samoubojstava i pokušaja samoubojstva kod mladih osoba, a taj efekt je nastao neposredno nakon objavljivanja prve sezone serije. Iako su neki anketni odgovori pokazali da

⁴⁷ <https://faroutmagazine.co.uk/tragic-deaths-linked-to-blink-182/>

su neke osobe imale pozitivne koristi nakon gledanja serije, većina istraživanja i odgovora pokazala je porast suicidalnih ideja te pogoršavanja raspoloženja, ponajviše što se tiče rizičnih, odnosno ranjivijih skupina. Prema trenutno dostupnim istraživanjima, može se zaključiti da narativ serije „13 razloga zašto“ šalje brojne opasne poruke adolescentima koji se mogu poistovjetiti s likom i/ili se suočiti s borbama sličnim onima prikazanim u seriji. „Da budemo jasni, sadržaj o samoubojstvu može se sigurno uključiti u zabavnu produkciju; međutim, kao što je istina u medijskom izvješćivanju o samoubojstvu, način na koji je to učinjeno može imati značajan utjecaj na potencijalni rizik za publiku i kopiranje samoubojstva“ (Reidenberg, D. et. al. 2020: 9).

Iako je knjiga objavljena 2007. godine, nakon objavljivanja serije koja je stvorila probleme, 2017. godine, postala je jedna od najzabranjivijih knjiga 2017. godine.⁴⁸

6.2. Papageno efekt

Izvješća o samoubojstvima se ne moraju nužno prevesti u Wertherov efekt. Iako mediji mogu pridonijeti štetnim Wertherovim učincima, mediji također mogu pridonijeti i korisnim, preventivnim učincima. Temeljno tome, suprotno Wertherovom efektu, postoji Papagenov efekt. Kao što je prethodno u radu spomenuto: „To je pozitivan utjecaj koji masovni mediji mogu imati odgovornim izvještavanjem o samoubojstvu i predstavljanjem nesuicidalnih alternativa krizama (Suicide prevention lifeline, NA, ND). Odnosno, moglo bi ga se još nazvati učinkom sprječavanja samoubojstva.

Kao što je naziv Wertherovog efekta inspiriran likom iz romana, tako je i Papagenov efekt također nastao inspiracijom lika. Kako bi ukazali na moguću pozitivan, preventivni utjecaj medijskog izvještavanja, pojam „Papagenov efekt“, sa svojim suradnicima je uveo Thomas Niederkrotenthaler, profesor na Jedinici za istraživanje samoubojstava na Institutu za socijalnu medicinu, Centru za javno zdravlje, Medicinskog sveučilišta u Beču. Također je i supredsjedatelj Medijske i posebne interesne skupine za prevenciju samoubojstava Međunarodne udruge za prevenciju samoubojstava. Papagenov efekt potječe iz Mozartove opere „Čarobna frula“, iz 1791. godine. Glavni lik opere, Papageno, uspješno se nosi sa suicidalnom krizom te je naposljetku prevlada nakon razgovora s trojicom dječaka. Neka istraživanja su pokazala da su izvješća o osobama sa suicidalnim idejama koje nisu završile pokušajem samoubojstva, nego su se nosili na drugačiji način, povezana sa smanjenjem naknadnih samoubojstava. Tu se također ubrajaju i prethodno spomenute istine protiv mitova,

⁴⁸ <https://trinitonian.com/2023/10/13/approach-with-caution-some-books-are-banned-for-a-reason/>

odnosno da se ti mitovi trebaju osvijestiti i sl. (Niederkroenthaler, T. et. al. 2010). Zapravo, sve ono što je u radu već prethodno spomenuto, dio je Papagenova učinka: razotkrivanje mitova o samoubojstvu, alternativni načini upravljanja kriznim situacijama (pozitivni uzori), smjernice o ispravnom izvještavanju o temi samoubojstva, posebna pažnja tijekom izvještavanja o slavnim osobama, informacije gdje se može potražiti pomoć itd.

Manje je prikupljenih dokaza koji prikazuju pozitivne učinke medija na prevenciju samoubojstva, odnosno manje se istražuju takvi dokazi od Wertherovog efekta, odnosno negativnih učinaka. Ono što je važno, jest provesti još dodatnih istraživanja o mogućim Papageno učincima za sprječavanje samoubojstva (Mestas, M.; Arendt, F. 2022).

Glazba je također važan dio Papagenova učinka. Najpoznatiji primjer pjesme koja je stvorila Papagenov učinak, jest pjesma iz 2017. godine, nazivom „1-800-273-8255“, koju izvodi američki reper, *Logic*. Naziv pjesme je zapravo preventivni broj putem kojega osobe u kriznim situacijama mogu potražiti pomoć u SAD-u (*US National Suicide Prevention Lifeline*). Narativ pjesme govori o tome da netko nazove broj 1-800 za *Lifeline* i govori o suicidalnoj krizi. Objavljen je i videozapis koji prikazuje mladog pripadnika crne rase koji se bori s diskriminacijom i zlostavljanjem kako od strane vršnjaka, tako i od odraslih zbog toga što je homoseksualac. Razmišlja o samoubojstvu, ali tada nazove preventivni broj kojim stvori prekretnicu i prevlada krizu. Istraživanja su pokazala kako se pjesma povezuje sa smanjenjem broja samoubojstva te istraživači (primarno Niederkroenthaler) tvrde kako ta pjesma predstavlja promoviranje nade i oporavka od naizgled bezizlaznih situacija.⁴⁹ Na temelju toga, prema istraživačima, glazba i tekstovi mogu imati veliki utjecaj na poticanje nade i traženje pomoći kod mladih osoba koje imaju suicidalne misli.

Slika 30 Reper Logic- izvođenje pjesme 1-800-273-8255

Izvor: <https://www.billboard.com/music/rb-hip-hop/logic-1-800-273-8200-positive-message-7965759/>

⁴⁹ <https://www.bmj.com/content/375/bmj-2021-067726>

7. Analiza sadržaja

Analizom sadržaja, na temelju smjernica za izvještavanje o samoubojstvu, nastalo se utvrditi povređuju li i u kojoj mjeri odabrani portali medijsku etiku. Odnosno, istaknut će se članci koji sadrže greške prilikom izvještavanja o samoubojstvima, u periodu od 20. lipnja 2021. godine, do 20. lipnja 2024. godine. U nastavku slijedi analiza članaka jednih od najčitanijih hrvatskih portala, a to su: „Index.hr“, „Jutarnji list“ te „24sata.“ Raspored objava će biti prikazan od 2021. godine prema 2024. godini.

U većini članaka može se pronaći više grešaka, jako su rijetki primjeri koji imaju samo jednu grešku, odnosno kršenje smjernica. Stoga će se po godinama istaknuti i opširnije objasniti članci najčešćeg te najgrubljeg kršenja smjernica, a zatim samo spomenuti članci koji imaju slične greške.

7.1. Primjeri povređivanja profesionalnih standarda novinarskog izvještavanja o samoubojstvu na najčitanijim hrvatskim portalima

7.1.1. Index.hr

Pod riječ „samoubojstvo“ pronađeno je sveukupno 4978 rezultata, a pod „suicid“ 1531. Što sveukupno čini 6509 objava. U periodu istraživanja, broj pronađenih članaka koji krše smjernice iznosi: 168.

Broj pronađenih članaka po godinama (s time da se 2021. računa od 20. lipnja, dok 2024. do 20. lipnja);

- od 20. lipnja 2021. do 31. prosinca 2021.: 35
- od 1. siječnja 2022. do 31. prosinca 2022.: 60
- od 1. siječnja 2023. do 31. prosinca 2023.: 43
- od 1. siječnja 2024. do 20. lipnja 2024.: 30

Nevezano uz temu samoubojstva, istaknut će se vulgaran jezik koji je Index.hr upotrijebio prilikom neispravne poveznice ili poveznice koja više ne postoji:

**Ne znamo otkud vam link na ovu stranicu
ni što bi trebalo biti ovdje. Nema ničega.**

Slika 31 Index.hr – Vulgarizam

Izvor: Index.hr

23. lipnja 2021.

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/john-mcafee-tvorac-antivirusnog-programa-nadjen-mrtav-u-zatvoru/2285736.aspx>

Autori: Index.hr, HINA

Primjer je izabran zato što se vijest ponavlja tri puta nakon ove izvorne vijesti. Jednom isti dan 23. lipnja 2021. godine te dva puta 24. lipnja 2021. godine. U svakome članku, kršene su smjernice koje se odnose na izvještavanje o poznatoj osobi, naslovi i tekst su senzacionalistički, navedena je metoda/način samoubojstva te sukladno s time spomenuto i mjesto/lokacija koja se smatra čestom. Kao što je prethodno spomenuti, krši i smjernicu učestalog ponavljanja. U tri od četiri članka, krši se termin „počinio.“

Autori su Index.hr, dva puta HINA od čega je jednom pisano uz Index.hr te imenovani autor.

Primjeri ostalih članaka:

23. lipnja 2021.

<https://www.index.hr/magazin/clanak/odlazak-kralja-antivirusa-opasan-i-skandalozan-zivot-johna-mcafeeja/2285750.aspx>

Autor: Index.hr

24. lipnja 2021.

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/mcafee-je-umro-u-zatvoru-2019-je-tvrdio-da-ce-ga-ubiti-i-prikazati-kao-samoubojstvo/2285789.aspx>

Autor: Petar Stošić

24. lipnja 2021.

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/odvjetnik-mcafee-se-ubio-u-celiji/2285994.aspx>

Autor: HINA

29. lipnja 2021.

<https://www.index.hr/magazin/clanak/vrhunska-glumica-kojoj-je-fbi-unistio-zivot-izgubila-je-dijete-pa-misteriozno-umrla/2286644.aspx>

Autor: Stefan Milivojević

U članku je riječ o poznatoj glumici, stoga se krši smjernica koja se odnosi na izvještavanje o poznatim/javnim osobama. Naslov i ponajviše tekst su senzacionalistički (i dijelovi koji se odnose na samoubojstvo i koji se odnose na općeniti život glumice). Ovaj članak se ovdje ističe kao primjer, zato što je do sada jedini tekst u kojemu se netko okrivljuje sa sigurnošću, a neutemeljene su činjenice te se sukladno s time krši i smjernica o pretpostavljanju, odnosno nagađanju na neutemeljenim činjenicama, također se time i pojednostavljuje uzrok čina. Krši se i smjernica detaljnog opisivanja.

Vrhunska glumica kojoj je FBI uništio život. Izgubila je dijete pa misteriozno umrla

Stefan Milivojević
16:41, 29. lipnja 2021.

NIKOME kratka kosa i američki naglasak nisu stajali bolje nego što je to bio slučaj sa Jean Seberg u filmu Do posljednjeg daha Jean-Luca Godarda i taj film je Belmondu i njoj otvorio more mogućnosti. I dok se Jean-Paul snašao vrhunski, ona je u kasnijim godinama prošla nezapamćenu torturu i na kraju i tragično skončala.

Financijska pomoć koju je krajem šezdesetih pružila Partiji crnih pantera, crnačkoj organizaciji revolucionarnog socijalizma, koštala ju je mira, djeteta i vlastitog života. FBI na čelu sa J. Edgarom Hooverom ju je zbog toga godinama maltretirao, upadao u kuću, prisluškivao i prijetio joj, a u velikoj mjeri joj i rušio ugled preko novina. Naravno, sve se radilo vrlo netransparentno i iskusno, tako da javnost ne stekne dojam kako joj se afere namještaju namjerno. Najgroznija stvar bila je puštena priča kako je ostala trudna s jednim od vođa Crnih pantera, a ne sa svojim suprugom. Tada je od posljedica stresa dijete rodila prerano i ono je nakon nekoliko dana umrlo. Na sahrani je kovčeg namjerno ostavljen otvoren da bi se vidjelo da to dijete nije crno i da su glasine bile lažne.

To je zlokobna sudbina inače jako zanimljive glumice koja je solidan broj uspješnih naslova imala i poslije Godarda, što u domovini Americi, što u Francuskoj. Kod Chabrola je igrala u Demarkacionoj liniji i Putu za Corinth, kod Otta Premingera u Dobar dan, tugo (prije Do posljednjeg daha), pa je tu čuveni mjuzikl Paint Your Wagon, gdje je zapjevala s Clintom Eastwoodom i Leejem Marvinom, kolikogod to čudno zvučalo, a tu su i Lilith, Airport, Moment to moment, A Fine Madness... Ukupno oko 30 filmova za 40 godina života.

Jedna od domaćih žrtava "zemlje slobode" ili, kako ju je jednom nazvao Francois Truffaut - najbolja glumica Europe. Jean Seberg.

Naravno, demantiji nikad nisu dovoljno jaki kao trač koji jednom ugleda slobodu, pa je i poslije toga nastavljena operacija spuštanja Jean Seberg na što niže grane, a o povratku u holivudske mainstream filmove nije mogla ni sanjati. Krajem kolovoza 1979. je navodno izvršila samoubojstvo, mada mnoge činjenice ukazuju na to da uz nju bila i druga osoba, koja je "nadzirala" smrt. Tijelo u fazi raspada je pronađeno osam dana nakon nestanka - bila je umotana u tepih na stražnjem sjedištu svog Renaulta, s bocom antidepresiva i oproštajnom porukom pored nje.

16. srpnja 2021.

<https://www.index.hr/magazin/clanak/18-zvijezda-pronadjena-mrtva-u-svom-automobilu-imala-je-31-godinu/2290946.aspx>

Autor: Index.hr

Članak se ističe ponajprije zbog javne/poznate osobe. Senzacionalistički je naslov i tekst koji kao glavnu riječ ističe njeno zanimanje, a ne nju kao osobu. Mogla bi se istaknuti senzacionalistička fotografija kojom se narušuje integritet preminule. Iako je ona objavila tu fotografiju, Indexu je na raspolaganju bilo još mnogo drugih fotografija koje su mogli objaviti. Istaknuto je mjesto te opisan način/metoda. Napisano je nekoliko izjava poznanika za koje bi se moglo reći da nagađaju uzrok čina i potvrđuju ta nagađanja (ponajviše se zbog toga prikazuje kao primjer).

Porno glumica pronađena mrtva u svom automobilu, imala je 31 godinu

Index Magazin
09:59, 16. srpnja 2021.

PORNO zvijezda Dahlia Sky pronađena je mrtva u svom automobilu s prostrjelnom ranom od metka. Imala je 31 godinu.

"Tijekom prošle godine razgovarao sam s njom nekoliko puta o životu. Nije joj bilo nimalo lako", rekao je Hans, vlasnik tvrtke JHP Films, koji je koproducirao neke od njenih filmova.

"Dugo će trebati da se to prebrodi, ako je uopće to moguće. Dahlia Sky, ti lijepa dušo, ti smiješna, komplicirana i srdačna prijateljice! Tako ćeš mi nedostajati", kazao je Hans za AVN.

"Bila je vrlo duhovita i imala je veliko srce, ali nažalost njezina borba s rakom dojke uzela je danak na njezinu mentalnom zdravlju i borila se s depresijom, kao što bi to činila većina ljudi", rekao je producent Axel Braun za AVN.

Sličan primjer se može vidjeti i **6. srpnja 2021.** koji uz ostalo kršenje smjernica, krši i smjernicu objavljivanjem oprostajne poruke. Članak je također objavio Index.hr:

<https://www.index.hr/magazin/clanak/umrla-29godisnja-glumica-filmova-za-odrasle-u-ruci-joj-pronasli-predmet-s-porukom/2288583.aspx>

9. kolovoza 2021.

<https://www.index.hr/magazin/clanak/lynchovog-omiljenog-glumca-obiljezila-je-obiteljska-tragedija-a-ubili-su-ga-hipiji/2295833.aspx>

Autor: Stefan Milivojević

Članak govori o poznatoj osobi te su naslov i tekst senzacionalistički. Pojednostavljuje se uzrok čina. Ovaj članak se ponajviše ističe kao primjer zbog senzacionalističke izjave da je preminula jer „...viša sila je htjela...da zbog toga sebi presudi.“

Vrijedi spomenuti kako se autorovo ime pojavljuje više puta u senzacionalističkim tekstovima o temi samoubojstva. Jedan od primjera već je prethodno prikazan i objašnjen.

Lynchovog omiljenog glumca obilježila je obiteljska tragedija, a ubili su ga hipiji

Stefan Milivojević
08:28, 09. kolovoza 2021.

Jedna tragedija je obilježila njegov obiteljski život, dogodila se 1991. godine. Nanceova druga supruga Kelly Jean Van Dyke bila je klinički depresivna i ubila se nakon telefonskog razgovora s njim, tijekom kojeg je oluja oborila drvo koje je prekinulo telefonsku vezu između njih dvoje, pa je ona mislila da joj je zalupio slušalicu. Zapravo ju je pokušavao kroz razgovor utješiti, ali viša sila je htjela da ona zapravo razumije nešto skroz drugačije i da zbog toga sebi presudi.

Nažalost, i on sam je preminuo 1996. godine nakon što su ga pretukli hipiji s kojima se posvađao na ulici i rekao im da nađu posao i poišaju se. Poslije te rečenice su ga počeli tući, više puta su udarili po glavi starijeg čovjeka (pijanog, također), ali nije umro na mjestu, već je proveo dan sasvim pribran, čak ispričao prijateljima što se dogodilo. Ipak, povrede su izazvale tzv. subduralni hematomi i preminuo je sutradan ujutro. U to vrijeme je imao 53.

27. rujna 2021.

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/doznajemo-ubojica-djece-kaze-da-je-to-napravio-zbog-financijskih-problema/2306896.aspx>

Autor: Index Vijesti

Članak se ističe ponajviše zbog ponavljanja. Nakon ovog članka, objavljena su još tri **28. rujna 2021.** godine. Objavili su ih HINA i Index.hr. Poveznice na ostale članke slijede u tekstu. **29. rujna 2021.** godine, Index.hr je objavio još jedan članak.

Uz ponavljanje, senzacionalistički su naslovi i tekst, opisan je način pokušaja samoubojstva te također i na koji način je ubio djecu. Krši i smjernicu termina „počinio.“

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/oca-koji-je-ubio-troje-djece-danas-ce-ispitati-tuzitelji-dobit-ce-prevoditelja/2306977.aspx>

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/video-ubojica-djece-se-branio-sutnjom-odvjetnik-se-obratio-javnosti/2307065.aspx>

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/ubojica-djece-nisam-kriv-odvjetnik-dodijeljen-mi-je-posao-koji-nije-zahvalan/2307179.aspx>

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/ubojici-djece-odredjen-istrasni-zatvor-istraga-proglasena-tajnom/2307263.aspx>

Još slučajeva ponavljanja nekih vijesti: **19. listopada 2021.** Autor: HINA

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/policija-izvela-prosvjednike-iz-poznatog-muzeja-u-madridu-prijetili-da-ce-se-ubiti/2312008.aspx>

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/ljudi-usli-u-poznati-muzej-u-madridu-prijete-da-ce-se-ubiti-ako-im-ne-ispune-zahtjev/2311937.aspx>

30. prosinca 2021.

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/procurili-novi-detalji-iz-istrage-strasnog-zlocina-u-srbiji-ubio-kceri-zenu-i-sebe/2329224.aspx>

Autor: Index.hr

Iako članak krši nekoliko smjernica, poput senzacionalističkog naslova i teksta, pogrešne upotrebe riječi „počinio“, intervjuiranje poznanika te opisivanje smrti maloljetne osobe, može se istaknuti pogreška koja još do sada nije uočena u analiziranim člancima. Autor je upotrijebio termin „leš.“

U prizemlju su pronađena tri leša - Goranović Mirjane iz Sombora (55) i njenih kćerki Goranović Anastasije (19) i maloljetne G.A. (15). Tijela pokojnih bila su zahvaćena požarom, s tragovima nasilja, rekli su iz tužiteljstva.

U potkrovlju kuće pronađen je leš Zdravka Goranovića, supruga Mirjane Goranović i oca Anastasije i 15-godišnje kćeri, koji je počinio samoubojstvo. Imao je tragove krvi na rukama.

2021. godine pronađeno je 35 članaka. Analizom je utvrđeno da su te godine većinski kršene smjernice o senzacionalističkom tekstu (svih 35 članaka), zatim slijedi opisivanje načina/metode i korištenih sredstava (32) te senzacionalistički naslovi (28). Bilo je mnogo kršenja smjernice o poznatim/javnim osobama (17), slijedi smjernica o lokaciji/mjestu (13) pogrešna upotreba riječi „počiniti“ (12), vijesti su ponavljane (7) te se pojednostavljuje uzrok čina (6). U manjoj mjeri su se kršile smjernice koje se odnose na izvještavanje o djeci i maloljetnicima (3), zatim pretpostavljanje i neutemeljenost činjenica (2), objavljivanje oprostajnog pisma/poruke (2), izjave (2), čin se normalizirao (1) te je bilo prisutno okrivljavanje (1).

Autor je u većini slučajeva bio Index.hr (24, s time da je jedan članak napisan uz HINU). Vijesti su bile kategorizirane na Index Vijesti (15), Index Magazin (8) i Index Sport (1). Zatim su u istoj mjeri bili HINA (6, s time da je jedan članak napisan uz Index.hr) te imenovani autori (6).

3. siječnja 2022.

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/objavljena-nagodba-epstein-zrtvi-dao-500-tisuca-dolara-uvjet-bio-da-ne-tuzi-druge/2329984.aspx>

Autor: HINA

Članak se ističe zbog ponavljanja. Prvi članak je objavljen **11. prosinca 2021.** godine, a autor je Petar Stošić:

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/hoce-li-zena-koja-je-podvodila-maloljetnice-epsteinu-biti-osudjena/2324649.aspx>

Glavna tema navedenog članka jest drugačija, međutim na kraju teksta se stavlja podsjetnik i ponovno piše na koji način je javna osoba, Epstein, izvršio samoubojstvo i lokacija. Koristi se pogrešan termin „počinio.“ Tekst je senzacionalistički.

24. siječnja 2022. (Index.hr) i 25. siječnja 2022. (HINA)

Index Vijesti su u prvoj objavi prekršili smjernice senzacionalističkog teksta, metode i opisa te koristili pogrešno termin „počinio.“ HINA je sljedeći dan objavila vijest o toj temi te je detaljnije objavila lokaciju i način nabave sredstva, što se može vidjeti u naslovu i tekstu.

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/detalji-napada-u-njemackoj-student-poceo-pucati-ubijena-mlada-zena/2334729.aspx>

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/ispitani-roditelji-mladica-koji-je-jucer-puca-na-sveucilistu-u-njemackoj/2334898.aspx>

7. veljače 2022.

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/video-u-sijera-leoneu-se-masovno-koristi-nova-smrtonosna-droga/2337943.aspx>

Autor: Index.hr

Jedan od najšokantnijih članaka do sada, a možda će biti i u cijeloj analizi. Senzacionalistički je naslov i tekst, pogrešno se koristi termin „počinili“, piše detaljan opis te i način nabave droge, uz to se odmah spominje i naziv droge te „recept“ kako je napraviti. Naslovna slika je šokantna te je čak objavljen još šokantniji videozapis na kojemu se mogu vidjeti vrlo štetne snimke. Na slici i videozapisu, lica ljudi su zamagljena, ali detalji se svejedno vide... Videozapis je preuzet od BBC-a te piše upozorenje, međutim, najispravnije bi bilo u potpunosti ukinuti videozapis.

Upozorenje - u nastavku su prikazane slike zaslona članka – naslovna slika te dio videozapisa.

VIDEO U Sijera Leoneu se masovno koristi nova droga, od nje mnogi polude

Index Vijesti
15:38, 07. veljače 2022.

NAJNOVIJE NAJČITANIJE VE

- 31 min Srbija od Francuske kupuje Rafalea. Poznata i cijena
- 34 min EU članice će same odlučiti ograničenjima ukrajinskih n Rusiju
- 49 min Odsječen izbjeglički kamp n Zapadnoj obali. Stanovnik: Snajperist nam je ispred kuć
- 1 h Stiže porez na nekretnine i j oporezivanje apartmana. Pč prvi detalji

U SIJERA LEONEU se pojavila nova jeftina ilegalna droga zbog koje stradavaju mnogi mladi ljudi.

Naime, BBC navodi izvješća o mladim ljudima koji su nakon korištenja te droge počinili samoubojstvo, ozlijedili se ili naškodili drugima. Neki su si, primjerice, sami prerezali grlo i tako šetali ulicama. Medicinski djelatnici u glavnom gradu Freetownu kažu da je na centralnom psihijatrijskom odjelu 90 posto pacijenata ondje završilo zbog korištenja kusha.

S obzirom na to da se upotreba kusha brže širi među mlađom populacijom, BBC je istražio o kakvoj se drogi radi.

Kush, poznat i pod nazivom "spice", proizvodi se od suhog lisnatog dijela biljke koji se prska kemikalijama. Korisnici navode da ih "vodi na ljepše mjesto", no ova droga izaziva jaku ovisnost te je zbog nje zabilježeno mnogo smrtnih slučajeva.

11. veljače 2022.

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/srbin-nadjen-prerezanog-vrata-na-brodu-punom-kokaina-pored-tijela-pronađena-poruka/2338990.aspx>

Autor: Index.hr

Članak je potrebno istaknuti. Senzacionalistički je naslov i tekst, navedeni su način i opis, objavljena je poruka, uzimale su se izjave rodbine te zapravo cijeli slučaj nije utemeljen na činjenicama, već se pretpostavlja.

Srbin nađen prerezanog vrata na brodu punom kokaina. Pored tijela pronađena poruka

Index Vijesti
15:27, 11. veljače 2022.

U PONEĐJELJAK ujutro na brodu MSC Adelaide u Genovi pronađeno je pola tone kokaina, a nedugo nakon toga i tijelo srpskog pomorca Dragana Panića iz Beograda. Pronađen je prerezanog vrata. Sada su objavljeni novi detalji o njegovoj smrti.

Talijanske vlasti su objavile da je obdukcija tijela gotova i da je utvrđeno da si je sam oduzeo život, prerezavši si vrat žiletom, što je ostavilo jako duboku ranu iz koje je iskrvario. Njegova obitelj, pak, navodi da je uvjeren da si Panić nije sam oduzeo život i da je ubijen.

Neki talijanski i srpski mediji javljaju da su pored tijela bile ispisane rečenice na srpskom jeziku, i to krvlju, u kojima je "molio Boga da ga uzme sebi i obitelj za oproštaj".

Oružje nije pronađeno

Blic piše kako sve ukazuje na samoubojstvo, ali na mjestu događaja nije pronađeno oružje kojim je ono počinjeno. Članovi posade su rekli da je mahao žiletom po brodu, ali on nije pronađen.

Obitelj: Nikad se ne bi ubio

Obitelj i prijatelji mrtvog Srbina tvrde da se on nikada ne bi ubio i svi se drže jedne teorije, a to je da je Dragan bio na pogrešnom mjestu u pogrešno vrijeme i da je vidio nešto što nije trebao.

"Ma kakvo samoubojstvo... Bio je jak čovjek, sposoban i moćan. Ima divnu obitelj, otišao je da za njih zaradi...", kažu rođaci iz Beograda.

Također odbacuju mogućnost da se on bavio švercom kokaina.

5. travnja 2022.

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/haski-sudac-da-praljajak-nije-popio-otrov-nitko-ne-bi-znao-da-je-ratni-zlocinac/2353649.aspx>

Autor: Index.hr

Još jedan slučaj u kojemu je Index.hr objavio fotografiju i videozapis u kojemu subjekt pije otrov. Uz to se krše i druge smjernice poput senzacionalističkog naslova i teksta te način i opis.

Također se može spomenuti i lokacija.

Haški sudac: Da Praljajak nije popio otrov, nitko ne bi znao da je ratni zločinac

Index Vijesti
17:25, 05. travnja 2022.

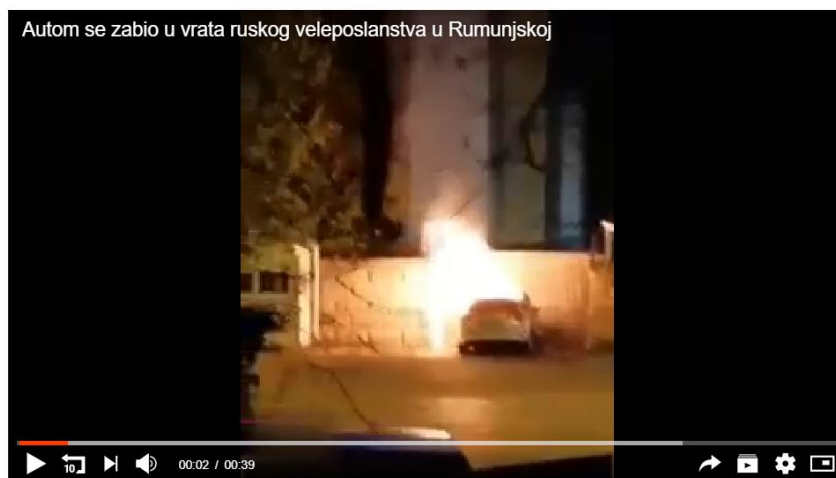
Agius je komentirao i incident u slučaju Praljak. Podsjetimo, ratni zločinac Slobodan Praljak ispio je otrov u haškoj sudnici nakon što je osuđen na 20 godina zatvora zajedno s još petoricom bivših lidera takozvane Herceg-Bosne.

Sličnu situaciju, Index.hr je objavio **6. travnja 2022.** Objavljen je videozapis s mjesta događaja, krši i smjernicu o senzacionalističkom naslovu i tekstu, terminu „počinio“, načinu, odnosno metodi samoubojstva te i mjestu/lokaciji (automobil).

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/osudjeni-pedofil-umro-nakon-zabijanja-u-vrata-ruske-ambasade-rijec-je-o-samoubojstvu/2353903.aspx>

detonirao napravu. Dodao je da su istražitelji pronašli kante sa zapaljivim tvarima u automobilu. Istragu su preuzeli Tužiteljstvo pri Tribunalu u Bukureštu i Služba za ubojstva glavnog grada.

8. svibnja 2022.

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/ruski-oligarsi-umiru-jedan-za-drugim-trojica-su-nadjena-sa-zenama-i-djecom/2361776.aspx>

Autor: Petar Stošić

Već je nekoliko članaka koji krše smjernice o izvještavanju o samoubojstvima, objavljeno od strane ovog autora. Priloženi članak je vrlo opširan te krši nekoliko smjernica. Senzacionalistički je naslov i tekst, pogrešna upotreba „počinili“, spominju se lokacije/mjesta, opisani su detalji i metode te neke stvari nisu utemeljene na činjenicama. U jednom djelu

članka, može se vidjeti videozapis iz stana od preminulog oligarha netom nakon tragičnog slučaja. Na snimci se zapravo ništa ne vidi, što jest ispravno, iako se malo u kutu vidi zamagljeno, međutim, kada se pročita autorov komentar, djeluje kao da mu je žao da se ne vidi više:

Policija je objavila i vrlo kratku snimku iz stana ovog oligarha nakon njegove smrti koja više skriva nego što otkriva.

29. lipnja 2022.

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/ucenica-14-nadjena-objesena-u-parku-mrtvozornik-krivo-je-britansko-zdravstvo/2375942.aspx>

Autor: Index.hr

Članak se ističe zbog najgrubljih kršenja smjernica. Naslov i tekst su senzacionalistički. Ističe se način/metoda samoubojstva te lokacija/mjesto. Pogrešna je upotreba termina „počinila.“ Iako su već do sada bile spomenute sve ove smjernice, u ovome članku je riječ o maloljetnoj osobi, a slučaj je opisan u detalje.

Učenica (14) nađena obješena u parku. Mrtvozornik: Krivo je britansko zdravstvo

Index Vijesti
15:47, 29. lipnja 2022.

MRTVOZORNICA iz Engleske okrivila je britansku Nacionalnu zdravstvenu službu (NHS) za smrt 14-godišnje učenice nakon što je pronađena obješena u parku.

.....

Skilton je 7. svibnja prošle godine otišla iz svoje kuće i objesila se u parku. Prije toga je imala dugu povijest samoozljeđivanja te je otvoreno govorila o tome kako razmišlja o samoubojstvu.

11. srpnja 2022.

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/obljetnica-genocida-u-srebrenici-krivac-je-jedan-od-najgorih-monstruma-20-stoljeca/2379035.aspx>

Autor: Index.hr, Gordan Duhaček

Članak sadrži višestruka kršenja smjernica. Senzacionalistički je naslov i tekst. Navedeni su način nabave sredstva te detaljan opis samoubojstva. Autor tekstom pojednostavljuje čin te ga normalizira, a u isto vrijeme zapravo nije utemeljeno na činjenicama, već se pretpostavlja (sa sigurnošću) razlog. Koristi se pogrešno termin „počinila“ te je vidljivo okrivljavanje osobe za smrt kćeri.

Obljetnica genocida u Srebrenici. Krivac je jedan od najgorih monstruma 20. stoljeća

Index Vijesti/Gordan Duhaček
12:58, 11. srpnja 2022.

Samoubojstvo kćerke Ane

I to je još jedan podsjetnik da je haška kazna Mladiću jednostavno nedovoljna za zlo koje je proizveo i proizvodi. Jedina kazna koju je on doista doživio bilo je samoubojstvo kćerke Ane.

>> Mladićeva kći Ana ubila se kad je shvatila kakvo joj je otac čudovište

Ana Mladić bila je izvrsna studentica medicine u Beogradu početkom devedesetih, a mediji su pisali kako je živjela prilično zaštićenim životom te se nije interesirala za politiku. Počinila je samoubojstvo Mladićevim pištoljem u obiteljskoj kući u Beogradu u ožujku 1994. u 24. godini. Mladić je na vlastito inzistiranje posljednji put našminkao kćer. Anino samoubojstvo je duboko potreslo Mladića, koji je ubrzo razvio teoriju zavjere da mu se kćerka nije ubila, nego da su je likvidirali njegovi neprijatelji.

Prema verziji iza koje stoji najviše relevantnih izvora, Ana Mladić počinila je samoubojstvo nakon što je saznala kakve je zločine vojska pod komandom njezina oca počinila u BiH, i to preko svojeg prvog ozbiljnog dečka kojega je upoznala na fakultetu.

On je bio protivnik velikosrpske politike te je Anu upoznao s informacijama o događanjima u BiH na koje ona dotad nije obraćala pozornost, vjerujući u službenu verziju koju je u Srbiji širila Miloševićeva propagandna mašinerija. Suočena s činjenicama o zločinačkom djelovanju svojeg oca, Ana Mladić ubila se njegovim pištoljem i to jednim hicem u glavu.

Čovjek koji je kriv za smrt djece tolikih majki izgubio je vlastito dijete zbog svojih zločina. Možda je nešto tako brutalno i nepravedno jedina pravda koja je moguća u slučaju monstruma poput Ratka Mladića.

12. srpnja 2022.

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/policija-otkrila-uzrok-smrti-obezglavljenog-muskarca-pronadjenog-na-pruzi-u-osijeku/2379318.aspx>

Autor: HINA

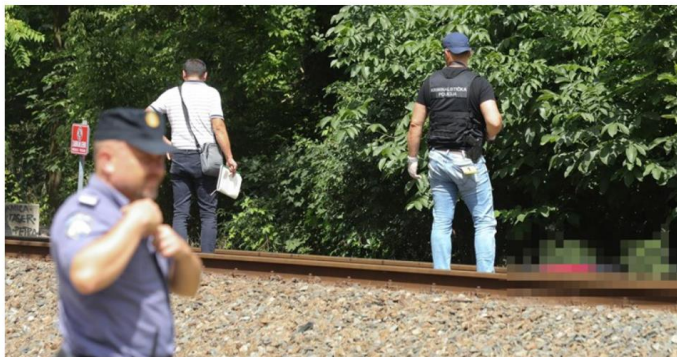
9. srpnja 2022.

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/les-obezglavljenog-muskarca-nadjen-na-pruzi-u-osijeku/2378635.aspx>

- već se pisalo o ovoj temi, tako da se članak ponavlja. Međutim ponajviše se ističe zbog fotografije s mjesta gdje je muškarac preminuo. Odnosno, vidi se tijelo muškarca pokraj pruge, iako je zamagljeno, očito je o čemu je riječ. Zatim se kao i u prethodnoj vijesti te teme, spominje termin „leš“, senzacionalistički su naslov i tekst, opisan je način te spomenuta lokacija/mjesto. Također je pogrešna upotreba termina „počinio.“

Policija otkrila uzrok smrti obezglavljenog muškarca pronađenog na pruzi u Osijeku

Hina
12:19, 12. srpnja 2022.

NAJNOVIJE

15 min U 3. maju Brodogra

18 min Američk SAD-a je između I

22 min U Repub koji bi uć

30 min Radić im se bojiš,

30 min Von der I sinonim

OBDUKCIJOM tijela muškarca, koje je u subotu pronađeno na željezničkoj pruzi kod osječkog naselja Vijenac Ivana Meštrovića, utvrđeno je da se radi od 42-godišnjaku koji je počinio samoubojstvo, izvijestila je osječko-baranjska policija.

Leš tada nepoznatog muškarca, s glavom odvojenom od tijela, pronađen je u subotu, nešto poslije 13 sati, a tijekom očevida na osječkom željezničkom kolodvoru na jednom su vlaku primijećeni tragovi krvi. Nakon obdukcije i identifikacije utvrđeno je da se radi o 42-godišnjaku iz Našica, s boravištem u Osijeku.

12. rujna 2022.

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/admiral-koji-se-ubio-jer-nije-htio-razarati-dalmaciju-dobio-spomenik-na-visu/2394670.aspx>

Autor: HINA

Veličanje žrtve samoubojstva kao mučenika i predmeta javne pohvale može sugerirati podložnim osobama da njihovo društvo cijeni suicidalno ponašanje. Glasi jedna izjava s Medijske pismenosti. Može se svrstati pod normaliziranje samoubojstva. Članak se ističe zato što do sada nije bilo takvog primjera. Uz tu smjernicu također je senzacionalistički naslov i tekst. Primjećuje se i opis korištene metode.

Admiral koji se ubio jer nije htio razarati Dalmaciju dobio spomenik na Visu

Hina
21:05, 12. rujna 2022.

ŠEFOVI hrvatske i crnogorske diplomacije Gordan Grlić Radman i Ranko Krivokapić otkrili su na Visu spomen-ploču crnogorskom admiralu Vladimiru Baroviću, koji se oglasio na naredbu bivše JNA da bombardira primorske gradove u Hrvatskoj.

Nakon što je odbio naredbu, Barović je 29. rujna 1991. izvršio samoubojstvo.

"Bio je duboko svjestan da vojska u kojoj je bio zapovjednik neće biti ona kojoj može časno služiti jer su joj namjere bile nečasne, okupatorske i zločinačke. Tog rujna ispalio je samo jedan metak i to je bio za njega nažalost jedini mogući izlaz iz paklenog plana agresije JNA na Hrvatsku", rekao je Grlić Radman.

Dodao je da je spomenik zahvala i sjećanje na činjenicu "da je i u najtežem vrtlogu rata jedan čovjek svoju čast stavio ispred zapovjedi i radije oduzeo sebi život nego uništio dalmatinske gradove i hrvatski narod", dodao je.

22. rujna 2022.

<https://www.index.hr/food/clanak/butkovic-za-siromasne-na-monstruočnoj-cevbatti-uz-smrad-iz-auspuha/2395675.aspx>

Autor: Zvonko Alač

Primjer se prikazuje zbog senzacionalističke upotrebe termina „samoubojstvo“ u tekstu koji se ne odnosi na takvu temu.

Najveći ćevap u Zagrebu je naboden na omanji ražanj, kako bi ga se moglo glodati. Borba s Ćevbattom je iscrpljujuće duga, ali se isplati jer ovako nešto nikada niste jeli. Ako ste jako gladni, a želite u Rusticu, nemate se što misliti. Mesno i svako drugo **samoubojstvo** zvano Ćevbatta neka vam bude prvi izbor.

Što se tiče ponavljanja, već je prikazano mnogo takvih primjera, stoga će se ovdje samo navesti kako je sveukupno kroz analizu, vijest o ovoj temi objavljena 12 puta – pojednostavljivanje, stvaranje senzacionalizma, način...

Primjer od **30. listopada 2022.**, autor je Index.hr:

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/zaposlenik-benzinske-koji-je-ismijavao-mladena-dobio-otkaz/2407631.aspx>

2022. godine, pronađeno je 60 članaka. Analizom je utvrđeno da su te godine većinski kršene smjernice o senzacionalističkom tekstu (59), zatim slijedi opisivanje nabave načina i metode korištenih sredstava (51) te senzacionalistički naslovi (47). Bilo je mnogo kršenja smjernice izvještavanja o lokaciji/mjestu (31), zatim pogrešna upotreba riječi „počiniti“ (25) te se kršila smjernica o izvještavanju o poznatim/javnim osobama (15). Više puta se moglo uočiti ponavljanje (9), pojednostavljivanje uzroka (8) te su uzimane izjave rodbine, poznanika i nestručnih osoba (7). U ponešto manjoj mjeri su kršene smjernice u kojima se ne bi smjelo nikoga okrivljavati (5), pretpostavljaju se stvari, odnosno neutemeljene su činjenice (4) te su

objavljene neprimjerene fotografije (4). U istoj su se mjeri kršile smjernice o izvještavanju o djeci i maloljetnicima (3), koristio termin „leš“ (3), normalizirao se čin (3) te su objavljeni neprimjereni videozapisi (3). U najmanjoj mjeri su objavljivane oprostajne poruke/pisma (2).

Autor je u većini slučajeva bio Index.hr (37, s time da je jedan članak napisan uz imenovanog autora te tri članka uz HINU). Vijesti su bile kategorizirane na Index Vijesti (28), Index Magazin (7) i Index Sport (2). Slijede imenovani autori (12, s time da je jedan članak pisan uz Index.hr) te HINA (11, s time da su tri članka pisana uz Index.hr).

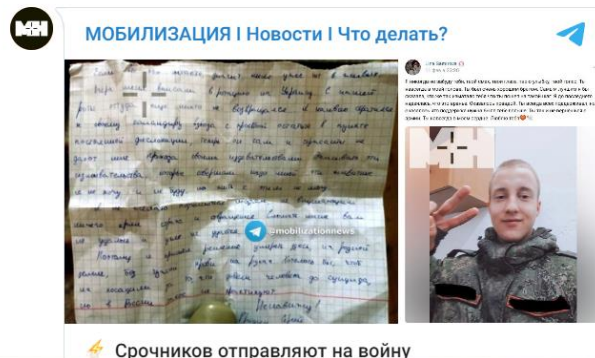
15. veljače 2023.

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/ubio-se-ruski-rocnik-jer-nije-htio-u-ukrajinu-zelim-umrijeti-bez-krvi-na-rukama/2438541.aspx>

Autor: Index.hr

Članak krši nekoliko smjernica – senzacionalistički je naslov i tekst, pojednostavljuje se uzrok, spomenuta je vojarna kao mjesto/lokacija, ponovno se vidi pogrešna upotreba termina „počinio“...Međutim, zbog čega se ovaj članak izdvaja kao primjer jest objava oprostajnog pisma, koju je portal objavio uz fotografiju.

Gridin je služio obavezni vojni rok u ruskoj vojsci, a njegova obitelj potvrdila je za dva neovisna ruska medija da je počinio samoubojstvo. Na Telegram kanalu koji prati mobilizaciju objavljeno je da su njegovo tijelo našli drugi ročnici, pri čemu je kod tijela bila oprostajna poruka u kojoj je zatražio istragu protiv svojih zapovjednika (namjerno navođenje osobe prema suicidu je u Rusiji kazneno djelo).

27. svibnja 2023.

<https://www.index.hr/chill/clanak/njegovo-lice-otvorilo-je-dva-leoneova-filma-a-u-filmskom-kostimu-je-izgubio-zivot/2466736.aspx>

Autor: Stefan Milivojević

Članak se ponajprije ističe zbog autora. Uočeno je da se na portalu imenovani autori najmanje „pojavljuju“, ali kada piše imenovani autor, u većini slučajeva je primijećen Stefan Milivojević. Već je pronađeno nekoliko primjera članaka čija je tema bila samoubojstvo, a moglo bi se reći da Milivojević stvara senzacionalizam. U članku koji je uzet za primjer, riječ je o poznatom

glumcu, stoga je autor iznimno trebao biti oprezan kako piše. Međutim, vidljiv je senzacionalistički naslov te općenito cijeli tekst. Spomenuta je lokacija te način samoubojstva, a također se dovodi u pitanje i pretpostavljanje uzroka. Na slici se ističe najočitiji senzacionalizam:

Al Mulock je zapravo subjekt mračne priče koja će zauvijek ostati povezana s tim filmom. Naime, kaubojsko odijelo koje je nosio na početku Divljeg zapada odabrao je za svoje vječno putovanje.

U noći između dva snimanja te scene skočio je kroz prozor svoje hotelske sobe i izgubio život u 42. godini. Postoji čak priča da je Leone odmah počeo vikati svom asistentu da spasi kostim prije nego što se izgubi u gužvi. Iako zvuči bezosjećajno, profesionalac je profesionalac.

Razlozi za samoubojstvo ostali su predmet spekulacija, iako je najvjerojatnije bila uključena ovisnost o drogama, kao i činjenica da mu je supruga preminula godinu dana ranije. Zašto je otišao upravo u filmskom kostimu, ostaje nepoznato, ali, realno gledajući, može se reći da je izabrao romantičan izbor, pa čak i "umjetničku smrt".

28. lipnja 2023.

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/radnik-aerodroma-u-sadu-kojeg-je-uisisao-motor-aviona-pocinio-je-samoubojstvo/2475029.aspx>

Autor: Index.hr

U članku se može primijetiti nekoliko kršenja smjernica: senzacionalistički su naslov i tekst, piše način samoubojstva te pogrešna upotreba termina „počinio.“ Članak se ističe ponajprije zbog senzacionalističkog naslova, koji je također i zbunjujući.

Radnik aerodroma u SAD-u kojeg je usisao motor aviona počinio je samoubojstvo

Index Vijesti
10:15, 28. lipnja 2023.

30. kolovoza 2023.

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/cetvero-maloljetnika-se-u-zadnje-dvije-godine-ubilo-u-selu-u-bih-krenula-istraga/2491506.aspx>

Autor: HINA

Članak sadrži nekoliko kršenja smjernica, međutim, ponajprije se izdvaja zato što su u pitanju maloljetnici. Dakle, krši se smjernica o izvještavanju o djeci i maloljetnicima, navode se načini samoubojstva maloljetnika, naslov i tekst su senzacionalistički, kao uzrok događaja, uzeto je mišljenje lokalnog župnika, a ne službenih policajaca te se pogrešno navodi termin „počinio.“

Četvero maloljetnika se u zadnje dvije godine ubilo u selu u BiH. Krenula istraga

Prvo samoubojstvo zabilježeno je 12. kolovoza 2021., kada ga je počinio šesnaestogodišnji mladić. Druga žrtva je sedamnaestogodišnja djevojka koja se po navodima medija ubila iz vatrenoga oružja 15. listopada prošle godine, a 16. travnja je samoubojstvo počinio petnaestogodišnjak iz istoga sela.

Mještani Jardola, koje broji svega 600 ljudi po posljednjem popisu, u šoku su i odbijaju davati izjave za javnost. Ističu pak neslužbeno kako su zabrinuti i uznemireni te sumnjaju na sekte.

Lokalni mediji navode da su se dva maloljetnika objesila, jedan ugušio vrećom, a još jedan usmrtio pucnjem iz vatrenoga oružja. Načelnik Viteza Boris Marjanović je u izjavi za N1 televiziju izrazio zabrinutost i očekivanje da će se ovi slučajevi rasvijetliti. "Mora se istražiti. Ponavlja se. Bilo bi najsretnije rješenje kada bismo uspjeli naći uzroke", rekao je Marjanović.

Mjesni župnik u Vitezu Velimir Bavrka ocijenio je kako su smrti u Jardolu posljedica brojnih negativnosti u Bosni i Hercegovini te otuđenosti obitelji, majki i očeva od svoje djece. "Mi pričamo o posljedicama, ali treba naći uzrok. Uzrok je to što smo se udaljili od dobrih stvari. Pogledajte priče u Bosni i Hercegovini, kakve su? Svatko svakoga napada", rekao je Bavrka.

21. rujna 2023.

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/u-osijeku-preminula-djevojka-21-upucana-iz-policijskog-pistolja/2497311.aspx>

Autor: Index.hr

Ovaj članak je potrebno istaknuti, jer je dokaz da je portal na temelju neslužbenih informacija, odnosno neutemeljenih činjenica, donio zaključak i naveo da je djevojka „počinila“ samoubojstvo. Upotrijebili su pogrešan termin te u isto vrijeme pogriješili.

Ovaj slučaj je jedan od poznatijih prošle godine te se kasnijim istraživanjima uvidjelo da je dečko policajac usmrtio djevojku, a ne da je izvršila samoubojstvo – kako je portal istaknuo – njegovim pištoljem.

Kako neslužbeno doznajemo, djevojka je uzela pištolj svog dečka policajca i počinila samoubojstvo. S policajcem se vode razgovori u prostorijama policije.

2023. godine, pronađena su 43 članka. Analizom je utvrđeno da su te godine većinski, u istoj mjeri, kršene smjernice o senzacionalističkom tekstu (38) te opisivanjem načina nabave i metode (38). Slijedi kršenje smjernice o senzacionalističkom naslovu (26), pogrešnoj upotrebi „počiniti“ (22) te navođenje mjesta/lokacije (19). Bilo je puno ponavljanja (11) te izjava poznanika i nestručnih osoba (8). U manjoj mjeri slijedi nepravilno izvještavanje o poznatim osobama (5), djeci i maloljetnicima (4) te zaključivanje na neutemeljenim činjenicama (4). Vidljivo je i pojednostavljanje uzroka (3), objavljivanje oproštajnih poruka/pisma (3), neprimjerenih fotografija (2) te u istoj mjeri normaliziranje (1), neprimjereni videozapis (1) i upotreba termina „leš“ (1).

Autor je u većini slučajeva bio Index.hr (29, s time da je jedan članak napisan uz HINU). Vijesti su bile kategorizirane na Index Vijesti (27), Index Magazin (1) i Index Sport (1). Slijedi HINA (11, s time da je jedan članak napisan uz Index.hr) te imenovani autori (4).

8. siječnja 2024.

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/kuhar-u-slovackoj-ubio-svoju-djevojku-izrezao-joj-srce-i-crijeva/2527171.aspx>

Autor: Index.hr

Članak se ne odnosi specifično na samoubojstvo, ali pronađen je jer u tekstu piše kako je ubojica prijetio da će „počiniti samoubojstvo.“ Međutim, može se primijetiti šokantan način na koji je članak napisan. Vidljivi su senzacionalistički naslov i tekst. Članak u velikoj mjeri narušava medijsku etičnost.

Kuhar u Slovačkoj ubio svoju djevojku. Izrezao joj srce i crijeva, stavio ih u kantu

Index Vijesti

SLOVAČKI kuhar osumnjičen je za stravično ubojstvo svoje djevojke konobarice te mu prijete doživotna kazna zatvora. Policija je pronašla jezive ostatke 48-godišnje žrtve Patricije u stanu u Bratislavi u kojem je živjela s kuharom Jozefom Hanuskom (47).

U stanu je nađena i kanta u kojoj su se nalazila njezina crijeva, srce i drugi organi koje je, kako sumnjaju vlasti, izrezao poludjeli kuhar. Prema lokalnim medijima, ubojica je na plahu koju je bacio preko leša žrtve stavio britansku putovnicu. Susjedi navode kako se par često glasno svađao, a jedan je kazao kako je čuo Hanusku kako prijeti da će joj "otkinuti glavu", piše Daily Mail.

Policija je stigla na mjesto događaja u srijedu prošlog tjedna nakon što je kuhar poslao poruku svom rođaku u kojoj navodi da će počinuti samoubojstvo. No, nije to napravio, već se dao u bijeg. Uhićen je u petak nakon što su ga policajci pronašli kako se skriva u podrumu. U subotu su ga vlasti optužile za ubojstvo Patricije.

10. veljače 2024.

<https://www.index.hr/magazin/clanak/zarucnik-sestre-julije-roberts-krivim-je-za-njezinu-smrt-strasno-ju-je-mucila/2537334.aspx>

Autor: Index.hr

Vijest se ponajviše ističe jer je riječ o sestri poznate glumice, koja je sukladno s time bila poznata javnosti. Senzacionalistički je naslov i tekst, u velikoj mjeri su se iznosile izjave zaručnika, detaljno je opisana metoda i način te su iznesena oproštajna pisma. Na fotografijama će se istaknuti opis te dio pisma, ali ih je objavljeno više.

Naime, Nancy si je oduzela život u 37. godini tako što se predozirala tabletama i onda utopila u kadi, a iza sebe je ostavila 13 stranica oproštajnog pisma, u kojem piše kako joj je zbog njezine poznate starije polusestre život bio pakao. Oproštajno je pismo, nakon Nancyne smrti, proslijeđeno Juliji i majci Betty, a glumica nikad nije dala da posljednje riječi njezine sestre izađu u javnost.

Nancy je tvrdila da su joj Roberts i njezina druga polusestra Lisa zagorčavale život više od 20 godina. "Moja majka Betty i takozvane sestre nemaju ništa osim sjećanja da su oni ti koji su me gurnuli u najdublju depresiju u kojoj sam ikada bila", napisala je Nancy u pismu koje je ostavila iza sebe.

13. svibnja 2024.

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/novi-detaji-muskarac-koji-je-ubijen-u-rijeci-je-2012-ubio-tadasnjeg-ljubavnika/2564837.aspx>

Autor: Index.hr

Još jedan uznemirujući članak. Kao i kod drugih članaka, prisutan je senzacionalizam, u ovome slučaju je još spomenuta i lokacija, objavljene susjedine izjave te uznemirujuće fotografije te čak i videozapis. Unutar teksta je spomenuto samoubojstvo te se na temelju toga pronašla vijest.

Susjeda: Vidjela sam Damira svog krvavog, Anđelko je bio na krevetu. U šoku sam

Elizabeta Kutin, koja živi u prizemlju zgrade u kojoj se dogodio zločin, za [Burin.hr](https://www.burin.hr) kaže da nije čula svađu, ali je oko 6:30 čula čudne zvukove, kao da je nešto palo.

"Kada sam išla vidjeti što se zbiva, vidjela sam Damira svog krvavog, stajao je u hodniku... Došla sam do vrata njihove sobe, Anđelko je bio unutra, na krevetu. Odmah sam alarmirala susjeda, on je zvao policiju i Hitnu pomoć. Poslije sam vidjela da je Anđelko otputao iz sobe i dovukao se van", priča susjeda.

"Još sam u šoku od svega", dodaje i prisjeća se da je najprije došlo jedno vozilo Hitne pomoći, a onda i drugo s policijom. Kazala je i da je vidjela jedan nož.

"Anđelko je bio dobar kao kruh, Damir i ne baš"

Anđelko je, pričaju susjedi, bio mirne naravi i nekonfliktn, što se, kažu, ne može reći za Damira.

"Anđelko je bio dobar ko kruh. Damir i ne baš, jednom je i mene napao, i verbalno i fizički. Ne znam tko je koga u ovom slučaju napao, ali po njihovom karakteru vjerojatno je to bio ovaj drugi", rekla je stanarka.

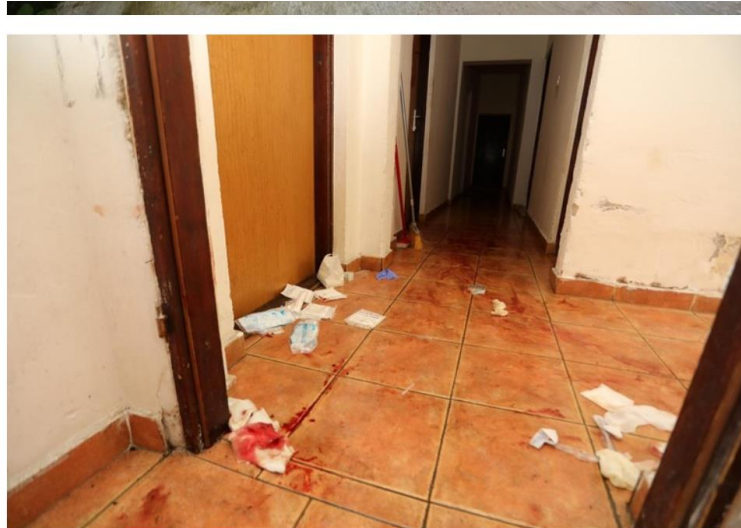
21. svibnja 2024.

Tri puta je objavljena vijest na istu temu, svaki puta s novim neetičnim detaljima-senzacionalizam, „počinio“, način i detalji, lokacija... Autori su Index.hr i HINA.

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/skocio-s-14-kata-zgrade-u-tuzli-dan-kasnije-u-stanu-nasli-mrtve-dvoje-djece-i-zenu/2566609.aspx>

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/detalji-tragedije-u-tuzli-sjekirom-ubio-zenu-i-dvoje-djece-imala-su-2-i-9-godina/2566769.aspx>

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/monstrum-iz-tuzle-na-vratima-stana-ostavio-poruku-majka-je-pokusala-spasiti-djecu/2566856.aspx>

11. lipnja 2024.

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/bakic-iz-mozemo-bio-na-markovom-trgu-vidio-sam-da-covjek-gori-u-soku-sam/2572697.aspx>

Objavljeno je devet istih vijesti, sa svakom novom objavom je bio još neki novi detalj, većina krši smjernice. Naslovi i tekstovi su senzacionalistički, uzete su nepotrebne izjave, kao primjerice od Bakića, što će biti prikazano na slici zaslona. Navodi se lokacija te način pokušaja samoubojstva, a kasnije je u bolnici čovjek preminuo. U naslovne fotografije su stavljene fotografije s mjesta događaja, na kojima se može vidjeti čovjek, iako je zamagljeno, takve fotografije se ne bi trebale stavljati, a najmanje kao glavnu fotografiju.

Slike zaslona su slikane s različitih članaka, većinom svi imaju iste greške.

Bakić iz Možemo: Vidio sam da se čovjek gori, trčao sam do zaštitara. U šoku sam

Index Vijesti
Zadnja nadopuna: 12:35, 11. lipnja 2024.

OKO 9:40 ispred ograde na južnoj strani Markovog trga muškarac se polio benzinom i zapalio. Prevezen je u Kliniku za traumatologiju KBC-a Sestre milosrdnice u Draškovićevoj ulici.

U tom trenutku ispred zgrade vlade bio je i Damir Bakić, zastupnik stranke Možemo.

Vidio je muškarca koji gori i potrčao do zaštitara u Skupštini. Brži su, rekao je, bili policajci iz Banskih dvora koji su dotrčali s vatrogasnim aparatima. "U šoku sam, ne mogu doći sebi", rekao je Bakić.

Index Vijesti
15:11, 11. lipnja 2024.

Foto: Pixsell/Patrik Macek

Očevidac: Dečko iz osiguranja je krenuo prema njemu, a on je kresnuo upaljač

DANAS se na Markovu trgu muškarac polio benzinom i zapalio. Liječnici se bore za njegov život.

"Mislio sam da se čovjek polijeva vodom jer mu je vruće", rekao je za [Jutarnji list](#) očevidac koji je na Markovom trgu taman prolazio kada se zasad nepoznati muškarac polio benzinom i zapalio te zadobio teške opekline na 90 posto tijela.

"Stajao sam na ulazu u sabor i čekao, došao je muškarac ispred ograde, oko 60 godina, visok 180, u trenirci, s kapom na glavi i vrećicom u ruci", ispričao je.

"Izgledalo je kao da se pokušava rashladiti"

Očevidac: Mislio sam da se snima film. Uzeo sam aparat i počeo ga gasiti

"Nisam čuo da je rekao riječ"

"Ja ga nisam čuo da je rekao riječ. Pao je na koljena nakon nekoliko minuta tek, a onda su dotrčali i drugi ljudi iz osiguranja, policije, a onda i doktorica iz saborske ambulante", kaže.

Ostali članci:

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/lijecnik-objavio-detalje-o-covjeku-koji-se-zapalio-ovako-nesto-godinama-nismo-imali/2572706.aspx>

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/vlada-se-oglasila-o-covjeku-koji-se-samozapalio-na-markovom-trgu/2572708.aspx>

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/psihijatar-vazno-je-prepoznati-znakove-da-je-netko-suicidalan/2572819.aspx>

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/od-napada-kalasnjkovom-do-samozapaljenja-ovo-su-incidenti-na-markovu-trgu/2572740.aspx>

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/ocevidac-mislilo-sam-da-se-snima-film-stravicne-scene-su-mi-jos-u-glavi/2572772.aspx>

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/muskarac-koji-se-zapalio-na-markovom-trgu-je-preminuo-u-bolnici-oglasio-se-dorh/2572655.aspx>

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/umro-covjek-koji-se-zapalio-na-markovu-trgu/2572895.aspx>

Sljedeći tekst u članku bi se mogao nazvati ironičnim, budući da su stavili to ispod njihovih kršenja smjernica:

11.06.2024. 12:23

HND poziva medije da povuku fotografije muškarca koji se zapalio na Markovu trgu

Hrvatsko novinarsko društvo (HND) pozvalo je sve medije da ne objavljuju, odnosno da povuku fotografije koje prikazuju osobu koja se jutros polila benzinom i zapalila na Trgu svetog Marka u Zagrebu.

"Podsjećamo na Kodeks časti hrvatskih novinara, odnosno članak 15. i 16., koji kažu da se od novinara i medija zahtijeva posebna pozornost, obazrivost i odgovornost pri izvještavanju o samoubojstvima, nesrećama, osobnim tragedijama, bolestima, smrtnim slučajevima i nasilnim djelima", stoji u priopćenju HND-a.

Novinar, poručuju, treba izbjegavati intervjuiranje i prikazivanje osoba koje su izravno ili neizravno pogođene tim događajima, osim kada je riječ o iznimnom javnom interesu. U tom je slučaju novinar dužan voditi računa o časti, ugledu i dostojanstvu osoba o kojima izvještava.

Također, vijesti o samoubojstvima i pokušajima samoubojstava se ne naglašavaju te ih treba svesti na najmanju moguću mjeru. Potrebno je pridržavati se stručnih smjernica za izvještavanje o samoubojstvima, navodi HND.

2024. godine, pronađeno je 30 članaka. Analizom je utvrđeno da su te godine većinski kršene smjernice senzacionalističkog teksta (27), zatim senzacionalističkog naslova (24) te navođenje načina/metode čina te nabave sredstava (22). Slijedi navođenje česte lokacije/mjesta (17), pogrešna upotreba „počiniti“ (13) te ponavljanje (10). U manjoj mjeri su kršene smjernice o izjavama poznanika i nestručnih osoba (5), neprikladnim fotografijama (4), poznatim/javnim osobama (2), objavljivanju oproštajne poruke/pisma (2) te u najmanjoj mjeri o djeci i maloljetnicima (1) te neutemeljenost na činjenicama (1).

Autor je u većini slučajeva bio Index.hr (21, s time da su četiri članka napisana uz HINU). Vijesti su bile kategorizirane na Index Vijesti (19) i Index Magazin (2). I HINA (9, s time da si četiri članka napisana uz Index.hr).

Na temelju analize članaka „Indexa.hr“ u odabranom periodu, može se zaključiti da su autori najviše kršili smjernice ovim redoslijedom:

Senzacionalistički tekst	159
Navođenje/opisivanje načina i metoda	143
Senzacionalistički naslov	125
Lokacija/mjesto	80
„Počiniti“	72
Poznate/javne osobe	39
Ponavljjanje	37
Izjave	22
Pojednostavljivanje uzroka/čina	17
Djeca i maloljetnici	11
Neutemeljene činjenice	11
Fotografije	10
Oproštajna pisma/poruke	9
Okrivljavanje	6
Normaliziranje	5
Videozapisi	4
Terminologija	4

Autori su bili:

Index.hr	111
HINA	37
Imenom i prezimenom	22

7.1.2. Jutarnji list

Pod riječ „samoubojstvo“ pronađeno je otprilike 5750 rezultata, a pod „suicid“ 1170. Što sveukupno čini 6920 objava. U periodu istraživanja, broj pronađenih članaka koji krše smjernice iznosi: 76.

Važno je napomenuti da stranica portala Jutarnjeg lista, većinom ne prikaže rezultate po redoslijedu godina, stoga je moguće da su neki članci ostali neistraženi.

Broj pronađenih članaka po godinama (s time da se 2021. računa od 20. lipnja, dok 2024. do 20. lipnja);

- od 20. lipnja 2021. do 31. prosinca 2021.: 8
- od 1. siječnja 2022. do 31. prosinca 2022.: 11
- od 1. siječnja 2023. do 31. prosinca 2023.: 34
- od 1. siječnja 2024. do 20. lipnja 2024.: 23

24. lipnja 2021.

<https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/odvjetnik-potvrdio-da-je-mcafee-pocinio-samoubojstvo-u-zatvoru-dovelo-ga-je-do-ocaja-15083384>

Autor: HINA

Usporedbom sa smjernicama, utvrđeno je da članak krši nekoliko smjernica. Nije pisano s oprežnošću iako je riječ o poznatom programeru, odnosno javnoj/poznatoj osobi. Senzacionalistički je naslov, u kojemu se također može primijetiti pogrešno upotrijebljena riječ „počinio“ te se također navodi lokacija, za koju se inače smatra da je prisutna velika stopa samoubojstava te bi se stoga trebalo izbjegavati- „zatvor.“ Općenito bi se riječ samoubojstvo trebalo izbjegavati u naslovu. Nadalje, unutar teksta se ističe način, odnosno metoda počinjenja samoubojstva. Iako je to izjavio odvjetnik, taj detalj se mogao izbjeći.

KRALJ ANTIVIRUSA

Odvjetnik potvrdio da je McAfee počinio samoubojstvo u zatvoru: 'Dovelo ga je do očaja'

McAfee je optužen u saveznoj državi Tennessee zbog utaje poreza, a optužen je i u slučaju prijave kriptovalutama u New Yorku

Tvorac slavnog antivirusnog programa **John McAfee** u srijedu je počinio samoubojstvo u zatvoru u Barceloni, potvrdio je njegov odvjetnik, nakon što je ga je Španjolska odlučila izručiti SAD-u zbog optužbi o utaji poreza.

McAfeeov odvjetnik **Javier Villalba** kazao je da se američko-britanski programer objesio jer ga je devet mjeseci u zatvoru dovelo do očaja.

23. studenog 2021.

<https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/zarucnik-ubijene-gabby-petito-procijenjen-zanimljivim-za-istragu-pocinio-samoubojstvo-15124027>

Autor: HINA

U članku se može primijetiti isticanje samoubojstva, što bi se trebalo izbjegavati te je sukladno s time i senzacionalistički. Ponovno se krši smjernica termina „počinio“. Podroban je opis načina na koje je osoba izvršila samoubojstvo. Iako su prenijeli izjavu odvjetnika, to se moglo izbjeći, međutim pomoću toga je vidljivo da su autori, tekst učinili senzacionalističkim. Odvjetnik je rekao na koji način je Laundrie preminuo i to je citirano u članku, ali se prije toga već može vidjeti ta informacija, koju su autori učinili više senzacionalističkim.

PRESUDIO SI JE

Zaručnik ubijene Gabby Petito, procijenjen ‘zanimljivim za istragu’, počinio samoubojstvo

Roditelji "još oplakuju smrt svog sina i vjeruju da će ovi zaključci pomoći objema obiteljima da okrenu stranicu"

Piše: Hina Objavljeno: 23. studeni 2021. 23:13

Zaručnik ubijene mlade Amerikanke **Gabby Petito**, koji je ocijenjen "zanimljivim za istragu" ubojstva svoje zaručnice, ubio se ispalivši si hitac u glavu, rekao je odvjetnik njegove obitelji.

Posmrtni ostatci **Briana Laundrieja** pronađeni su 20. listopada u parku prirode na Floridi. Dvadesettrogodišnji mladić nije htio odgovarati na pitanja istražitelja, što je u javnosti potaknulo sumnju o njegovoj eventualnoj ulozi u ubojstvu, nakon čega je nestao.

Tijelo Gabby Petito (22), čiji je nestanak potresao javnost i izvan američkih granica, pronađeno je 19. rujna blizu nacionalnog parka Grand Teton, u Wyomingu. Obdukcijom je utvrđeno da je ugušena.

"**Chris i Roberta Laundrie** obaviješteni su o tome da je uzrok smrti rana od metka na glavi te da okolnosti smrti upućuju na samoubojstvo", rekao je Steven Bertolino, odvjetnik mladićeve obitelji.

Kao što je prethodno spomenuto, od 20. lipnja 2021. do kraja godine, pronađeno je osam članaka. Analizom je utvrđeno da su te godine većinski kršene smjernice senzacionalističkih naslova (u kojima se navodi i termin „samoubojstvo“) i senzacionalistički tekst (7), zatim smjernice kojima su autori pisali o načinu/metodi samoubojstva uz detaljno opisivanje (6), pogrešna upotreba termina „počiniti“ (3), ne pridržavanje smjernice prilikom pisanja o poznatim/javnim osobama (2) te spominjanje česte lokacije poput zatvora i automobila (2).

Autor je većinski bila HINA (5, s time da je jedan članak pisan uz Jutarnji.hr), imenovani novinari (2) te Jutarnji.hr (2, s time da je jedan pisan uz Hinu).

8. veljače 2022.

<https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/ukrajinci-ne-strahuju-samo-od-ruskih-tenkova-macron-mozda-je-rjesenje-suomizacija-zemlje-15155697>

Autor: Jutarnji.hr

Iako bi se, u usporedbi s drugim člancima, ovaj članak mogao smatrati manje važnim, ipak ga se treba objasniti budući da do sada nije bilo takvih primjera. U ovome slučaju, riječ je o terminu „političko samoubojstvo“, što je zapravo vrlo česta pojava u medijima, isto poput „sportskog samoubojstva.“ Takve riječi, prema smjernici, senzacionaliziraju i romantiziraju temu

samoubojstva te mogu desenzibilizirati javnost na ozbiljnost samoubojstva. U članku je riječ o politici i ratu te bi stoga mediji trebali biti izričito oprezni.

U Kijevu je poprilično univerzalno stajalište da bi sporazum značio dvije stvari - kraj projekta suverene ukrajinske države i **političko samoubojstvo** predsjednika koji ga je pokušao provesti. Ni Porošenko ni njegov nasljednik Zelenski nisu poduzeli nikakav suštinski potez za provedbu tih odredbi upravo iz tih razloga.

Iste godine, pronađena su još četiri članka s terminom „političko samoubojstvo“ te jedan primjer „samoubojstva iz zasjede“ što se povezuje uz sport.

5. srpnja 2022.

<https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/nova-misteriozna-smrt-ruskog-tajkuna-biznismen-povezan-s-gazpromom-pronaden-ustrijeljen-u-bazenu-15218946>

Autor: Jutarnji list

Iako samoubojstvo nije istaknuto u naslovu, naslov je napisan senzacionalistički. Zatim, riječ je o javnim osobama, povezanima uz područje politike te bi zbog toga novinari trebali iznimno obratiti pozornost na smjernice. Navedeni su i opisani načini na koji su osobe izvršile samoubojstvo, spomenute su i lokacije. Krši i 10. smjernicu koja govori o izrazu „počinio“ samoubojstvo, odnosno kako bi se taj izraz trebao izbjegavati zbog označavanja kriminala. Također, većina napisanog nije niti utemeljena na činjenicama, već se pretpostavlja istina. Neovisno o temi suicida, ostatak teksta opisuje što se dogodilo, ističući šokantne dijelove.

Navodna ubojstva i suicidi

Aleksander Tjulakov, 61-godišnji visoki dužnosnik Gazproma za financije i sigurnost, pronađen je obješen u svom domu u ekskluzivnom naselju Leninski u veljači. Istražitelji su rekli da je počinio suicid, no lokalni izvještaji govore da su na njegovom tijelu bili vidljivi tragovi premlaćivanja, što sugerira da je vješanje bilo inscenirano.

Tri tjedna ranije, u istom naselju, 60-godišnji **Leonid Šulman** pronađen je izboden na smrt u svojoj kupaonici. Šulman je bio šef transporta u Gazprom Investu, ogranaku tvrtke koji se bavi njezinim investicijskim projektima.

Milijarder **Aleksander Subotin**, 43-godišnji bivši viši izvršni direktor u drugom energetsom divu, Lukoilu, u svibnju je također pronađen mrtav i to nakon što je 'poslušao savjet šamana' - jedna je teorija da se otrovao otrovom žabe koji je izazvao srčani udar.

Osporavani izvještaji

Nekoliko dana kasnije 51-godišnji multimilijunaš **Sergej Protosenja** pronađen je obješen u Španjolskoj, nakon što je, čini se, sjekirom ubio svoju dvije godine stariju suprugu **Nataliju** i njihovu kćer tinejdžericu **Mariju**. On je bio bivši zamjenik predsjednika Novateka, tvrtke također blisko povezane s kremaljskim strukturama.

Kao i slučaju Avajeva, neki sugeriraju se da se možda radilo o atentatu koji je samo izgledao kao ubojstvo i samoubojstvo.

Prošlog tjedna multimilijunaš koji se obogatio na mobilnoj telefoniji i njegova supruga pronađeni su izboden na smrt u još jednom slučaju koji je izazvao pitanja i sumnje.

2022. godine pronađeno je 11 članaka. Analizom je utvrđeno da su te godine većinski kršene smjernice u kojima su vidljivi senzacionalistički naslovi (13) te senzacionalistički tekst (6), pogrešna upotreba termina „počiniti“ (3), navođenje lokacije (2) te podroban opis i način na koji je osoba izvršila samoubojstvo (1). Ove godine je u jednom članku vidljiv pogrešan termin „leš“ (1).

Termini poput „političkog samoubojstva“ svrstani su u senzacionalizam.

Autori su u većini slučajeva bili imenovati punim imenom i prezimenom te inicijalima (6), zatim slijedi Jutarnji.hr (3) te HINA (2).

2. veljače 2023.

<https://www.jutarnji.hr/kultura/film-i-televizija/tom-hanks-sjajno-glumi-covjeka-koji-neprestano-pokusava-samoubojstvo-vjesanjem-trovanjem-plinom-skakanjem-pod-vlak-15301710>

Autor: Nenad Polimac

Članak krši smjernicu vezanu uz poznate osobe. Iako glumac nije preminuo, on glumi u filmu te se ističu i opisuju svi načini na koje lik Otto (Tom Hanks) pokušava izvršiti samoubojstvo. Naslov i tekst su senzacionalistički.

ČOVJEK ZVAN OTTO

Tom Hanks sjajno glumi čovjeka koji neprestano pokušava samoubojstvo: Vješanjem, trovanjem plinom, skakanjem pod vlak...

3. lipnja 2023.

<https://www.jutarnji.hr/scena/strane-zvijezde/seksualni-predator-epstein-uoci-samoubojstva-telefonom-je-zvao-mrtvu-majku-i-ludio-zbog-pokvarene-zahodske-skoljke-15342400>

Autor: Marija Lokas

U članku je ponovno vidljiv senzacionalistički naslov te se u njemu spominje i termin „samoubojstvo.“ Sukladno s time, vidljiv je senzacionalistički nadnaslov. Cijeli tekst je općenito napisan u senzacionalističkom stilu, pokušavajući određenim terminima stvoriti što šokantniji dojam -- također s time pojednostavljuju razlog uzroka samoubojstva (druga slika zaslona teksta). I u ovome članku je riječ o javnoj osobi te se ne poštuje smjernica ispravnog izvješćivanja. Navedena je lokacija samoubojstva (koja se inače smatra čestom lokacijom te bi se stoga trebalo izbjegavati naglašavati), a naglašava se nekoliko puta. Detaljno je napisan način na koji je osoba izvršila samoubojstvo te se kršenje te smjernice ponavlja dalje u tekstu. Također se ističe način na koji je već pokušao izvršiti samoubojstvo.

Vidljiva je pogrešna upotreba termina „počinio samoubojstvo.“

Seksualni predator Epstein uoči samoubojstva telefonom je zvao mrtvu majku i ludio zbog pokvarene zahodske školjke

Nekoliko dana prije nego što je **Jeffrey Epstein** počinio samoubojstvo, bogati pedofil sjedio je šćučuren u kutu svoje zatvorske ćelije na Manhattanu, pokrivajući uši, izmučen i neispavan zbog neprekidnog šištanja pokvarene zahodske školjke.

Sažaljivi opis nekoć moćnog financijera rođenog u Brooklynu na točki psihičkog sloma otkriven je u nizu novih zatvorskih zapisa objavljenih u četvrtak. Ukupno 4000 stranica dokumenata Ureda za zatvore rasvjetljavaju posljednje tjedne mučenja osramoćenog biznismena, njegov način razmišljanja i bizarno ponašanje koje je u konačnici dovelo do njegove smrti. Također, donose priču o njegovoj seksualnoj povijesti i mogućoj vezi s pedofilom, bivšim liječnikom američkog gimnastičkog tima, **Larryjem Nassarom**, zajedno s bjesomućnom reakcijom službenika zatvora na njegovo samoubojstvo.

Epstein je bio optužen za zlostavljanje mnoštva maloljetnih djevojčica u New Yorku, Floridi i Američkim Djevičanskim otocima, koristeći svoje bogatstvo i utjecajne prijatelje kako bi desetljećima izbjegavao posljedice. Perverznjak je, prema tvrdnjama tužitelja, vodio razrađeni seksualni lanac, plaćajući ljudima da vrbuju maloljetnice, uz pomoć svoje bivše ljubavnice i osuđene trgovkinje ljudima **Ghislaine Maxwell**

Dok je čekao federalno suđenje za seksualnu trgovinu ljudima na Manhattanu, seksualni prijestupnik, čiji su moćni prijatelji bili **princ Andrew, Donald Trump i Bill Clinton**, objesio se plahtom 10. kolovoza 2019., što je pokrenulo niz teorija zavjere.

Novi zapisi, do kojih je došao Associated Press, nude nova otkrića o jednom od najozloglašnijih američkih seksualnih prijestupnika. Nedugo prije no što se objesio iza rešetaka, Epstein je napisao pismo kolegi, visokoprofilnom pedofilu Larryju Nassaru, ali osramoćeni bivši liječnik američkog gimnastičkog tima, prema zapisima, nikada nije dobio poruku. Epsteinovo neotvoreno pismo Nassaru, čija mu je pozicija u sportskoj medicini pomogla da desetljećima 'lovi' mlade sportašice, otkriveno je u poštanskom prostoru sada zatvorenog zatvora, nekoliko tjedana nakon njegova samoubojstva. Na njemu je iz nepoznatih razloga stavljen pečat "vratiti pošiljatelju".

Manje od 22 sata nakon dolaska u zatvor, Epstein je uklonjen iz opće populacije zbog "medijske izloženosti i svijesti o njegovoj ozloglašnosti među zatvoreničkom populacijom". Također, Epstein je stavljen pod poseban nadzor nakon prvog pokušaja samoubojstva vješanjem u srpnju 2019.

Epsteinovo se psihičko stanje pogoršalo kada je sudac 18. srpnja 2019. odbio njegovo puštanje na slobodu uz jamčevinu i vratio ga u zatvor uoči suđenja. Četiri dana kasnije, zatvorski čuvari su ga pronašli na podu njegove ćelije s plahtom vezanom oko vrata u prvom pokušaju samoubojstva. Stavljen je pod poseban nadzor, a zatim na psihijatrijsko promatranje. Zatvorski su službenici ubrzo zabilježili u dnevnik da su ga vidjeli kako "sjedi na rubu kreveta, izgubljen u mislima s glavom naslonjenom na zid".

15. srpnja 2023.

<https://www.jutarnji.hr/scena/strane-zvijezde/srpska-pjevacica-pronadena-mrtva-u-bazenu-kuce-na-karibima-na-stolu-je-ostalo-pismo-15355736>

Autor: L.G.

U članku se ističe smjernica kako se ne bi smjelo izvještavati o samoubojstvima. Članak krši nekoliko smjernica. Riječ je o srpskoj pjevačici – poznatoj osobi, što znači da bi novinar već tu trebao obratiti pozornost. Međutim, greške su se nastavile. U članku je objavljeno oproštajno pismo. Senzacionalistički je naslov te je napisan podroban opis kako je preminula pjevačica pronađena i lokacija. Podroban opis je zapravo prenesen s drugog medija, ali to ne znači da nije pogrešno.

POLICIJA ISTRAŽUJE

Srpska pjevačica pronađena mrtva u bazenu kuće na Karibima, na stolu je ostalo pismo...

U tijeku je istraga, a policija ne isključuje da možda i nije riječ o samoubojstvu

Telegraf piše, pozivajući se na portal 'Internacionale noticias', da su Voljenkine noge bile vezane sivom trakom, kao i da je pronađen crno-plavi konopac za vježbanje. Za njezinu su glavu bili vezani utezi pričvršćeni selotejpom, a na glavi joj je bio i bijeli veo.

U kući u Dominikanskoj Republici u kojoj je živjela pronađeno je i oproštajno pismo na stolu.

- Žao mi je, ne mogu više živjeti. Čuvaj svoju kćer, zvala me je majka, piše u pismu namjenjenom njezinom partneru.

Slična situacija, odnosno primjer: <https://www.jutarnji.hr/scena/strane-zvijezde/junak-oscarom-nagradenog-filma-parazit-ostavio-oproštajno-pismo-i-otisao-od-kuce-policija-ga-pronasla-mrtvog-15409061>

Riječ je o poznatom glumcu – senzacionalistički je naslov i tekst, navodi se termin „počinio“, spominje se lokacija te sredstvo, odnosno način za koji se pretpostavlja da je izvršio samoubojstvo. U naslovu piše oproštajno pismo, međutim u tekstu nije objavljeno pa se ta smjernica ne krši.

19. kolovoza 2023.

<https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/muskarac-iz-okolice-zagreba-u-vlak-u-mahao-nozem-udario-policaica-a-u-postaji-su-mu-spasavali-zivot-15366396>

Autor: Hajdi Karakaš Jakubin

Ovaj članak se ističe kao primjer zbog detaljnog opisa načina kako je muškarac pokušao izvršiti samoubojstvo. Navedena je i lokacija te je općenito pisano senzacionalistički. I nadnaslov je senzacionalistički i vulgaran iako nije povezan uz samoubojstvo.

‘J* ĆU VAM MAJKU’**

Muškarac iz okolice Zagreba u vlak u mahao nožem, udario policajca, a u postaji su mu spašavali život!

Zagrebački policajci spasili su život 32-godišnjem muškarcu iz okolice Zagreba koji se objesio o vezicu cipele u policijskoj postaji i to nakon što je završio u ladicama jer je u vlak u odbijao kupiti kartu pa je mahao nožem i prijetio uz vulgarne povike. Međutim, policajac koji ga je spasio na kraju je dobio nogom u koljeno. Spašeni monter-električar tvrdi da je samo simulirao suicid iako je već visio s omčom oko vrata na 30 cm visine jer da je želio samo da što prije dođe Hitna pomoć. Na kraju je zaradio kaznenu prijavu zbog napada na službenu osobu te mu prijeti devet mjeseci rada za opće dobro.

2023. godine pronađena su 34 članka. Analizom je utvrđeno da su te godine većinski kršene smjernice o senzacionalističkom naslovu (25), zatim smjernice u kojima su se opisivali načini i korištena sredstva (24), slijede senzacionalistički tekstovi (14), termin „počiniti“ (9), pogrešno izvještavanje o poznatim/javnim osobama (8), navođenje lokacije (6), pretpostavljanje/navodi, odnosno neutemeljene činjenice zbog čega je netko izvršio čin (5), u istoj mjeri i pojednostavljivanje uzroka izvršenja samoubojstva (5), iznošenje oprostajnih pisama (3), opisivanje čina kao uspješno, umjesto izvršeno djelo (2) te pogrešno izvještavanje o smrti maloljetnih osoba (1).

Također se može istaknuti prethodno prikazani plagijat (1).

Autori su u većini slučajeva bili imenovani punim imenom i prezimenom te inicijalima (27), od kojih se najčešće ističe L.G. te HINA (7).

30. kolovoza 2024.

<https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/cetvero-mladih-u-bosanskom-selu-pocinilo-samoubojstvo-mjestani-uznemireni-ponavlja-se-sumnjamo-na-sekte-15369802>

Autor: Ines Lukić

Članak krši smjernice o navođenju načina, odnosno korištene metode te je također riječ o maloljetnicima, zbog čega bi novinari trebali biti iznimno oprezni. Međutim, ovdje se ističe zato što je prethodno analizom Indexa.hr pronađena skoro identična vijest. Može se primijetiti da je sve isto, osim citata. Index.hr je objavio vijest u 18:12 sati, dok je Jutarnji list objavio u 12:29 sati. Što znači da je Jutarnji list (autorica, Ines Lukić) kopirao Indexov tekst, čiji je autor HINA. Slike zaslona slijede u nastavku:

[Index.hr:](#)

PRIJE dva dana u selu Jardolu kod Viteza pokopan je šesnaestogodišnjak koji je kao još troje drugih maloljetnika iz toga sela pod nerazriješenim okolnostima počinio samoubojstvo u posljednje dvije godine, što je izazvalo uznemirenost u središnjoj Bosni.

Nakon smrti maloljetnika D.P., koji je pokopan u mjesnome groblju sv. Marka u mjestu Jardolu, lokalni portal Centralna.ba objavio je priču o smrtima maloljetnika. Ovaj slučaj lokalna policija u Županiji Središnjoj Bosni i Tužiteljstvo vode kao slučaj samoubojstva. No, nakon njegove smrti otvorena je skupna istraga o nizu identičnih slučajeva.

"U suradnji s nadležnim Županijskim tužiteljstvom u ovim slučajevima službenici policije su poduzeli zakonom propisane mjere i radnje", naveli su u priopćenju MUP-a Srednjobosanske županije.

Mještani zabrinuti, sumnjaju na sekte

Prvo samoubojstvo zabilježeno je 12. kolovoza 2021., kada ga je počinio šesnaestogodišnji mladić. Druga žrtva je sedamnaestogodišnja djevojka koja se po navodima medija ubila iz vatrenoga oružja 15. listopada prošle godine, a 16. travnja je samoubojstvo počinio petnaestogodišnjak iz istoga sela.

Mještani Jardola, koje broji svega 600 ljudi po posljednjem popisu, u šoku su i odbijaju davati izjave za javnost. Ističu pak neslužbeno kako su zabrinuti i uznemireni te sumnjaju na sekte.

Lokalni mediji navode da su se dva maloljetnika objesila, jedan ugušio vrećom, a još jedan usmratio pucnjem iz vatrenoga oružja. Načelnik Viteza Boris Marjanović je u izjavi za N1 televiziju izrazio zabrinutost i očekivanje da će se ovi slučajevi rasvijetliti. "Mora se istražiti. Ponavlja se. Bilo bi najsretnije rješenje kada bismo uspjeli naći uzroke", rekao je Marjanović.

Mjesni župnik u Vitezu Velimir Bavrka ocijenio je kako su smrti u Jardolu posljedica brojnih negativnosti u Bosni i Hercegovini te otuđenosti obitelji, majki i očeva od svoje djece. "Mi pričamo o posljedicama, ali treba naći uzrok. Uzrok je to što smo se udaljili od dobrih stvari. Pogledajte priče u Bosni i Hercegovini, kakve su? Svatko svakoga napada", rekao je Bavrka.

Jutarnji list:

Prije dva dana u selu Jardolu kod Viteza pokopan je šesnaestogodišnjak koji je kao još troje drugih maloljetnika iz toga sela pod nerazriješenim okolnostima počinio samoubojstvo u posljednje dvije godine što je izazvalo uznemirenost u središnjoj Bosni.

- Nemojte nam dosipati sol na ranu, svakako smo u velikoj boli, mi susjedi se svi poznajemo i sve nas je ovo dotuklo - kazala je za [Dnevni Avaz](#) mještanka čiji se dom nalazi odmah pored lokalnog groblja na kojem su sahranjeni tinejdžeri.

Nakon smrti maloljetnika D.P. koji je pokopan u mjesnome groblju sv. Marka u mjestu Jardolu, lokalni portal Centralna.ba objavio je priču o smrtima maloljetnika. Ovaj slučaj lokalna policija u Županiji Središnjoj Bosni i Tužiteljstvo vode kao slučaj samoubojstva. No, nakon njegove smrti otvorena je skupna istraga o nizu identičnih slučajeva.

Prvo samoubojstvo zabilježeno je 12. kolovoza 2021. kada ga je počinio šesnaestogodišnji mladić. Druga žrtva je sedamnaestogodišnja djevojka koja se po navodima medija ubila iz vatrenoga oružja 15. listopada prošle godine, a u 16. travnja je samoubojstvo počinio petnaestogodišnjak iz istoga sela.

Mještani Jardola, koje broji svega 600 ljudi po posljednjem popisu, u šoku su i odbijaju davati izjave za javnost. Ističu pak neslužbeno kako su zabrinuti i uznemireni te sumnjaju na sekte.

Lokalni mediji navode da su se dva maloljetnika objesila, jedan ugušio vrećom, a još jedan usmratio pucnjem iz vatrenoga oružja.

Načelnik Viteza **Boris Marjanović** je u izjavi za N1 televiziju izrazio zabrinutost i očekivanje da će se ovi slučajevi rasvijetliti.

"Mora se istražiti. Ponavlja se. Bilo bi najsretnije rješenje kada bismo uspjeli naći uzroke", rekao je Marjanović.

Mjesni župnik u Vitezu **Velimir Bavrka** ocijenio je kako su smrti u Jardolu posljedica brojnih negativnosti u Bosni i Hercegovini te otuđenosti obitelji, majki i očeva od svoje djece. "Mi pričamo o posljedicama, ali treba naći uzrok. Uzrok je to što smo se udaljili od dobrih stvari. Pogledajte priče u Bosni i Hercegovini, kakve su? Svatko svakoga napada", rekao je Bavrka.

Budući da se 2024. godina analizira samo do 20. lipnja, malo je začuđujuća brojka pronađenih članaka (ponajviše u usporedbi s 2021. godinom koja je u jednakom periodu imala

samo osam članaka). Međutim, istaknut će se vijest koja je pisana tri puta. Dva puta **2. ožujka 2024.** te jednom **3. ožujka 2024.** Sva tri članka je napisao isti autor, S.Ž.

<https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/mladi-bracni-par-skocio-s-nebodera-u-smrt-prije-toga-ucinili-su-jeziv-zlocin-pronasli-smo-dva-malena-tijela-15434496>

<https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/jezivi-simboli-na-zidovima-kuce-u-kojoj-su-nadena-tijela-djece-cure-novi-detalji-zlocina-15434536>

<https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/policija-usla-u-kucu-u-kojoj-su-ubijeni-malisani-crne-slutnje-su-se-obistinile-prizori-su-stravicni-15434728>

Budući da su u pitanju tri članka iste teme, greške se ponavljaju. Naslovi su vrlo neprikladni, krše smjernice – spominjanje termina samoubojstva, isticanje ubojstva djece te su i nadnaslovi senzacionalistički. Kao što je prethodno navedeno, spominju se djeca. Novinar ponajviše treba biti oprezan prilikom izvještavanja o djeci i maloljetnicima. Nije bilo potrebe isticati kako su djeca pronađena. Zatim se može uočiti i podroban opis i detalji načina na koji su osobe izvršile samoubojstvo. Također krši smjernicu spominjanja česte lokacije. Zatim je i pogrešna upotreba termina „počinili samoubojstvo.“ Mnogo je toga u člancima neutemeljeno na činjenicama, nekoliko puta se spominje riječ navodno, neslužbeno... Iako su se uzele izjave policije, u većoj mjeri se intervjuiralo susjede, što tijekom izvještavanja o temama samoubojstva nije poželjno. U jednu ruku postane bizarno čitati „jedan susjed je rekao, drugi je rekao, zatim je treći rekao.“ Može se primijetiti i senzacionalističko opisivanje „atmosfera“ u ulici i selu.

Ono što se može istaknuti kao ispravno, jest što su na kraj svakog članka stavili kontakte gdje potražiti pomoć u slučaju kriza. Međutim, nakon čitanja cijelih tekstova, taj dio djeluje ironično.

UŽAS U SRBIJI

Mladi bračni par skočio s nebodera u smrt, prije toga učinili su jeziv zločin: ‘Pronašli smo dva malena tijela...’

U Petrovaradinu su pronađena tijela dvoje djece od 113 godine

Mladi bračni par iz Novog Sada sinoć je izvršio samoubojstvo skokom sa 17. kata nebodera, a prethodno su ubili vlastitu djecu, neslužbeno doznaje [Nova.rs](#).

Glasnogovornik PU Novi Sad potvrdio je da je policija sinoć na adresi na kojoj je živio bračni par koji je počinio samoubojstvo pronašla beživotna tijela dvoje djece.

U kući u susjednom Petrovaradinu pronađena su dječja tijela u dobi od 1 i 3 godine.

Još uvijek nije poznato kako je došlo do ove tragedije i istraga je u tijeku.

Kako doznaje Nova.rs, dvostruko samoubojstvo koje je sinoć potreslo Novi Sad počinio je mladi bračni par koji je živio u Petrovaradinu. Radi se o ženi M.P.S. rođenoj 2001. godine i muškarcu L.P.S. rođenom 1999. godine.

Nova doznaje da su sinoć došli iz Petrovadina na adresu Bulevar cara Lazara broj 7 jer se tamo nalazi visoki neboder.

Ušli su u zgradu, popeli se na krov razbivši staklo na ulaznim vratima i potom skočili. Njihova beživotna tijela ispred nebodera pronašli su prolaznici.

Suicidalne i depresivne osobe u Hrvatskoj savjetodavnu pomoć mogu dobiti na više mjesta, a postoji i nekoliko telefonskih brojeva na kojima mogu zatražiti za psihološku pomoć:

Centar za krizna stanja i prevenciju suicida: 01 2376 335 (radi od 0 do 24 sata)

Plavi telefon: 01/4833888 (plavi-telefon@zg.t-com.hr)

Psihološki centar TESA: 01/4828888 (psiho.pomoc@tesa.hr)

JEZIVI SIMBOLI PO ZIDOVIMA

Policija ušla u kuću u kojoj su ubijeni mališani: Crne slutnje su se obistinile, prizori su stravični

Tijela jednogodišnjaka i trogodišnjaka pronađena su u dnevnom boravku prekrivena plahtom

Tijela jednogodišnjaka i trogodišnjaka pronađena su u dnevnom boravku prekrivena plahtom.

Podsjetimo, Lav i Martina u petak su skočili s nebodera u Novom Sadu.

Nakon toga, u kući u kojoj su živjeli u susjednom Petrovaradinu, policija je pronašla tijela njihove djece koja su poslana na obdukciju.

Inspektori kažu da 'nikada u životu nisu bili na takvom očevidu'. [Blic.rs](#) neslužbeno saznaje da je očevid trajao skoro pet sati i da je zatečena scena bila vrlo potresna i strašna, zbog čega je plakalo čitavo susjedstvo.

HOROR U NOVOM SADU

Jezivi simboli na zidovima kuće u kojoj su nađena tijela djece. Cure novi detalji zločina...

Cijela ulica je u mrklom mraku i vlada jeziva tišina, a tamo su trenutno vještaci, inspektori i policija

M.P.S (23) i L.P.S (25) potresli su cijelu Srbiju svojom smrću, nakon što su jučer skočili s nebodera u Novom Sadu. U subotu, dan nakon stravične tragedije, u kući u susjednom Petrovaradinu pronađena su beživotna tijela njihove djece, dječaka od jedne i tri godine. Sumnja se da je smrt djece nastupila nasilno.

Cijela ulica je u mrklom mraku i vlada jeziva tišina, a tamo su trenutno vještaci, inspektori i policija, javlja [Blic.rs](#).

Susjedi mladog bračnog para čija su djeca pronađena mrtva, šokirani su samoubojstvom dvoje mladih i nedjelima za koja se sumnja da su počinili.

- Tu su živjeli dvije godine, a stanari su se mijenjali. Bili smo samo na "baj" - kaže uplašeni susjed.

Neslužbeno, dvije osobe su zajedno skočile sa zgrade kako bi izvršile samoubojstvo.

Liječnici su mogli samo konstatirati njihovu smrt na licu mjesta.

Dvoje stanara s kojima su novinari Blica razgovarali, od kojih jedan živi na posljednjim katovima nebodera, rekli su da dvoje mladih nije iz te zgrade, te da je izlaz na krov razbijen i vandalski oštećen.

Treći susjed kaže da je bio na putu u Beogradu i da se vratio za vrijeme očevida.

- Prizor je bio jeziv, parkirao sam u blizini zgrade i pješice prolazio, nisam očekivao takav prizor, nisam mogao sinoć spavati. To je strašno, moja djeca su tih godina, svašta mi je prošlo kroz misli. Stanari kažu da ne znaju kako su dvoje mladih ušli u zgradu, jer se vrata zaključavaju, te da u zgradi nisu čuli nikakav tulum ili bilo šta drugo - rekao je on.

Slična situacija (ponavljanje teksta i pogrešaka), može se vidjeti na primjeru od **6. travnja 2024.** gdje su objavljena dva članka gotovo istog sadržaja:

<https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/u-bolnici-preminuo-muskarac-koji-je-jucer-u-maksimiru-ubio-zenu-popio-je-solnu-kiselinu-15447175>

<https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/detalji-horora-u-maksimiru-upucao-je-suprugu-a-mladi-clan-obitelji-mu-je-oteo-oruzje-onda-je-popio-sredstvo-15447298>

20. svibnja 2024. također se ponavlja vijest, uz još nekoliko kršenja smjernica, a autor oba članka jest HINA.

<https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/policija-potvrdila-trostruko-ubojstvo-i-samoubojstvo-u-jednoj-obitelji-objavljen-i-identitet-pocinitelja-15462773>

<https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/muskarac-skocio-sa-zgrade-u-tuzli-policijci-u-njegovom-stanu-pronasli-mrtvu-suprugu-i-dvoje-djece-15462705>

21. svibnja 2024. ponovno se piše o toj vijesti, ali ovoga puta autor je T.F. te se uz kršenje smjernica o samoubojstvu, ističe i sredstvo s kojim je ubio djecu.

<https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/cure-detalji-tragedije-u-tuzli-sjekiro-mu-je-ubio-dvoje-djece-prije-nego-je-skocio-s-prozora-imala-su-2-i-9-godina-15462974>

13. svibnja 2024.

<https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/iza-velike-tragedije-u-rijeci-krije-se-uznemirujuca-prica-zivjeli-su-u-16-kvadrata-cesto-ga-je-zlostavljao-15460149>

Autor: Luka Benčić

Članak se ističe kao primjer zato što su objavljene uznemirujuće fotografije s mjesta događaja. Također se može primijetiti i senzacionalistički naslov te tekst. Intervjuirana je susjeda te su više istaknuti njeni komentari, nego od stručnjaka. Isti primjer se mogao vidjeti na Indexu.

Iza velike tragedije u Rijeci krije se uznemirujuća priča: 'Živjeli su u 16 kvadrata, često ga je zlostavljao...'

Ne zna tko je koga prvi napao, no susjeda kaže da je A.B. bio mirna i draga osoba dok je D.B. prema njemu znao biti agresivan

Piše: Luka Benčić Objavljeno: 13. svibanj 2024. 14:12

Share Post Email

2024. godine pronađena su 23 članka. Analizom je utvrđeno da su te godine većinski kršene smjernice koje se odnose na senzacionalističke naslove (20) te u istoj mjeri na senzacionalističke tekstove (20). Zatim su u detalje prikazani i opisani metode i načini (17). Slijedi kršenje smjernice termina „počiniti“ (9). Nekolicina članaka nije utemeljena na činjenicama, već se pretpostavljaju/nagađaju uzroci (6). Spominju se česte lokacije (5). Ponavljaju se članci koji se odnose na isti događaj (4) te se u istoj mjeri krši smjernica o izvještavanju o djeci i maloljetnicima (4). O događajima su umjesto stručnjaka, intervjuirani susjedi (3). Objavljena su oprostajna pisma (2). Krši se smjernica izvještavanja o javnoj osobi (1). Vidljiva je pogreška u terminologiji – psihološke poteškoće (ispravno – teškoće) (1). Objavljene su fotografije s mjesta događaja koje prikazuje šokantne detalje (1). Samoubojstvo je opisano kao uspješno djelo (1). Pojednostavljuje se uzrok samoubojstva (1). U jednome članku o izvještavanju o samoubojstvu, vidljiva je gramatička pogreška – „ovaqo“ (1).

Autori su u većini slučajeva bili imenovati punim imenom i prezimenom te inicijalima (16 – međutim, dva članka su napisana uz Hinu, a jedan članak ima dva autora). Zatim, HINA (6 – dva članka su napisana uz pomoć imenovanih autora). Jutarnji.hr je napisao jedan članak (1).

Na temelju analize članaka „Jutarnjeg lista“ u odabranom periodu, može se zaključiti da su autori najviše kršili smjernice ovim redoslijedom:

Tablica 1Kršenje

Senzacionalistički naslov	65
Navođenje/opisivanje načina i metoda	48
Senzacionalistički tekst	47

„Počiniti“	24
Lokacija/mjesto	15
Poznate/javne osobe	11
Neutemeljene činjenice	11
Pojednostavljivanje uzroka/čina	6
Djeca i maloljetnici	5
Oproštajna pisma/poruke	5
Ponavljanje	4
Izjave	3
Terminologija	2
Fotografije	1
Gramatika	1
Plagijat	1

Autori su bili:

Tablica 2 Popis autora

Imenom, prezimenom ili inicijalima	51
HINA	20
Jutarnji.hr	5

7.1.3. 24sata

Pod riječ „samoubojstvo“ pronađeno je sveukupno 1000 rezultata, a pod „suicid“ 114. Što sveukupno čini 1114 objava. U periodu istraživanja, broj pronađenih članaka koji krši smjernice iznosi: 46

Broj pronađenih članaka po godinama (s time da se 2021. računa od 20. lipnja, dok 2024. do 20. lipnja);

- od 20. lipnja 2021. do 31. prosinca 2021.: 11
- od 1. siječnja 2022. do 31. prosinca 2022.: 17
- od 1. siječnja 2023. do 31. prosinca 2023.: 11
- od 1. siječnja 2024. do 20. lipnja 2024.: 7

29. rujna 2021.

<https://www.24sata.hr/news/crnogorski-admiral-koji-je-radije-pucao-u-sebe-nego-na-dalmaciju-hrvati-mi-nisu-nista-skrivili-787055>

Autor: Iva Rebac

Odmah u naslovu se može vidjeti isticanje samoubojstva. Senzacionalistički je naslov te općenito i cijeli tekst. Pogrešna je upotreba termina „počinio“, navedena je lokacija...Spomenuto je i oproštajno pismo. Također je u pitanju javna osoba te se krši i ta smjernica. Čak se prenosi citat iz 1996. godine koji je senzacionalistički napisan i romantizira čin samoubojstva.

PRIJE 30 GODINA

Crnogorski admiral koji je radije pucao u sebe nego na Dalmaciju 'Hrvati mi nisu ništa skrivili'

Piše [Iva Rebac](#), srijeda, 29.9.2021. u 11:58

Admiral Vladimir Barović počinio je samoubojstvo na današnji dan 1991. u ambulanti Vojno-pomorskog uporišta Vis. Nije htio izdati zapovijed floti koja je trebala bombardirati gradove u Dalmaciji, a to su mu naredili...

Jedini metak u ovom ratu ispaljen na koji Crna Gora može biti ponosna jest onaj admirala Vladimira Barovića, komandanta JRM. Njegovo crnogorsko shvaćanje časti nije mu dozvolilo da izda zapovijeda floti da bombardira primorske gradove i naselja u Dalmaciji kad mu je to naređeno", napisao je 1996. godine crnogorski književnik **Momir M. Marković**.

Admiral **Vladimir Barović** počinio je samoubojstvo prije točno 30 godina u ambulanti Vojno-pomorskog uporišta Vis. Ovaj Crnogorac, nije htio izdati zapovijed floti koja je trebala bombardirati gradove i naselja u Dalmaciji, a to mu je bilo naređeno.

U oproštajnom je pismu kao razlog samoubojstva naveo agresiju JNA protiv Hrvatske, a kao Crnogorac nije se htio boriti i uništavati hrvatski narod, koji kako je tvrdio, njemu ništa nije skrivio.

Primjer iste vijesti te istih pogrešaka može se pronaći i na Index.hr portalu: <https://www.index.hr/vijesti/clanak/prije-30-godina-ubio-se-crnogorski-admiral-jer-nije-zelio-pucati-na-dalmaciju/2307268.aspx>

19. studenog 2021.

<https://www.24sata.hr/news/masovno-ispirao-mozgove-tog-dana-je-918-ljudi-popilo-otrov-medu-njima-i-djeca-svi-su-umrli-797714>

Autor: Ivan Jukić

Senzacionalistički je naslov i tekst. Navodi se i opisuje način/metoda samoubojstva. U pitanju su i maloljetnici te također članak krši i tu smjernicu. Krši se i termin „počinili.“

STRAVIČNA PRIČA O JIM JONESU

Masovno ispirao mozgove: Tog dana je 918 ljudi popilo otrov, među njima i djeca, svi su umrli

Piše Ivan Jukić, petak, 19.11.2021. u 09:39

Vješto je manipulirao svoje sljedbenike koji su slijepo slijedili njegove ideje. On je 18. studenog 1978. natjerao 918 ljudi da popiju otrov

Promicao je "revolucionarno samoubojstvo" i uvjerio svoje sljedbenike u to. Potom je 18. studenog 1978. samoubojstvo počinilo 918 ljudi tako što su popili otrov.

Vođa kulta Jonestowna, Jim Jones ispirao je mozak svojim sljedbenicima kako bi počinili masovno samoubojstvo. Posljedica toga je 918 preminulih ljudi od čega je stotinu djece koji su bili u kompleksu u Gvajani.

Lovac na kultove Rick Ross otkrio je za [The Sun](#) kako su djecu tjerali da piju otrov koji su ima dale njihove majke kojima je bio ispran mozak, a potom bi počinile samoubojstvo.

13. prosinca 2021.

<https://www.24sata.hr/sport/bivsi-lijecnik-zlostavljaao-biles-i-vise-od-500-gimnasticarki-sad-ih-ceka-380-mil-dolara-odstete-803059>

Autor: HINA, Thea Tesko

Krši se smjernica o izvještavanju o poznatim osobama. Može se primijetiti i pogrešna terminologija „patile od anksioznosti, depresije...“, ispravno je reći da imaju anksioznost, depresiju... Međutim, ono zbog čega se ovaj članak ističe za primjer jest dio koji govori da su „neke od njih pokušale samoubojstvo zbog Nassarovog zlostavljanja, počinjenog pod izlikom liječenja.“ Iako se može uvidjeti autorova dobra namjena, prekršili su smjernicu, prema kojoj samoubojstvo ne bi trebalo opisati kao način na koji je osoba riješila osobne probleme. Na taj način se čin samoubojstva normalizira.

2021. godine pronađeno je 11 članaka. Analizom je utvrđeno da su te godine većinski kršene smjernice koje se odnose na senzacionalističke naslove (7), u istoj mjeri je kršena smjernica o navođenju načina/metode i opisa čina (7). Zatim slijede senzacionalistički tekstovi (6) te pogrešna upotreba termina „počiniti“ (5). Pogrešno izvještavanje o poznatim osobama (3) te u manjim količinama ostalo, što se odnosi na lokaciju/mjesto (2), pogrešno izvještavanje o djeci i maloljetnicima (1), pojednostavljivanje (1), prikaz oprostajnog pisma (1) te normaliziranje čina (1).

Autori su u većini slučajeva bili imenovati punim imenom i prezimenom te inicijalima (8, s time da jedan članak ima tri autora, a dva članka su pisana uz HINU). Te HINA (5, s time da su dva članka pisana uz druge autore).

22. travnja 2022.

<https://www.24sata.hr/news/u-samo-dva-dana-dva-ruska-oligarha-i-obitelji-umrli-pod-slicnim-bizarnim-okolnostima-830748>

Autor: Lana Horvat

Članak se ističe zbog nekoliko kršenja smjernica. Senzacionalistički je naslov i tekst, navodi se način na koji je preminulo dijete te način izvršenja samoubojstva. Pretpostavljaju/nagađaju se stvari, nisu utemeljene na činjenicama. U pitanju su javne osobe.

UBILI OBITELJ PA SEBE

U samo dva dana dva ruska oligarha i obitelji umrli pod sličnim bizarnim okolnostima

Piše [Lana Horvat](#), petak, 22.4.2022. u 11:25

Bivši dužnosnik Kremlja i potpredsjednik Gazprombanke **Vladislav Avajev (51)** pronađen je mrtav u svom luksuznom moskovskom stanu zajedno s tijelima supruge i 13-godišnje kćeri u ponedjeljak. Čini se da ih je upucao prije nego što je ubio sebe. Tijela je pronašla izbezumljena 26-godišnja kći Anastasia nakon što nije uspjela doći do svoje obitelji.

Sljedećeg dana bivši zamjenik predsjednika Novateka **Sergej Protosenja (55)**, njegova supruga Natalija (53) i 18-godišnja kći Maria pronađeni su mrtvi u svojoj španjolskoj vili. Scena sugerira da su žene izbodene, prije nego što se Protosenja objesio u vrtu. Uzbunu je podigao sin tinejdžer, koji je boravio u Francuskoj, nakon što nije mogao doći do svojih roditelja.

Španjolski istražitelji sada navodno pokušavaju utvrditi je li smrt obitelji rezultat obiteljskog ubojstva-samoubojstva ili organiziranog napada.

30. srpnja 2022. i 3. kolovoza 2022.

<https://www.24sata.hr/news/bec-poziva-da-se-stane-na-kraj-zastrasivanju-nakon-sto-si-je-lijecnica-oduzela-zivot-851482>

<https://www.24sata.hr/news/austrijska-lijecnica-zagovornica-cijepljenja-pocinila-suicid-nakon-prijetnji-antivaksera-852189>

Spomenuti članci se ponavljaju, a HINA je autor oba članka. U člancima su vidljivi senzacionalistički naslovi te tekst, pogrešna je upotreba termina „počinila“, spominje se lokacija te je pojednostavljivanje uzroka samoubojstva.

PRIJETNJE ANTIVAKSERA

Beč poziva da se stane na kraj 'zastašivanju' nakon što si je liječnica oduzela život

Piše HINA, subota, 30.7.2022. u 13:29

SVE ISTRAŽUJE POLICIJA

Austrijska liječnica, zagovornica cijepljenja, počinila suicid nakon prijetnji antivaksera

Piše HINA, srijeda, 03.8.2022. u 15:55

Slično se može vidjeti u sljedećim člancima (ponavljanje) **29. listopada 2022. i 30. listopada 2022.**

<https://www.24sata.hr/news/tragedija-sokirala-bih-snimali-ga-i-ismijavali-sve-su-i-objavili-ubio-se-policija-uhitila-covjeka-870263>

<https://www.24sata.hr/news/ogorceni-smrcu-mladica-u-bih-njegovo-nevino-srce-nije-moglo-podnijeti-ovako-podle-ljude-870326>

25. listopada 2022. i 26. listopada 2022.

<https://www.24sata.hr/news/harald-kopitz-ubio-se-u-zatvoru-869299>

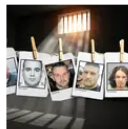
<https://www.24sata.hr/news/kopitz-je-slomio-plasticni-umetak-sa-ziletima-izvukao-ih-i-izrezao-se-po-vratu-rukama-869476>

U prvom članku autor je 24sata. Senzacionalistički je naslov i tekst, pogrešna je upotreba termina „počinio“ te je spomenut način samoubojstva. Primjer se ističe jer se ponavlja, međutim drugi članak je napisao Vilim Cvok te se tog autora treba posebno istaknuti.

U drugom članku, vidljive su iste greške kao i u prvome, međutim detaljnije je i bizarnije opisao detalje, stvarajući još veći senzacionalizam.

Vilim Cvok, u većini svojih članaka koristi senzacionalističke, šokantne i neprimjerene naslove te i nebitne detalje koji se i ne bi trebali opisivati. Većina njegovih tekstova je u sklopu 24 plus +.

Nekoliko primjera Cvokovih članaka:

AGRESIVNI I OSVETOLJUBIVI**Zatvorska križaljka: Đidi prebio Čubu i Zavadlava, Rušića cimeri iscipelarili, Jandriću slomili nos**

PLUS+ Đidi je prebio Čubu i Zavadlava iz osвете, Rušića su iscipelarili cimeri, a on je rekao da je p...

😊 2

💬 37

LIJEPA NAŠA NAORUŽANA**Zolje, mine, bombe, eksploziv: Onima koji neovlašteno drže oružje prijeti kazna zatvora!**

PLUS+ Od 1. rujna 2007. do 31. prosinca 2023. u sklopu kampanje "Manje oružja, manje tragedija..."

TEŠKO JE OZLIJEĐEN**Motociklist proklizao u zavoju kod Samobora. Udario u beton te se više puta prevrnuo**

Motociklist (42) ozlijedio se u petak u 18.25 sati u mjestu Grdanjci na području Samobora. Liječničk...

PONUDIO DROGU POLICIJI**Uhićen na festivalu u Zagrebu: 'Dečki, ja vama speed, a vi meni koku! Ups, pa vi ste policajci?!'**

Tijekom Zagreb music festivala Kenan Č.(39) ponudio je drogu policajcima koji su ga uhitili. U...

😬😬 6

💬 22

KOMENTIRA VILIM CVOK**Treba voditi računa da su kod utrka nesreće uvijek moguće**

PLUS+ Treba reći da do nedjelje nitko nije postavljao pitanje je li ta metalna ograda dovoljn...

💬 1

DAR-MAR U REMETNCU**Pravosudni policajac s dvojicom je tukao čovjeka, šibali su ga po stražnjici i pucali iz pištolja**

Djelatnik zagrebačkog zatvora sada je u ćeliji. Dvojica njegovih kolega pijani su se potukli na...

Mamić mu je rekao: Koji k...c se smiješ?! Čovjek koji se smijao sad je Turudićev šef USKOK-a

Piše Viliam Cvek, subota, 01.6.2024. u 10:21

2022. godine pronađeno je 17 članaka. Analizom je utvrđeno da su te godine većinski kršene smjernice koje se odnose na senzacionalistički tekst (17) te u istoj mjeri i senzacionalističke naslove (17). Bilo je mnogo kršenja smjernica o poznatim/javnim osobama (9) te se u istoj mjeri pogrešno navodio termin „počiniti“ (9). Prekršila se i smjernica o lokaciji/mjestu (8). Zatim su u člancima bili opisivani i navođeni načini i detalji samoubojstva (7). Nekolicina članaka nije bila utemeljena na činjenicama, već se nagađalo i pretpostavljalo (3), u istoj mjeri je bilo i pojednostavljanja (3). Određeni tekstovi su se ponavljali (2) te se čin desenzibilizirao (2). U jednom članku se prekršila smjernica o načinu izvještavanja o djeci i maloljetnicima (1). Također su se uzimale izjave nestručnjaka – prijatelja i poznanika (1).

Autori su u većini slučajeva bili imenovati punim imenom i prezimenom te inicijalima (12), zatim slijedi HINA (3) te 24sata (2).

17. veljače 2023.

<https://www.24sata.hr/news/jelenu-20-izbo-u-parku-za-brutalno-ubojstvo-u-nasicama-dobio-je-27-godina-zatvora-892336>

Autor: HINA

Članak se ističe za primjer zato što se ponavlja. O toj temi je pisano 2022. godine, točnije 1. lipnja 2022. Nisu popravili kršenje smjernica, već su ostale iste. Senzacionalistički naslov i tekst, lokacija (nadvožnjak/most) te način/metoda i opis.

NEPRAVOMOĆNA PRESUDA

Jelenu (20) izbo u parku: Za brutalno ubojstvo u Našicama dobio je 27 godina zatvora

Piše [HINA](#), petak, 17.2.2023. u 14:19

Nakon zločina pokušao je samoubojstvo skokom s nadvožnjaka, pri čemu je zadobio brojne ozljede zbog kojih je pod nadzorom policije bio zadržan na bolničkom liječenju

"Nazvat ću te čim uđem u kuću" rekla je mladiću koji ju je dovezao. No, nije ga nazvala. Nakon desetak minuta on je nazivao nju nekoliko puta, ali nije se javljala. Zabrinut, uputio se nazad prema njenoj kući i na mostu zatekao Luku, krvave majice, ruku, lica. Na pitanje gdje je Jelena, Luka je odgovorio 'mrtva je' i skočio je s mosta.

30. lipnja 2023.

<https://www.24sata.hr/news/ubio-slijepu-suprugu-pa-se-rezao-staklom-nisam-mogao-podnijeti-da-me-zeli-ostaviti-919672>

Autori: Helena Tkalčević, Bogdan Blotnej

ISPITALI OSUMNJIČENOG

Franjo (29) ubio slijepu suprugu pa se izrezao staklom, na sudu se branio: 'Htjela me ostaviti...'

Piše [Helena Tkalčević](#), [Bogdan Blotnej](#), petak, 30.6.2023. u 09:00

Podsjetimo, njezini roditelji su 19. lipnja u stanu u Zaprešiću u kojemu su zajedno stanovali našli njezino beživotno tijelo te teško ozlijeđenog Franju. Nakon što je nožem više puta izbo suprugu, koja je slijepa od 12-te godine kada je stradala u prometnoj nesreći, pokušao je suicid. Kako neslužbeno doznajemo, razbio je bocu i rezao se staklom. U bolnici je boravio sve donedavno kad se dovoljno oporavio kako bi policajci mogli dovršiti kriminalističko istraživanje.

11. kolovoza 2023.

<https://www.24sata.hr/news/psiho-koji-je-smaknuo-troje-pao-zbog-droge-u-hrvatskoj-zena-je-prijavila-nasilje-pa-ju-je-ubio-927542>

Autori: Helena Tkalčević, Franjo Lepad, Ivan Jukić

U članku je riječ o jednom od najšokantnijih slučajeva prošle godine. Iako naslov nije povezan sa samoubojstvom, može se primijetiti da je senzacionalistički, a tekst je također senzacionalistički napisan. Pogrešna je upotreba termina „počinio samoubojstvo“ te je uz to napisan način/metoda. Stavljene su fotografije automobila, već u naslovnici te iste fotografije dalje u tekstu, u kojemu je osoba izvršila samoubojstvo. Također je objavljen i videozapis automobila. Može se primijetiti i gramatička greška „februrara.“

MONSTRUM U KRVAVOM POHODU

Psiho koji je smaknuo troje pao zbog droge u Hrvatskoj: 'Žena je prijavila nasilje pa ju je ubio'

Piše [Helena Tkalčević](#), [Franjo Lepan](#), [Ivan Jukić](#), petak, 11.8.2023. u 18:14

Foto: [DIVSEU](#) / Facebook

video vijesti | Video: 24sata Video

Sulejmanović se potom dao u bijeg, policija je tragala za njim i stavila grad u blokadu. Kasnije je, okružen policajcima, počinio samoubojstvo iz vatrenog oružja.

Kantonalni sud u Tuzli je 2016. raspisao međunarodnu tjeralicu za Nerminom Sulejmanovićem zvanim Ray-Ban, rođenim 10. februara 1988. u Gračanici, zbog nasilničkog ponašanja nad policajcem. Međutim, Sulejmanović je puno poznatiji iz priče o prvom pokušaju krijumčarenja velike količine "trave" u Hrvatskoj.

9. prosinca 2023.

<https://www.24sata.hr/news/slovenca-pronasli-mrtvog-u-stanu-na-tajlandu-preko-glave-je-imao-plasticnu-vrecicu-951895>

Autor: Zrinka Medak Radić

Do sada, ovaj članak najgrublje krši smjernice. Iako ih ne krši u brojkama više nego neki drugi članci, naslov i tekst su senzacionalistički, a detalji podrobno opisani. Također, potpuno je nevažno što je osoba imala obučeno.

SMRT U PATTAYI

Slovenca pronašli mrtvog u stanu na Tajlandu, preko glave je imao plastičnu vrećicu

Piše [Zrinka Medak Radić](#), subota, 09.12.2023. u 12:50

Tijelo 47-godišnjeg slovenskog državljanina, odjevenog u crne kratke hlače i zelenu majicu kratkih rukava, pronađeno je u srijedu na kauču u sobi na 29. katu zgrade, a dokazi upućuju na samoubojstvo

Tijelo Petera Vagnera, 47-godišnjeg slovenskog državljanina, odjevenog u crne kratke hlače i zelenu majicu kratkih rukava, pronađeno je na kauču u sobi na 29. katu zgrade. Glava mu je bila pokrivena i umotana u plastičnu vrećicu, s gumenom cijevi spojenom na plinsku bocu.

2023. godine pronađeno je 11 članaka. Analizom je utvrđeno da su te godine većinski kršene smjernice koje se odnose na senzacionalističke naslove (8), zatim u istoj mjeri, smjernice koje se odnose senzacionalistički tekst (7) te članci koji navode načine, metodu i opise samoubojstava (7). U manjoj mjeri je kršeno sljedeće: izjave/intervjuiranje rodbine i susjeda, a ne stručnih osoba (3), termin „počiniti“ (2), lokacija/mjesto (2), izvještavanje neutemeljeno na činjenicama/pretpostavljanje (2), gramatičke greške – februara, „našeg voljenog“ umjesto „naše voljene“ (2), pogrešno izvještavanje o djeci i maloljetnicima (1), pojednostavljivanje (1), fotografije (1), videozapisi (1) te ponavljanje (1).

Autori su u većini slučajeva bili imenovati punim imenom i prezimenom te inicijalima (8 – s time da dva članka imaju dva autora, jedan članak tri autora te još jedan članak četiri autora), zatim HINA (2) te 24ContentHaus (1).

20. travnja 2024.

<https://www.24sata.hr/news/umro-muskarac-koji-se-zapalio-u-new-yorku-dotukla-ga-je-smrt-majke-pisao-je-o-apokalipsi-977829>

Autor: 24sata

Ovaj primjer je izabran ponajviše zbog intervjuiranja prijatelja, rodbine pa čak i stanodavca. Senzacionalistički je naslov i tekst, navodi se mjesto te se spominje način, odnosno metoda samoubojstva. Može se primijetiti i pojednostavljivanje, odnosno navođenje jednog razloga zbog čega je moglo doći do čina.

Umro muškarac koji se zapalio u New Yorku: 'Dotukla ga je smrt majke, pisao je o apokalipsi...'

Piše 24sata, subota, 20.4.2024. u 09:23

Max Azzarello, muškarac koji se u petak zapalio ispred suda u New Yorku, preminuo je od zadobivenih ozljeda, izvijestio je [NY Post](#). Ovaj teoretičar zavjera doputovao je prije nekoliko dana u New York iz Floride bez znanja svoje rodbine te je protestirao protiv cijelog, kako ga je nazivao, 'totalitarnog' sistema. Jednako su mu smetali **Donald Trump** i **Joe Biden**.

- Bio je kreativan, jedan od najpametnijih ljudi koje sam poznao. Brinuo je o svijetu i tome što se događa, bio je dobar prijatelj - kazao je njegov kolega iz srednje škole **Steven Waldman**.

- Imao je političke poglede koji nisu bili mainstream, ali bio je izuzetno draga osoba. Prema svima se odnosio s poštovanjem - kazao je njegov stanodavac i dodao:

- Nazivao je našu vladu Ponzi shemom. Ali zaista nije bilo razloga za brigu niti problema s njim - kazao je..

Azzarello je radio u marketingu do negdje 2021. godine, kad je dobio otkaz. Prijatelji smatraju kako ga je dotukla smrt majke, koja je preminula prije dvije godine.

6. svibnja 2024.

<https://www.24sata.hr/news/foto-brojni-gradani-skadra-su-se-okupili-na-mjestu-tragedije-bacaju-cvijece-u-hladnu-rijeku-980905>

Autor: 24sata

U članku se ponovno može vidjeti senzacionalistički naslov i tekst. Riječ je i o maloljetnoj djeci te su autori stoga trebali biti oprezniji. Spomenuta je lokacija/mjesto – rijeka i most. Pogrešna je upotreba termina „počinila.“ Pojednostavljuje se razlog te se može primijetiti i gramatička greška „samoubistvo“ te s i sa.

OBITELJSKO NASILJE

FOTO Brojni građani Skadra su se okupili na mjestu tragedije: Bacaju cvijeće u hladnu rijeku

Piše 24sata, ponedjeljak, 06.5.2024. u 22:07

Žena (39) s troje maloljetne djece prošlog tjedna je skočila u rijeku Bojanu u albanskom gradu Skadru

Strašna tragedija potresa Albaniju. **Alma** (39) s troje maloljetne djece prošlog tjedna je skočila u rijeku Bojanu u albanskom gradu Skadru. Policija sumnja da je majka počinila samoubojstvo, a pritom u smrt odvela i djecu od devet, šest i četiri godine. Brojni građani okupili su se na Dan cvijeća i marširali do mosta na Buni odakle su u rijeku bacili cvijeće za tragično preminule i nestale za kojima se i dalje traga, javlja [Euronews Albania](#).

Tužiteljstvo Prvostupanjskog suda opće nadležnosti navodi da su na osnovu dokaza osnovane sumnje da je državljanin E. A., kao rezultat kontinuiranog psihičkog nasilja nad suprugom, u vidu kontinuiranih uvreda i preljuba, ozbiljno narušavajući njeno dostojanstvo, izazvao samoubistvo A. A., za koju se sumnja da se u teškom psihičkom stanju bacila u rijeku zajedno sa troje maloljetne djece. Nastavljaju s očevidom, tvrdi tužiteljstvo, u

20. svibnja 2024. ponavlja se članak u razmaku od nekoliko sati, a autor oba članka jest HINA. U člancima su višestruka kršenja smjernica; senzacionalistički naslov i tekst, metoda i opis, lokacija/mjesto, termin „počinio“ te spomenuto ponavljanje.

<https://www.24sata.hr/news/horor-u-tuzli-ubio-suprugu-dvoje-djece-pa-sebe-o-svemu-se-oglasilo-i-tuzlansko-tuziteljstvo-983679>

<https://www.24sata.hr/news/horor-u-tuzli-ubio-suprugu-dvoje-djece-pa-sebe-o-svemu-se-oglasilo-i-tuzlansko-tuziteljstvo-983679>

12. lipnja 2024.

<https://www.24sata.hr/news/miljenko-jegovic-o-dogadajima-1983-igra-sa-samoubojstvom-986950>

Autor: Miljenko Jergović

Budući da jeza sadržaj na 24 PLUS +, nije analiziran cijeli članak, međutim naslov je senzacionalistički i prikazani dio teksta. Navedene su metode.

NOVI EXPRESS Razgovarali smo o tome što je najsigurnije, otrovati se, ustrijeliti iz pištolja, objesiti se; što je od toga najmuškije, što priliči pravome džentlmenu, što je dostojno prave ljubavi

2024. godine pronađeno je sedam članaka. Analizom je utvrđeno da su te godine većinski kršene smjernice koje se odnose na senzacionalističke naslove (7), senzacionalističke tekstove (7) te u istoj mjeri i opisane metode/načine (7). Zatim se krši termin „počiniti“ (5). Spominju se mjesta/lokacije (4). U manjoj mjeri se krši sljedeće: pojednostavljuje se čin (2), uzimaju se izjave rodbine, susjeda i poznanika, odnosno nestručnih osoba (2), gramatičke greške – „samoubistvo“, sa umjesto s, „piši“ umjesto „piše“ (2). Krše se smjernice o izvještavanju o djeci i maloljetnim osobama (1), nije utemeljeno na činjenicama, već se nagađa (1) te se tekst i greške ponavljaju (1).

Autori su u istoj mjeri bili 24sata (3) i HINA (3) te jedan autor imenom i prezimenom (1).

Na temelju analize članaka „24sata“ u odabranom periodu, može se zaključiti da su autori najviše kršili smjernice ovim redoslijedom:

Tablica 3 24 sata kršenje

Senzacionalistički naslov	39
Senzacionalistički tekst	37
Navođenje/opisivanje načina i metoda	28
„Počiniti“	21
Lokacija/mjesto	16
Poznate/javne osobe	12
Pojednostavljivanje uzroka/čina	7
Neutemeljene činjenice	6
Izjave	6
Ponavljanje	5
Djeca i maloljetnici	4
Gramatika	4

Desenzibiliziranje i romantiziranje	2
Fotografija	1
Videozapis	1
Oproštajno pismo/poruka	1
Normaliziranje	1

Tablica 4 24 sata popis autora

Autori su bili:

Imenom, prezimenom ili inicijalima	29
HINA	13
24sata	5
24ContentHaus	1

Ukratko se može zaključiti da „Jutarnji list“, objavljuje najviše članaka na temu samoubojstva, međutim „Index.hr“ ima najviše kršenja smjernica kako brojčano tako i po sadržaju. Primijećena su najgrublja i najčešća kršenja, ponajviše što se tiče objavljivanja neprimjerenih videozapisa, što „Jutarnji list“ i „24sata“ nisu uopće imali. „24 sata“ ima najmanji broj objava, ali gledajući greške naspram broja objava, „Jutarnji list“ ima najmanje pogrešaka, odnosno najmanje su kršili smjernice izvještavanja o samoubojstvu. Na svim portalima, najčešće greške su se odnosile na senzacionalizam, odnosno senzacionalističke naslove i tekst te odmah nakon toga, navođenje načina i metoda samoubojstva te njihova nabava, što se također može povezati sa senzacionalizmom. Na temelju rezultata o terminu „počiniti“, može se zaključiti neupućenost ili nemar portala o korištenju ispravnih termina. Usporedbom s godinama, može se primijetiti da se broj kršenja smjernica nije značajno mijenjao. U manjoj dozi prednjači porast objava na prethodne godine.

Što se tiče autora, smjernice su najviše kršile objave koje je potpisivao sam medij/portal (145), zatim autori punim imenom i prezimenom ili inicijalima (79) te naposljetku HINA (70). Može se primijetiti da nije prevelika razlika između HINE i ostalih autora, što je pomalo zabrinjavajuće, budući da HINA kao Hrvatska izvještajna novinska agencija, puno puta medijima služi kao izvor za prijenos vijesti te se očekuje da će ponajviše obraćati pozornost na detalje.

8. Metoda intervjua – izjave stručnjaka

Druga metoda koja je bila primijenjena jest metoda polustrukturiranog intervjua. Polustrukturirani intervjui jest „intervju u kojemu istraživač sugovorniku dopušta manja tematska udaljavanja od postavljenih pitanja“ (Hrvatsko strukovno nazivlje, struna). U polustrukturiranom intervjuu, istraživač se pridržava određene, planirane teme, međutim, dopušta i fleksibilnost, primjerice postavljanjem potpitanja, kako bi se osigurale potrebne informacije, a potpitanja se prilagođavaju odgovorima sugovornika (Lamza Posavec, V. 2021). Metodom polustrukturiranog intervjua uzimale su se izjave profesionalnih stručnjakinja iz područja ovoga rada te sukladno s time, potvrđivale činjenice o medijskoj etici te o profesionalnom načinu izvještavanja u medijima, o temi samoubojstva. Iz etičkog aspekta, bila je intervjuirana Gordana Vilović, stručnjakinja koja ima dugogodišnju karijeru na području novinarstva i etike. Dok je, sa psihološkog aspekta, o tome utječu li mediji na porast samoubojstava i pokušaja samoubojstava, intervjuirana klinička psihologinja te članica Zagrebačkog psihološkog društva (dalje: ZDP), Ivana Ćosić Predgrad. U nastavku će u potpunosti biti prikazana oba intervjua, odnosno navest će se sva pitanja te potpuni odgovori sugovornica.

8.1. Gordana Vilović – medijska etika

Slika 32 prof. dr. sc. Gordana Vilović

Izvor: <https://www.fpzg.unizg.hr/djelatnik/gordana.vilovic>

Gordana Vilović, umirovljena je redovita profesorica Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. Bavila se obrazovanjem novinara i etikom novinarstva. Također je autorica i suautorica sedam knjiga, od kojih su dvije o etici novinarstva. Jedna od tih knjiga je „Etika novinarstva“ koju je napisala uz Stjepana Malovića i Sherry Ricciardi, a koja je bila korištena u prethodnim dijelovima rada kao izvor, odnosno referenca.

Intervju se sastoji od devet pitanja. Slovo P označava pitanje, a slovo O odgovor.

P1: Smatrate li da se novinari i mediji općenito, pridržavaju profesionalnih etičkih načela tijekom izvještavanja o temi samoubojstva?

O1: „Novinari i mediji općenito, pridržavaju se profesionalnih etičkih načela tijekom izvještavanja o slučajevima samoubojstava. Danas je nezamislivo da se objavljuju vijesti o samoubojstvima sasvim privatnih osoba. Kod javnih osoba još uvijek ima dvojbi kako izvještavati, posebno ako je riječ o političarima. Srećom u Hrvatskoj je bilo jako malo slučajeva samoubojstava političara, pa nije bilo ni novinarskih dvojbi. Rekla bih da smo ipak dosegli taj minimum standarda da se o takvim tragičnim slučajevima ne izvještava. Ali, opet, uvijek imate portale koji će pošto-poto izvijestiti pojedinosti, ili čak način na koji je neka osoba završila svoj život.“

P2: Mislite li da mediji neprofesionalnim načinom izvještavanja utječu na porast samoubojstava te pokušaja samoubojstva?

O2: „Teško je to reći. Neka starija istraživanja skandinavskih sveučilišta pokazala su da objavljivanje detaljnih podataka o samoubojstvu može biti okidač za nekoga drugoga koji je pomišljao da učini nešto slično. Puno se govori o 'Wertherovom efektu' i sigurno da ima elemenata koji potvrđuju da objavljivanje podataka može ohrabriti ljude za takvo što. Čak je 2000 -tih godina u Hrvatskoj zabilježen velik broj samoubojstava koji su počinili sudionici Domovinskog rata. Mislim da je brojka bila između 2500 i 3000. Tada su se intenzivirale rasprave u Hrvatskoj, na svim razinama, o tome ima li smisla objavljivati takve vijesti. Donesene su i smjernice za medije i novinare o tome kako (ne)izvještavati.“

P3: Kako bi, po Vama, trebalo pisati o samoubojstvima?

Q3: „Ne bih izvještavala o samoubojstvima privatnih/anonimnih osoba. Uopće. To nema nikakvog interesa za javnost, a velika je tuga i bol za obitelj kojoj ostaje puno neodgovorenih pitanja zašto je netko digao ruku na sebe.

U slučajevima javnih osoba bila bih vrlo obazriva, također. Ako je samoubojstvo inicirano političkih razlozima, razmislila bih na koji način tome pristupiti. Ili ako je u pitanju premijer, ministar i slično. Svaki je slučaj zaseban, ali do kraja se treba držati obveze da ne povrijedimo dostojanstvo preminule osobe koja se ni na koji način ne može braniti.“

P4: Porastom tehnologije mediji su proširili svoj spektar te se pojavila tabloidizacija i senzacionalizam. Smatrate li stoga da je senzacionalističko novinarstvo zamijenilo etično kod izvještavanja o samoubojstvima?

Q4: „Iz današnje perspektive vrlo loših primjera u novinarstvu, punom senzacija, gluposti i nevjerojatno puno objava koje nemaju vrijednost vijesti, nisam uočila veliku povezanost s neetičnim postupcima u prikazivanju samoubojstava. Tek, ponekad se pojave informacije o mogućem samoubojstvu javnih osoba, ali odavna ne eksplicite kako je to bilo prije dvadesetak godina. Rekla bih da se u tom smislu situacija značajno poboljšala. Barem koliko pratim medije. Moguće da se društvene mreže mogu „zabaviti“ s detaljima nećijih života na ružan i neprihvatljiv način, ali to nisu profesionalni mediji i to nije novinarstvo. Žalosno je ako mediji preuzimaju informacije takve naravi s društvenih medija i objavljuju na svojim stranicama, bilo online ili u tiskovinama.“

P5: Na temelju spomenutoga, u kojoj mjeri je vidljiva razlika tijekom etičkog izvještavanja u klasičnim i digitalnim medijima?

Q5: „Vidljiva je razlika, svakako. Lakše se u online medijima može provući neka neetična informacija o načinu nečije smrti, dok se u klasičnim medijima danas to može vidjeti vrlo, vrlo rijetko.“

P6: U svojoj dugogodišnjoj karijeri, sigurno ste se susreli s različitim slučajevima kršenja etike tijekom izvještavanja o samoubojstvu. Možete li se sjetiti nekih primjera koji su na Vas ostavili najveći utisak?

Upozorenje - odgovor sadrži detalje počinjenja samoubojstva zbog naglaska na greške medija

O6: „Sjećam se grozota s kraja devedesetih godina prošloga stoljeća kad su objavljivane fotografije obješenih ljudi, zatim slika čovjeka baletana HNK-a koji se bacio sa zgrade u Petrinjskoj ulici, čitali smo na stranica dnevnih novina oproštajna pisma koje su ostavljali ljudi koji su tragično preminuli. To je bilo zaista strašno vrijeme. Jednom sam pitala urednika Crne kronike jednog dnevnog lista zašto su objavili sliku mrtvog baletana u Petrinjskoj ulici (mislim da je bila baš ta ulica), a on mi je odgovorio da je morao „zbog toga što je to bilo na javnom mjestu i da je prilikom pada mogao ozlijediti slučajne prolaznike“!!!??? Srećom takvih prizora i tekstova nema više u medijima.“

P7: Mnogi smatraju da etično novinarstvo više ne postoji. Slažete li se s njima ili nam ipak možete dati primjer neke dobre prakse?

O7: „Usudila bih se reći da danas to nije tema, koristeći izraze hrvatskih političara! Kao da nikome više nije stalo do etike. Jednom davno uvaženi novinar Tomislav Klauški je napisao, „mi razgovaramo o etici u novinarstvu, a to je kao da govorimo o šlagu na torti koje nema. Pri tom je, svakako, mislio na stanje u profesionalnom novinarstvu, najšire gledano. To bi bio i moj odgovor.“

P8: Kao što smo spomenuli, etička razina medija vrlo je niska. Smatrate li da je budućnost u još većem srozavanju, slijedi li nam stagnacija ili ste optimist?

O8: „Ja sam, naravno, optimist jer sve ovisi o ljudima. Ljudi koji su osjetljivi na etiku, i onih kojima ona ništa ne znači. Vjerujem da je u medijima ipak više osjetljivih ljudi koji će činiti razliku. Ako pak umjetna inteligencija preuzme sve, opet će to ovisiti o ljudima koji će hraniti AI.“

P9: Što je potrebno poduzeti kako bi mediji prestali kršiti etička načela, odnosno da bi ih se više pridržavali?

O9: „Po mome sudu, trebalo bi sve resetirati i vratiti se u ozbiljne granice profesionalnog novinarstva. Treba nam što manje gluposti, nebitnih detalja, netočnih informacija, prepisivanja s drugih portala, da bi smo došli do elementarne odgovornosti za izgovorenu i/ili napisanu riječ.“

Intervju pruža uvid u ozbiljnost situacije novinarstva i etike. Određeni odgovori također pomažu prilikom potvrđivanja ili opovrgavanja hipoteza. Može se primijetiti da je zbog senzacionalizma došlo do promjene, odnosno povređivanja etičnosti novinarstva, međutim, također se ističe činjenica da su i u prošlosti mediji eksplicitno grijeshili prilikom izvješćivanja o samoubojstvima. Primjer iz intervjuja je samo jedan od mnogobrojnih na temelju kojih se može naučiti o greškama te uvidjeti važnost smjernica kako ispravno izvješćivati o temi samoubojstva. Da bi se postigla što bolja praksa, svaki novinar bi trebao težiti pridržavanju etike.

8.2. Zagrebačko psihološko društvo; Ivana Ćosić Pregrad – psihološki aspekt medijskog izvještavanja o samoubojstvu

„Zagrebačko psihološko društvo (ZPD) je organizacija civilnog društva osnovana 2017. godine koja okuplja psihologinje i psihologe koji žive ili rade na području Grada Zagreba i Zagrebačke županije“⁵⁰ ZPD je organizirano zbog namjene stručnjaka iz područja psihologije, da u javnost prenesu psihologijska znanja i činjenice te da u tom kontekstu reagiraju na društvena zbivanja. Ponajviše im je cilj istaknuti etiku tijekom javnog istupanja. Svoje aktivnosti temelje na Etičkom kodeksu psihologa, kojega bi se svi psiholozi trebali pridržavati. Imaju i važnu ulogu u promicanju ljudskih prava.⁵¹ Društvo se također ponaša i sukladno Statutu, odnosno zbirci pravnih odredbi (Hrvatska enciklopedija; statut), koji je donesen 2017. godine na temelju članka 13. Zakona o udrugama (Narodne novine 74/2014).

Članak 7, Statuta ZPD-a prikazuje zadane ciljeve Društva, a to su:

- „Skrb o profesionalnim interesima i zadaćama psihologa“
- „Razvoj i popularizacija svih grana teorijske i primijenjene psihologije“
- „Skrb o društvenom položaju i promidžbi psihologije kao znanosti i struke“
- „Primjena struke u projektima za zajednicu“
- „Razvoj i promicanje znanosti, obrazovanja i cjeloživotnog učenja“
- „Razvoj i poticanje humanističkih načela, ravnopravnog dostojanstva i etike struke“
- „Prevenција i zaštita mentalnog zdravlja“
- „Podizanje kvalitete života pojedinaca, grupa i zajednica jačanjem njihovih kompetencija i resursa“

⁵⁰ <https://zgpđ.hr/o-nama/>

⁵¹ <https://zgpđ.hr/o-nama/>

- „Poticanje svestranog psihičkog i psihosocijalnog razvoja djece, mladih i odraslih na individualnoj, partnerskoj, obiteljskoj i grupnoj razini“
- „Unaprjeđenje kvalitete međuljudskih i međugrupnih odnosa“
- „Poticanje promjene nepoželjnih i štetnih oblika ponašanja“
- „Omogućavanje članovima Društva da razmjenjuju i ostvaruju svoje profesionalne ideje te primijene svoje stručno znanje i unaprijede svoje kompetencije“
- „Poboljšanja rada Društva putem programa evaluacija“

Zatim se u članku 8, Statuta ZPD-a, mogu vidjeti i ciljane skupine, a to su: „akademska zajednica, studenti i građani – opća populacija.“

Sukladno sa ciljevima te ciljanim skupinama važno je istaknuti područja djelovanja ZPD-a, koje donosi 11. članak Statuta ZPD-a, a to su: „demokratska politička kultura (npr. prevencija nasilja, promicanje nenasilja i izgradnja mira, volonterstvo, razvoj civilnog društva, javno informiranje i mediji...); međunarodna suradnja (npr. razvojna suradnja i međunarodna prijateljstva); obrazovanje, znanost i istraživanje (npr. odgoj i obrazovanje te znanost, stručni rad i istraživanje); socijalna djelatnost (npr. socijalna pomoć i podrška, socijalne usluge, humanitarna pomoć); zaštita zdravlja (npr. preventivno djelovanje, unaprjeđenje i zaštita zdravlja te prevencija i suzbijanje ovisnosti); zaštita i spašavanje (npr. pomoć žrtvama katastrofa i sukoba).“

Opis: Logo ZPD-A

Izvor: https://web.facebook.com/zagrebackopsiholoskodrustvo/?locale=hr_HR&rdc=1&rdr

Članica ZPD-a je i sugovornica u intervjuu, Ivana Ćosić Pregrad. Ivana Ćosić Pregrad diplomirala je psihologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a od 2013. godine je klinički psiholog. Profesionalni život joj se prvenstveno odnosi na tretmanski rad s djecom, adolescentima i njihovim obiteljima. Trenutno je uz članstvo u Društvu, također zaposlena i u privatnoj praksi gdje i dalje radi s djecom i njihovim roditeljima. Rad joj se ponajviše bazira na dječje traume i oporavak djece i njihovih obitelji nakon teških događaja i iskustava, podršku obitelji u kriznim situacijama i tugovanju te osnaživanju roditeljskih kompetencija i obiteljskih odnosa. Također je postala i supervizorica s interesom za superviziju u području traume.

Slika 33 Ivana Ćosić Pregrad

Izvor: <https://brigojedac.hr/ivana-2>

Intervju se sastoji od 10 pitanja, s time da deveto pitanje ima potpitanje kao nadovezivanje na rečeno. Slovo P označava pitanje, a slovo O odgovor.

P1: Poznati psiholog, Davey Graham, u svome je radu „Psihopatologija: istraživanje, procjena i liječenje u kliničkoj psihologiji“ rekao kako istraživanja pokazuju da ponavljano i dugoročno izvještavanje o samoubojstvima može izazvati te promovirati samoubilačko ponašanje među mladim odraslim osobama i adolescentima. Smatrate li da mediji imaju najveći utjecaj upravo na te dobne skupine i zašto?

Q1: „Kada govorimo o različitim teškoćama, nekim društvenim pitanjima pa tako onda i o samoubojstvima, nekako su djeca i mladi uvijek prepoznati kao ranjive i rizične skupine, posebno osjetljive. Ponajviše zato što djeca i mladi zbog svojih razvojnih karakteristika i manjka životnog iskustva, bivaju podložniji utjecajima odraslih ili različitih autoriteta pa u tom kontekstu možemo i medije gledati kao određeni autoritet...Još uvijek kod djece i mladih govorimo da je njihova slika o sebi u razvoju suvještine upravljanja i regulacije različitim emocijama. Tako da zbog tih nekih karakteristika oni ulaze u skupinu koja je posebno rizična i pod utjecajem različitih poruka koje dobivaju u društvu, dominantno od odraslih.“

P2: Mislite li stoga da mediji načinom izvještavanja utječu na porast samoubojstava mladih te pokušaja samoubojstva općenito?

Q2: „Ono što je poznato jest Wertherov efekt, koji je pokazao da način izvještavanja u medijima i kako se piše o samoubojstvima doprinosi povećanom broju pokušaja ili izvršenih samoubojstava. Isto tako, neki odgovorniji način pisanja može doprinijeti tome da se stigmatizira sam čin samoubojstva, a da se zapravo čuva i de stigmatizira samoubojica i članovi obitelji koji ostaju iza njega. Način koji nije senzacionalistički, koji ne pojednostavljuje problem samoubojstva će doprinijeti tome da se smanjuje stopa samoubojstava, odnosno doprinijet će da se stigmatizira čin samoubojstva kao nešto što nije poželjno, što je teško. Davanje opisa kako je počinjeno samoubojstvo, znamo da povećava stopu samoubojstava, a ljudima koji razmišljaju o tome na neki način daje recept. Romansirane živote samoubojice, banaliziranje razloga ili traženje krivca su načini izvještavanja koji će stvarati krivu sliku o teškoćama koje stoje iza takvog čina i odluke koju osoba donese. Daje se previše pažnje i na neki način se potiče samoubojstvo kao jedan od načina nošenja s teškoćama i uspješnog razrješavanja nekih kriza, što zapravo nije točno. Ali da recimo, ima više emisija ili priloga koje će govoriti o depresiji, o tome da stručnjaci upozore na neki trend i daju neke smjernice kako nešto prepoznati i gdje se javiti, nevezano uz sam tragičan događaj, bi bilo učinkovitije za prevenciju i edukaciju ljudi. Čin samoubojstva je ozbiljan javno zdravstveni problem koji pogađa ponajprije osobu i najuži krug obitelji. Pogrešno izvještavanje ima posljedice na društvo u širem smislu, a razlozi zapravo nisu nikada jednostavni i banalni. Povod za nešto može biti neka naizgled jednostavna ili banalna situacija, međutim razlozi su mnogobrojni i često vrlo složeni. Ono što je činjenica jest da se na taj korak odlučuju ljudi koji više ne vide mogućnosti i rješenja za neku situaciju ili problem u kojemu su, popraćeno sa snažnim osjećajem beznađa. Čin samoubojstva je izraz zaista velike patnje i muke koju osoba nosi u svom životu. Zato

traženje krivca, banaliziranje, stvara tu krivu sliku općenito o problemu suicida, može nekim ljudima biti poticaj „brzo ću riješiti.“ Podržava te mitove i možda neke ideje kao „doći će mi olakšanje“, „bit će bolje na drugom svijetu“... Tu su opet posebno rizični mladi adolescenti koji su po razvojnim karakteristikama impulzivni, imaju neku crno-bijelu sliku i onda mogu biti posebno ranjivi na takve neke poruke i slike koje se mogu stvoriti, ponajviše načinom kako se izvještava o tim događajima. Neki mladi zaista počine suicid iz ove nepromišljenosti i impulzivnosti. To je dodatan razlog zašto su posebno ranjivi na utjecaj medija. Veliki naslovi i bombastične rečenice su zapravo ono što bismo mi psiholozi rekli da je neetično izvještavanje koje doprinosi stigmatizaciji žrtve i obitelji. Povećava ranije spomenuti Wertherov efekt. Tako da je odgovor na pitanje da, utječe.“

P3: Postoji ideja ograničenja pristupa mobilnih telefona i interneta djeci do desete godine života, zato što su neka istraživanja pokazala da to znatno utječe na njihovo ponašanje. Mislite li da je moguće provesti takvu praksu i da bi takva praksa zaista mogla pomoći u smanjenju broja samoubojstava mladih?

O3: „Korištenje medija u najširem smislu riječi je velika tema u roditeljstvu, ali i u odgoju djece i mladih 21. stoljeća. Vrlo je važno pitanje neke etike i komunikacije u prostoru društvenih mreža i poruka, o kojem i mi odrasli nedovoljno promišljamo. Tako da u tome smislu, mislim da kao društvo imamo jako puno za učiti još i razumijevati uopće što nam ta tehnologija čini jer i mi odrasli lako potpadnemo pod nju, a djeci, upravo zbog ovog što sam ranije rekla, zbog neke nezrelosti, različitih vještina koje su u razvoju i nedovoljno iskustava, taj utjecaj može biti puno snažniji. Na primjer, djeca u nižim razredima osnovne škole koja su uključena u neke društvene mreže, pa čak i djeca koja idu u peti razred, još uvijek ne mogu kognitivno razumjeti termin anonimnosti. Po svojim karakteristikama kognitivnog razvoja oni su još uvijek na ovom jednom konkretnom stadiju kognitivnog rezoniranja i uopće razumjeti to da se netko može predstavljati lažno i izdavati se za nekog drugog je njima teško razumljivo. Recimo, u višim razredima, ovaj kognitivni aparat je sazrio da djeca to mogu intuitivno razumjeti, povezati s nekim drugim životnim iskustvima. Međutim, ova mlađa djeca će reći „On mi je rekao da se zove Marko“ ili „to je Petra“ i oni se tako zovu, imaju 10 godina...teško im je razumjeti da iza toga može stajati neka odrasla osoba i u tome smislu postaju rizični za različite opasnosti.“

P4: Prema Kodeksu časti hrvatskih novinara i smjernica o izvještavanju o samoubojstvu, mediji su dužni obratiti se stručnjacima oko pitanja vezanih za tragičan slučaj. Isto tako

je psihologija kao struka, dužna informirati medije o tragičnim posljedicama koje takvo izvještavanje može imati na ranjive skupine. Kontaktiraju li mediji Vas/Zagrebačko psihološko društvo za provjeru podataka prilikom izvještavanja o slučajevima samoubojstava?

Q4: „Mi kao zagrebačko društvo imamo različite vrste suradnje s medijima. U nekim periodima češće, nekad rjeđe, nas kontaktiraju kao stručnjake da prokomentiramo određene događaje, neke situacije, probleme. Tako da u tom smislu imamo suradnju s medijima da nas zovu kao sugovornike za neke određene teme. Sada konkretno da provjeravaju podatke prilikom izvještavanja o samoubojstvima, ja se ne mogu sjetiti niti jedne takve suradnje. Ovo sam se pitala jeste li mislili da pošalju članak pa pitaju što bismo mi rekli je li to dobro napisan članak, ne, ne sjećam se da sam to ikada doživjela. Ali nas zovu kao sugovornike na određene teme. Ono što je često problematično meni kao psihologu, jest kada novinari zovu da dam komentar nakon određenih događaja. To su najčešće neki tragični događaji, neke vrlo osjetljive teme gdje je zapravo jako teško o toj temi pričati neposredno nakon što se dogodio čin samoubojstva ili neka druga tragična situacija, a da se ne dogodi na neki način indirektna veza s obitelji. Ono što ja vidim kao problem jest da često otvaranje tih tema bude povezano uz teške situacije, tragične događaje, vruće krumpire, gdje mi se onda čini da neke teme povezane uz te probleme ostaju nedovoljno obrađene, površno obrađene i opet, nažalost, u svijetlu senzacionalizma.“

P5: Reagira li Psihološko društvo na neprofesionalno izvještavanje medija o samoubojstvu?

Q5: „Imali smo nekoliko reakcija. Između ostalog, Zagrebačko psihološko društvo, u okviru svojih aktivnosti ima i pisanje različitih stručnih članaka gdje nastojimo prenijeti široj javnosti znanja o tome kako ljudi funkcioniraju, koje su neke zakonitosti našeg doživljavanja i ponašanja. Ali i kroz znanja psihologije ponuditi objašnjenje za neke društvene događaje, trendove koji se događaju. Tako da, potaknuti upravo načinom kako se izvještava u medijima, smo pripremili neke tekstove na tu temu, od teksta o samoubojstvu, za empatiju i znanje koje je bilo pripremljeno povodom Svjetskog dana obilježavanja prevencije samoubojstva. Bilo je potaknuto izvještavanjem u medijima. Imali smo i neke reakcije gdje bi na portale određenih medija, nakon izvještavanja, okačili taj tekst i izrazili negodovanje. Zadnja situacija koju smo imali, bila je povezana uz ubojstvo u Beogradu, u školi prošle godine. Nekoliko portala smo prijavili i poslali obavijest Agenciji za elektroničke medije, jer smo uočili ove

nepravilnosti i kršenje etičkog kodeksa novinara, zbog znanja koje mi iz naše struke znamo da povećavaju i doprinose ovim negativnim efektima i otežavaju prolazak kroz krizne događaje. Dobili smo povratnu informaciju od Agencije za elektroničke medije da jesu pogriješili. Trudimo se reagirati.“

P6: Koliko se često djeca, adolescenti i mlade osobe obraćaju psiholozima za pomoć oko suicidalnih misli, a koliko odrasli i osobe starije životne dobi? U kojoj su mjeri, ako su, njihove suicidalne misli ili pokušaji samoubojstava povezani s medijima?

O6: „Rekla bih da unazad ove četiri godine, nekako od korone i potresa na području Zagreba i Sisačko-moslavačke županije, vidim jednu promjenu da djeca, mladi, roditelji i šira javnost postaju otvoreniji prema psihološkoj podršci. Zagrebačko psihološko društvo kao i neke druge udruge i strukovne organizacije su u vrijeme korone napravile jedan iskorak, da su se i malo nametnule u javnost govoreći o onome što se događa, o krizi za mentalno zdravlje i nudeći načine kako da brinemo o kriznoj situaciji koja nas je zahvatila. Tu mi se čini da se mijenja trend, da ljudi postaju otvoreniji prema psiholozima, traženju pomoći kada nam je teško. I tu se zapravo mijenja ta neka stigma „ideš psihologu ili psihijatru kad si lud“. Rekla bih da još imamo jako puno posla na tom djelu. Znam da područje Zagreba i ovog djela više nego što znam kako je u drugim sredinama, ali manje sredine znaju biti više zatvorene i neki mitovi duže žive u takvim zatvorenijim sredinama. Ali tu se događa promjena i u tom smislu su zapravo mediji i doprinijeli, tražeći stručnjake kao sugovornike i prenoseći neka druga iskustva i znanja. Tako da bih rekla da postoji određeni utjecaj medija koji može pomoći ili odmoći, međutim sami mediji nikada ne mogu biti jedini povod tome da će netko pokušati počinuti samoubojstvo ili ga izvršiti i dobro isplanirati. To je nešto što je vrlo ozbiljan problem, povezano sa slojevitim, mnogostrukim čimbenicima. Nikada nije rezultat samo jednog čimbenika ili jednog događaja, nego je neka kombinacija i rezultat različitih utjecaja i faktora, poput mentalne ili tjelesne bolesti, zlouporabe nekih sredstava ovisnosti, vrlo kompleksnih obiteljskih problema, sukoba koji su vrlo intenzivni te snažnih životnih stresova.“

P7: Možete li pobliže objasniti tvrdnju da je „čin samoubojstva ono što je povezano s povećanom stopom, a ne smrt sama po sebi“?

Q7: „To se povezuje s knjigom „Psihologija, mediji i etika“ koja je nastala na jednoj psihološkoj godišnjoj konferenciji, a koja je rađena zajedno s novinarima i tema je bila psihologija, mediji i etika te kako da bolje surađujemo. Ono što bi zapravo ta rečenica značila jest povezano s Bandurom. Bandura je jedan stari psiholog koji se 80-ih godina jako puno bavio psihologijom socijalnog učenja. On je u nekim svojim istraživanjima primijetio, da je u mjesecu nakon smrti Marilyn Monroe, bila veća stopa samoubojstava za 12%. I da su čak ovi prikazi samoubojstava „običnih“ ljudi, prezentiranih u javnosti s puno detalja, doprinosili većoj stopi samoubojstava nakon tih izvještavanja. Dok s druge strane, kada se govorilo o prirodnoj smrti i slavni ljudi, primjerice da su umrli od bolesti, karcinoma, u nesreći...ne povezuje se s povećanom stopom samoubojstava. Tu je zaključak da čin samoubojstva, opisivanje najviše detalja, romansiranje i pojednostavljivanje ili prikazivanje tog čina kao uspješnog razrješenja nekih životnih kriza, povećava i doprinosi većoj stopi, nego zapravo to da mi govorimo da je netko umro.“

P8: Možete li se sjetiti nekih primjera koji su Vas šokirali neprofesionalnim izvještavanjem o samoubojstvu na hrvatskim portalima?

Upozorenje - odgovor sadrži detalje počinjenja samoubojstva zbog naglaska na grešku portala

Q8: „Mogu se sjetiti jako puno primjera, između ostalog i onih na koje smo mi reagirali. Mislim da je to bilo 2019. godine. Slobodna Dalmacija je doslovno dala recept za događaj gdje su se 2 dečka ubila u šumi i ugušili se plinom u automobilu. Slobodna Dalmacija je napisala točno način kako su oni spojili te cijevi. To je bio trenutak kada smo mi reagirali i okačili na njihov portal i svima onima koji su taj članak prenijeli. Ima jako puno tih primjera gdje ima jako puno detalja, prikazivanja brojki...Mislim ima jedan porast, ali recimo, prije par godina je bio bombastičan naslov „Porast samoubojstava kod mladih za 200%.“ Ili recimo primjerice naslov, da je 2015. godine bilo jedno samoubojstvo mlade osobe, a 2016. dvije. Baratanje postotcima i govorenje o terminima postotaka stvara tu jednu bombastičnost. Zapravo, u tom trenutku smo pričali o jednom jako malom uzorku i onda nešto takvo doprinosi dojmu histerije, panike i epidemije. Stvara zabrinutost i zastrašuje, a ono što preventivne znanosti pokazuju, jest da kompanije i preventivne aktivnosti koje se temelje na zastrašivanju, bombardiranju i katastrofiziranju, ne polučuju dobre rezultate. Zapravo vrlo često izazivaju kontra efekt da se ljudi odmiču, ne žele slušati zato što im bude previše. Stvar koja mene uvijek, ali uvijek, iznova isfrustira i ne znam kako se tome domoći, jest uzimanje izjava neposredno pogođenih. Zaista ne razumijem što informacijski javnost može čuti od susjeda djeteta koje se ubilo ili strine nekog čovjeka, jer su to zapravo ljudi koji su u šoku i nevjerici te preplavljeni. Mislim da kako

su u stanju krize, oni nisu u mogućnosti donijeti ni informiranu odluku žele li izaći pred kamere ili ne. To je stvar koja mene zaista naljuti i mislim da je krajnje neprofesionalno, a da javnost od toga nema apsolutno nikakve informacijske koristi i da je isključivo u svrhu senzacionalizma, popunjavanja prostora vijesti i neke tiraže. Što procjenjujem da je jako opasno, jer ćemo mi kliknuti zato što zapravo očekujemo da ćemo dobiti neku informaciju zbog koje ćemo se osjećati sigurno, da ćemo znati što napraviti i sebe zaštititi, a zapravo dobijemo da tako nazovemo „gnoj.““

P9: Treba se istaknuti i stigmatizacija. Pojam se većinom koristi u negativnom smislu, međutim, što se tiče stigmatiziranja samoubojstva, ima li to ipak više pozitivnu stranu? Može li se stigmatiziranjem izvještavanja o samoubojstvu smanjiti i sam čin? Primjerice, da se izbjegne Wertherov efekt?

O9: „Stigmatiziranje samog čina samoubojstva može imati pozitivan efekt. Stigma je izraz kojim se mi distanciramo od nekih stvari koje su potencijalno opasne. Dakle, stigmatiziranje čina samoubojstva može imati pozitivan efekt da na način – što stvaramo negativniji stav prema tom činu, može se dogoditi dio kojim se će više ljudi odvrćati ili je manja vjerojatnost da će to ponašanje biti odabrano. Istovremeno je važno biti jako oprezan, zato što stigmatiziranjem samoubojice ili njihovih obitelji, odnosno izlaganje njihovih obitelji kasnije, znamo da to dominantno ima negativne učinke na oporavak, zacjeljenje i integraciju ljudi nakon takvog tragičnog događaja. Potiče jako puno srama, krivnje i izolacije te je to stoga jako štetno. To je ono što sam rekla, da stigmatiziranje samog čina, govorenje o njemu kao izvršenom djelu, a ne kao uspješnom, smanjenje prostora koji se pridaje pisanju o tome, ne navođenje nikakvih detalja kako to učiniti, će doprinostiti tome da se stigmatizira sam čin. Ono što je pritom jako važno i to je uloga svih stručnjaka, jest isticati da postoje neki drugi načini, mjesta za traženje pomoći, zatim edukativni dio kako prepoznati znakove i gdje se mogu javiti. Ako novinar krene pisati u tom istom članku kako nema mjesta u zdravstvu...to je dio koji bi se trebao u tom članku izostaviti, ako već u tom članku piše da je važno obratiti se na mjesta gdje ima pomoći. Dok na nekom drugom članku se možemo baviti time koliko treba još da bi stvar funkcionirala, koliko je stručnjaka, kakvi su kapaciteti zdravstva... Nekad se sve te stvari spoje u jedno i otvaranjem nekih drugih velikih problema u istom kontekstu, zapravo može obeshrabriti ljude.“

Da se nadovežemo odmah na to, što biste rekli o članku koji glasi: „Na procijenjenih 50.000 djece u potrebi za mentalnom skrbi, Hrvatska ima tek 56 dječjih psihijataru u cijeloj zemlji“?

O: „Mislim da je to važna tema kojom bi se trebali baviti, u smislu, kako to da je sustav zdravstva toliko zakrčen? Ono što znamo jest da tim za krizne intervencije, u sustavu obrazovanja, dominantno funkcionira kroz nevladin sektor. Kako to da država nije preuzela takav jedan tim i tu jednu priču, na način ulaganja i održavanja, da to zapravo postane državni servis, nego to ostaje u domeni nevladinih udruga. To su sve jako važne teme kojima bi se trebali baviti na neki sustavniji način, a ne u kontekstu nakon tragičnog događaja prozivati na liste čekanja i broj psihijataru. Ono što vidimo jest taj jedan trend porasta mentalnih smetnji i teškoća kod djece i mladih, ali i odraslih. Živimo u trenutku koji je vrlo nestabilan. Nema djela svijeta u kojem se ne ratuje, jako je puno elementarnih nepogoda i kriza. Trenutak u kojem živimo je vrlo nesiguran i nosi jako puno tjeskobe i zapravo stavlja neke pojačane zahtjeve na naše mehanizme prilagodbe. Tu je cijela priča o utjecaju medija u najširem smislu riječi, na naše odnose, komunikaciju, na opće to da je sve dostupno sada, odmah i ovdje. To je sve ono što nama čini neke promjene u tome kako ćemo biti u vlastitoj koži, kako ćemo se družiti te kakve ćemo odnose imati. To su zapravo sve vrlo složena i kompleksna pitanja koja nemaju jednostavno rješenje: „Treba zabraniti i ograničiti“. Čini mi se da ima jako puno medijskog prostora za poticati promišljanje i kritičnost, a ne samo baratati ljudskim životima i nekim događajima. Iskreno, mislim da bi to trebao biti posao novinara – promicati taj dio i poticati neko kritičko promišljanje kod čitatelja, a ne samo izvještavati iz minute u minutu. Za početak, ta količina pažnje koja se pridaje našim političarima i prenose se njihove izjave za koje bi bilo koje dijete, da se tako razgovara u školi sa svojim vršnjacima ili s nastavnikom, završio kod ravnatelja i bio kažnjen. To je taj jedan dio gdje po meni, da se oduzme ta pažnja njihovim krajnje bezobraznim i neukusnim izjavama, mijenjao bi se način političara i prostor koji imaju za manipuliranje. Trenutak u kojemu živimo jest puno zahtjevniji jer ima puno rizičnih i uznemirujućih faktora na globalnoj razini, ne samo u Hrvatskoj.“

P10: Prema Vašem mišljenju, što bi mediji najviše trebali promijeniti kako više ne bi bilo negativnih učinaka na ranjive osobe?

O10: „Mislim da smo o tome kako treba pisati i izvještavati dovoljno rekli te o smjernicama, pa da se ne ponavljam. I važno je što smo spomenuli, u knjizi „Psihologija, mediji i etika“ od

Društva psihologa Istre, što je zbirka nastala nakon godišnje konferencije psihologa. Ono što se meni čini jest da je i neki doprinos medija u promišljanju što je interes javnosti i pitanje što sve javnost treba znati. Jedna o čestih fraza koje čujem jest „javnost ima pravo znati.“ Tu je zaista pitanje što javnost ima pravo znati, koja je zapravo neka informacijska vrijednost ili poruka...Naravno da svaka osoba ima svoju odgovornost što će konzumirati, međutim odgovornost je medija kako će funkcionirati taj medijski prostor i koje će se navike kreirati. Mediji imaju svoju odgovornost jer na neki način razvijaju etiku i navike potrošača. Ako ljudima dajemo krvi i igara, oni će to konzumirati, ponajviše u onim vrlo osjetljivim pitanjima. Biologija nas tjera da to konzumiramo. Mislim da je tu velika odgovornost medija i da oni imaju moć i jednaku odgovornost kao i svaki čitatelj, kako i na koji način će plasirati neke informacije i što je to što će kreirati javnosti od značaja informacije.“

Temeljitim odgovorima psihologinje , može se zaključiti važnost povezanosti psihologije i medija. Istraživanja su pokazala da mediji mogu utjecati na ponašanje receptora, odnosno publike, ponajviše što se tiče ranjivih skupina. Stoga, na temelju spomenutih odgovora stručne psihologinje, vrlo je važno da se mediji pridržavaju profesionalnih standarda novinarskog izvještavanja, odnosno etike novinarstva te smjernica kako pravilno izvješćivati o samoubojstvima. O osjetljivim temama, mediji bi trebali kontaktirati te se posavjetovati sa psiholozima prije objavljivanja vijesti. Određeni mediji se toga pridržavaju, međutim još uvijek je puno primjera objavljivanja vijesti kojima se krše smjernice izvješćivanja o samoubojstvima. Da bi se loša praksa popravila, mediji bi se trebali osvijestiti te se u što većoj mjeri pridržavati Kodeksa i smjernica.

9. Zaključak

Svjedoci smo svakodnevnih senzacionalističkih tekstova i bombastičnih naslova te kršenja medijske etike, pa čak što se tiče vrlo ozbiljnih tema, poput samoubojstva. Svake godine više od 720 000 ljudi premine od samoubojstva (WHO) te bi mediji trebali nastojati pomoći pri smanjenju tog broja. To mogu postići pridržavanjem novinarske etike, zatim WHO smjernica o ispravnom izvještavanju o samoubojstvima, Kodeksa časti hrvatskih novinara te općenito pridržavanjem Zakona o elektroničkim medijima. Pravilnim izvještavanjem stvara se Papagenov efekt, koji može potaknuti osobe u krizama da potraže pomoć. Stoga bi mediji, prilikom izvještavanja, trebali objaviti kanale i mjesta za pomoć ranjivim osobama. Također, pozitivnom učinku može doprinijeti i iznošenje osobnih priča bivših ranjivih osoba. Međutim, iako se neki mediji toga pridržavaju, postoje i primjeri u kojima se može uvidjeti koliko zapravo krše WHO smjernice o ispravnom izvještavanju o samoubojstvima. Neetičko izvještavanje o samoubojstvima, može prouzročiti negativne efekte, poput Wetrherovog, odnosno imitativnog efekta. Budući da mediji imaju utjecaj na javno mnijenje, kao takvi su odgovorni o posljedicama njihovih postupaka. Ponajviše trebaju paziti tijekom izvještavanja o samoubojstvima djece i maloljetnika te poznatih/javnih osoba.

Radom su se nastojali istražiti etički aspekti izvještavanja o samoubojstvima na najčitanijim hrvatskim portalima. Odnosno, krše li i u kojoj mjeri, portali „Index.hr“, „Jutarnji list“ i „24sata“ medijsku etiku te smjernice ispravnog izvještavanja o samoubojstvima. U zadanom vremenskom periodu, uočena su višestruka kršenja smjernica, od kojih su neki vrlo šokirajući i zabrinjavajući. Index.hr bi se ponajviše mogao istaknuti pod tim nazivima. Za potvrđivanje ili opovrgavanje hipoteza, poslužila je analiza spomenutih portala te metoda intervjua stručnjakinja koje se bave novinarskom etikom te psihologijom.

H1: Na hrvatskim portalima prisutno je kršenje profesionalnih standarda novinarskog izvještavanja o samoubojstvima

Svaki pronađeni i analizirani članak, krši nekoliko smjernica ispravnog izvještavanja o samoubojstvima. Stoga, na temelju analize članaka jednih od najčitanijih hrvatskih portala, „Indexa.hr“, „Jutarnjeg lista“ i „24sata“, vidljivo je kršenje profesionalnih standarda novinarskog izvještavanja o samoubojstvima. Što znači da se ova hipoteza potvrđuje.

H2: Mediji načinom izvještavanja utječu na porast samoubojstava te pokušaja samoubojstva

Ova hipoteza je potvrđena višestruko. Teorijski, analizom te intervjuiranjem stručne psihologinje. Teorijski dio (ponajviše o Wertherovom i Papagenovom efektu) također se slaže, ili „poklapa“ s intervjuiranjem, odnosno, ono što se proučilo teorijski, psihologinja je potvrdila da je tako i u praksi.

H3: Kod slučajeva samoubojstava, hrvatski mediji rijetko kontaktiraju stručne osobe (psihologe) za provjeru podataka

Na temelju intervjuiranja stručne osobe, ova hipoteza se opovrgava. Istina je da postoje slučajevi u kojima mediji ne kontaktiraju stručne osobe. Međutim, kao što je intervjuom dokazano, većinom ih kontaktiraju.

H4: Senzacionalističko novinarstvo zamjenjuje etičko kod izvještavanja o samoubojstvima.

Hipoteza je nastala nakon čitanja određenih članaka kroz godine, u kojima se, prema subjektivnom mišljenju, isticao senzacionalizam. Stoga se istraživanjem ovoga rada te intervjuom stručne osobe, nastojalo stvoriti objektivnije mišljenje. Kroz teorijski i analizirani dio, može se primijetiti određena razina senzacionalizma, međutim, na temelju intervjuiranja stručnjakinje medijske etike, hipoteza se opovrgava. Senzacionalizam jest prisutan, ali kroz godine, mediji nastoje osvijestiti javnost o ozbiljnosti teme samoubojstva te poštivati medijsku etiku.

Samoubojstvo je iznimno važna tema te bi svi trebali nastojati pomoći pri (de)stigmatiziranju, a ponajviše mediji, jer oni imaju najveći doseg javnosti. Smjernice postoje s razlogom te bi ih se mediji trebali uvijek pridržavati, a ne podlijegati pritiscima senzacionalizma i pregleda. Trebaju biti svjesni da su ranjive osobe isto dio tih pregleda te im senzacionalističke vijesti o samoubojstvima mogu naštetiti i ostaviti trajne posljedice, kako na te osobe, tako i na njihove obitelji i prijatelje. Iako bi se na temelju intervjua o etici moglo ipak vidjeti neko osvještavanje, još uvijek je to u premaloj mjeri te bi se kršenje smjernica o samoubojstvu trebalo svesti na nultu razinu. Svi trebamo pokušati biti dio te promjene.

IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, Antonela Kljuković pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključiva autorica završnog rada pod naslovom Etički aspekti izvještavanja o samoubojstvima na najčitanijim hrvatskim portalima te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Studentica:

Antonela Kljuković
(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, Antonela Kljuković neopozivo izjavljujem da sam suglasna s javnom objavom završnog rada pod naslovom Etički aspekti izvještavanja o samoubojstvima na najčitanijim hrvatskim portalima čija sam autorica.

Studentica:

Antonela Kljuković
(vlastoručni potpis)

10. Literatura

Knjige, publikacije, radovi i stručni članci:

1. A Rustad, R.; E Small, J.; A Jobs, D.; A Safer, M.; J Peterson, R. (2003): The Impact of Rock Videos and Music with Suicidal Content on Thoughts and Attitudes about Suicide, dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/106441111_The_Impact_of_Rock_Videos_and_Music_with_Suicidal_Content_on_Thoughts_and_Attitudes_about_Suicide (6.8.2024.)
2. Andrić, N. (1911): Branič jezika hrvatskoga, dostupno na: <https://www.matica.hr/media/knjige/rasprave-i-clanci-1002/pdf/s-ivsic-emdr-n-andric-branic-jezika-hrvatskoga-em-novine-i-evropeiziranje-nasega-jezikaem.pdf> (24.6.2024.)
3. Basnet, M.; Thapa, P.; Ratna Shakya, D. (2024): Knowledge, Attitude, and Practice Regarding Media Reporting on Suicide among Media Persons of a Province, dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/378462816_Knowledge_Attitude_and_Practice_Regarding_Media_Reporting_on_Suicide_among_Media_Persons_of_a_Province (24.6.2024.)
4. Burić, J. (2008): Medijsko izvješćivanje o suicidu maloljetnika, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/clanak/61761> (24.6.2024.)
5. Car, V.; Matović, M. (2017): Mediji, novinarstvo i ljudska prava, dostupno na: http://bib.irb.hr/datoteka/927351.2017_Car_i_Matovic_Mediji_novinarstvo_i_ljudska_prava.pdf (21.6.2024.)
6. Carmichael, V.; Whitley R. (2019): Media coverage of Robin Williams' suicide in the United States: A contributor to contagion?, dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/332997244_Media_coverage_of_Robin_Williams'_suicide_in_the_United_States_A_contributor_to_contagion? (16.6.2024.)
7. Cheng, A.; Hawton, K.; Lee, C. (2007) volume 36: The influence of media reporting of the suicide of a celebrity on suicide rates: a population-based study, dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/5938732_The_influence_of_media_reporting_of_the_suicide_of_a_celebrity_on_suicide_rates_A_population-based_study (6.8.2024.)
8. Cvjetičanin, V.; Supek, R. (2003): Emile Durkheim i francuska sociološka škola, Tiskana knjiga

9. D Resse, S. (2018): The threat to the journalistic institution, dostupno na: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1464884918808957?journalCode=joua> (10.7.2024.)
10. Gillis, B. (2011). volume 54: Interview With Jay Asher, dostupno na: <https://www.jstor.org/stable/i40053956> (6.8.2024.)
11. Happer, C.; Philo, G. (2013): The Role of the Media in the Construction of Public Belief and Social Change, dostupno na: <https://jspp.psychopen.eu/index.php/jspp/article/view/4761/4761.html> (9.7.2024.)
12. Hawton, K.; E Williams, K. (2003): The influence of media on suicide, dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/10991762_The_influence_of_media_on_suicide (16.6.2024.)
13. Hepp, A. (2011): The communicative figurations of mediatized worlds: Mediatization research in times of 'mediation of everything', dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/274430023_The_communicative_figurations_of_mediatized_worlds_Mediatization_research_in_times_of_the_'mediation_of_everything' (9.7.2024.)
14. Ivanuš, Ž. (2021): Novinarska etičnost pod pritiskom interesnih skupina – iskustva hrvatskih novinara, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/373363> (11.7.2024.)
15. J. A. Ward, S. (2018): Disrupting Journalism Ethics: Radical Change on the Frontier of Digital Media, dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/328109820_Disrupting_Journalism_Ethics_Radical_Change_on_the_Frontier_of_Digital_Media (11.7.2024.)
16. Jurčić, D. (2017): Teorijske postavke o medijima – definicije, funkcije i utjecaj, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/280344> (9.7.2024.)
17. Kljuković, A. (2022): Percepcija medija i okoline osoba s invaliditetom, dostupno na: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/unin:5247> (21.6.2024.)
18. Krajina, Z.; Perišin, T. (2008): Digitalne vijesti: mediji, tehnologija i društvo, dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/40803274_DIGITALNE_VIJESTI_MEDIJI_TEHNOLOGIJA_I_DRUSTVO (16.6.2024.)
19. Kumar Kar, S.; Chawla, K.; Kumari, B.; Saroj, A.; Singh, A.; Gupta, B.; Tripathi, A.; Saxena, S. (2022): Bibliometric analysis of media reporting of suicide: A worldview, dostupno na:

- https://www.researchgate.net/publication/363639293_Bibliometric_analysis_of_media_reporting_of_suicide_A_worldview (24.6.2024.)
20. Lamza Posavec, V. (2021): Metodologija društvenih istraživanja: temeljni uvid, Tiskana knjiga
 21. Malović, S.; Ricchiardi, S.; Vilović, G. (1998): Etika novinarstva, Tiskana knjiga
 22. McLuhan, M.; Fiore, Q. (1967): The Medium is the Message, Tiskana knjiga
 23. Mestas, M.; Arendt, F. (2022): Suicide: Media, dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/368571217_Suicide_Media (16.6.2024.)
 24. Mulavdić, K. (2017): Tabloidizacija, žuti tisak i senzacionalizam u medijima, Završni rad, dostupno na: <https://repositorij.hrstud.unizg.hr/islandora/object/hrstud:1267/datastream/PDF/view> (21.6.2024.)
 25. Narodne novine; Statut Zagrebačkog psihološkog društva, dostupno na: <https://zgpd.hr/wp-content/uploads/2018/01/STATUT-Zagreba%C4%8Dkog-psiholo%C5%A1kog-dru%C5%A1tva.pdf> (8.7.2024.)
 26. Narodne novine; Zakon o elektroničkim medijima, dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_10_111_1942.html (8.7.2024.)
 27. National suicide prevention lifeline, NA, ND: The Papageno Effect, dostupno na: <https://988lifeline.org/wp-content/uploads/2021/04/Lifeline-Papageno-Effect.pdf> (26.6.2024.)
 28. Niederkrotenthaler, T.; Voracek, M.; Herberth, A.; Till, B.; Strauss, M.; Etzersdorfer, E.; Eisenwort, B.; Sonneck, G. (2010): Role of Media Reports in Completed and Prevented Suicide: Werther v. Papageno Effects, dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/46107718_Role_of_Media_Reports_in_Completed_and_Prevented_Suicide_Werther_v_Papageno_Effects (16.6.2024.)
 29. Nikić, M. (1995): Samoubojstvo – Psihodinamika, prevencija i moralno vrednovanje, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/3533> (21.6.2024.)
 30. Obradović, Đ. (2010): Pretvaranje ljudske komedije u medijsku zabavu, dostupno na: <https://scholar.google.hr/citations?user=zMjL3xUAAAAJ&hl=hr> (21.6.2024.)
 31. Otto, L.; Glogger, I.; Boukes, M. (2016): The Softening of Journalistic Political Communication: A Comprehensive Framework Model of Sensationalism, Soft News, Infotainment, and Tabloidization, dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/310467898_The_Softening_of_Journalistic_Political_Communication-

[A Critical Review of Sensationalism Soft News Infotainment and Tabloidization and a Comprehensive Framework Model Softening of Journalistic Politi](#)

(10.7.2024.)

32. Paić, D. (2015): Analiza sadržaja članaka internetskih portala Večernjeg lista i Slobodne Dalmacije o predsjednici Kolindi Grabar Kitarović, dostupno na: <https://repozitorij.vus.hr/islandora/object/vus%3A35/datastream/PDF/view> (30.8.2024.)
33. Phillips, D. (1974): The Influence of Suggestion on Suicide: Substantive and Theoretical Implications of the Werther Effect, dostupno na: <https://www.jstor.org/stable/2094294> (6.8.2024.)
34. Reidenberg, D.; Niederkrotenthaler, T.; Sinyor, M.; A Bridge, J.; Till, B. (2020): 13 Reasons Why: The Evidence Is in and Cannot Be Ignored, dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/343896390_13_Reasons_Why_The_Evidence_Is_in_and_Cannot_Be_Ignored (8.8.2024.)
35. Singh, D.; Dongre, R. (2018): Impact of Digital Technology on Print Media, dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/352780276_IMPACT_OF_DIGITAL_TECHNOLOGY_ON_PRINT_MEDIA (9.7.2024.)
36. Stack, S.; Krysinska, K.; Lester, D. (2007) vol 56: Gloomy Sunday: Did the "Hungarian Suicide Song" Really Create a Suicide Epidemic?, dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/328278226_Gloomy_Sunday_Did_the_Hungarian_Suicide_Song_Really_Create_a_Suicide_Epidemic (3.8.2024.)
37. Till, B.; S Tran, Ulrich., Voracek, M.; Niederkrotenthaler, T. (2015): Music and Suicidality: A Study on Associations Between Music Preferences and Risk Factors of Suicide, dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/294421548_Music_and_Suicidality_A_Study_on_Associations_Between_Music_Preferences_and_Risk_Factors_of_Suicide (3.8.2024.)
38. UNICEF (2021): The State of the World's Children, dostupno na: https://www.unicef.org/croatia/media/8446/file/Stanje_djece_-_Europa.pdf (8.7.2024.)
39. Vasilev, S. (2023): Media Culture – Between Technology and Communication, dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/376631765_Media_Culture_-_Between_Technology_and_Communication#fullTextFileContent (17.6.2024.)

40. Vilović, G. (2004): Etički prijepori u Globusu i Nacionalu 1999-2000, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/22901> (6.8.2024.)
41. Žigo, I.; R.; Brajković, M. (2021): Zastupljenost i načini novinskog predstavljanja priča o samoubojstvu na primjeru Bjelovarskog lista (u razdoblju 2009. – 2015. godine), dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/269806> (16.6.2024.)
42. Wahl – Jorgensen, K.; Hanitzsch, T. (2020): The Handbook of Journalism Studies, dostupno na: https://www.academia.edu/31332953/The_handbook_of_journalism_studies (17.6.2024.)
43. World Health Organization: Preventing suicide: a resource for media professionals Update 2023, dostupno na: <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/372691/9789240076846-eng.pdf?sequence=1> (22.6.2024.)

Web stranice i baze podataka:

44. Baza podataka Ministarstva unutarnjih poslova: Statistički pregled temeljni sigurnosnih pokazatelja i rezultata rada u 2023. godini, Glavno tajništvo (2024), dostupno na: https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2024/3/Statisticki_pregled_2023_.pdf (27.6.2024.)
45. Web stranica American Psychological Association (2015): Choosing Words for Talking About Disability, dostupno na: <https://www.apa.org/pi/disability/resources/choosing-words> (22.6.2024.)
46. Web stranica BALKANSMEDIA, Omazić, I. (2023): Koje su karakteristike senzacionalizma u medijima, dostupno na: <https://balkansmedia.org/bs/korisni-savjeti-i-alati/koje-su-karakteristike-senzacionalizma-u-medijima> (21.6.2024.)
47. Web stranica Center For Countering Digital Hate, dostupno na: <https://counterhate.com/> (26.6.2024.)
48. Web stranica Far Out, Potter, J. (2022): The tragic deaths linked to a Blink-182 classic, dostupno na: <https://faroutmagazine.co.uk/tragic-deaths-linked-to-blink-182/> (5.8.2024.)
49. Web stranica Global analitike, Kolašinac, H. (2021): Osobe s invaliditetom kroz medijsku prizmu, dostupno na: http://globalanalitika.com/osobe-s-invaliditetom-kroz-medijsku-prizmu/?preview=true&thumbnail_id=5832 (22.6.2024.)

50. Web stranica Hrvatske enciklopedije: medij, dostupno na: <https://enciklopedija.hr/clanak/medij> (9.7.2024.)
51. Web stranica Hrvatske enciklopedije: samoubojstvo, dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/samoubojstvo> (1.8.2024.)
52. Web stranica Hrvatske enciklopedije: statut, dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/statut> (8.7.2024.)
53. Web stranica Hrvatskog novinarskog društva: HND, dostupno na: <https://www.hnd.hr/o-hnd-u> (11.7.2024.)
54. Web stranica Hrvatskog novinarskog društva: Kodeks časti hrvatskih novinara , dostupno na: <https://www.hnd.hr/kodeks-casti-hrvatskih-novinarar1> (21.6.2024.)
55. Web stranica Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo; dr. med. Silobrčić Radić, M.; bacc. san. ing. Švigir, I. (2023): Mentalni poremećaji u Republici Hrvatskoj, dostupno na: https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2024/05/BILTEN_2023_FIN_ISPRAVLJENO-1.pdf (27.7.2024.)
56. Web stranica Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo: Samoubojstva u Hrvatskoj, dostupno na: <https://www.hzjz.hr/?s=samoubojstva+u+hrvatskoj> (21.6.2024.)
57. Web stranica Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo: Svjetski dan prevencije samoubojstva, dostupno na: <https://www.hzjz.hr/news-2/svjetski-dan-prevencije-samoubojstava-10-rujna/> (10.7.2024.)
58. Web stranica isppc: What is Cococ's law? (2024), dostupno na: <https://www.isppc.ie/what-is-cocos-law-isppc-is-offering-a-free-webinar-all-about-the-law-around-the-sharing-of-intimate-images/> (21.6.2024.)
59. Web stranica KidsHealth: Cyberbullying (2022), dostupno na: <https://kidshealth.org/en/teens/cyberbullying.html> (21.6.2024.)
60. Web stranica Los Angeles Times, Murphy, K. (1986): Suit Claiming Ozzy Osbourne Song Led to Suicide Dismissed, dostupno na: <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1986-12-20-mn-4460-story.html> (3.8.2024.)
61. Web stranica Medijske pismenosti: Kako prepoznati senzacionalizam u medijima (2017), dostupno na: <https://www.medijskapismenost.hr/kako-prepoznati-senzacionalizam-u-medijima/> (15.6.2024.)
62. Web stranica Medijske pismenosti : Medijska pažnja i samoubojstva: Kako bi se trebalo izvještavati o ovoj temi (2019), dostupno na: <https://www.medijskapismenost.hr/medijska-paznja-i-samoubojstva-kako-bi-se-trebalo-izvjestavati-o-samoubojstvima/> (15.6.2024.)

63. Web stranica MOORE Kingston Smit: What is 'media technology'? 2022. dostupno na: <https://mooreks.co.uk/insights/what-is-media-technology/> (9.7.2024.)
64. Web stranica Plavog telefona, dostupno na: <https://www.plavi-telefon.hr/> (26.7.2024.)
65. Web stranica Hrvatskog strukovnog nazivlja – struna, dostupno na: <http://struna.ihjj.hr/naziv/polustrukturirani-intervju/25250/> (9.6.2024.)
66. Web stranica thebmj (2021): Association of Logic's hip hop song "1-800-273-8255" with Lifeline calls and suicides in the United States: interrupted time series analysis, dostupno na: <https://www.bmj.com/content/375/bmj-2021-067726> (10.8.2024.)
67. Web stranica The Reflector, Gerling, E. (2019): How the media aids in the rise of suicide rates, dostupno na: <https://reflector.uindy.edu/2018/12/12/how-the-media-aids-in-the-rise-of-suicide-rates/> (6.8.2024.)
68. Web stranica Tim Bergling Foundation, dostupno na: <https://www.timberglingsfoundation.org/> (21.6.2024.)
69. Web stranica Time, Ducharme, J. (2018): Suicides Spiked After Robin Williams' Death, Study Says, dostupno na: <https://time.com/5137194/robin-williams-suicide-rate/> (6.8.2024.)
70. Web stranica Trinitonian, Jackson, A. (2023): Approach with caution: Some books are banned for a reason, dostupno na: <https://trinitonian.com/2023/10/13/approach-with-caution-some-books-are-banned-for-a-reason/> (8.6.2024.)
71. Web stranica UNICEF: Cyberbullying: What is it and how to stop it, dostupno na: <https://www.unicef.org/end-violence/how-to-stop-cyberbullying> (21.6.2024.)
72. Web stranica Vox, Michael Hecht, J. (2018): How the media covers celebrity suicides can have life-or-death consequences, dostupno na: <https://www.vox.com/first-person/2018/5/5/17319632/anthony-bourdain-kate-spade-cause-of-death-suicide-celebrities-reporting> (6.8.2024.)
73. Web stranica Zagrebačkog psihološkog društva: O samoubojstvu samo uz empatiju i znanje (2018), dostupno na: <https://zgpd.hr/2018/09/09/o-samoubojstvu-samo-uz-empatiju-i-znanje/> (25.7.2024.)
74. Web stranica wolfe.ie: Coco's Law – Harrasment, Harmful Communications and Related Offences Act (2023), dostupno na: <https://www.wolfe.ie/cocos-law-harassment-harmful-communications-and-related-offences-act/> (21.6.2024.)
75. Web stranica World Health Organization: Suicide, dostupno na: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/suicide> (9.7.2024.)

11. Popis slika i tablica

Slika 1 RED BUTTON.....	11
Slika 2 forum za prijave internetskog zlostavljanja.....	12
Slika 3 pogrešna upotreba termina – „leš“, na 24sata	24
Slika 4 pogrešna upotreba termina – „leš“, na Index.hr	24
Slika 5 pogrešna upotreba termina – „leš“, na Jutarnji list.....	25
Slika 6 Prikaz usluga za pomoć osobama u krizama na Index.hr.....	29
Slika 7 Prikaz usluga za pomoć na Jutarnji list	29
Slika 8 Prikaz usluga za pomoć na 24sata	29
Slika 9 Naputak o Svjetskom danu prevencije samoubojstva	38
Slika 10 Zaklada Tim Bergling	39
Slika 11 CSI pomoć.....	40
Slika 12 Kontakt Psihološkog centra TESA.....	41
Slika 13 informacije o Plavom telefonu	41
Slika 14 Kontakt ZPD-a	42
Slika 15 Broj samoubojstava po spolu u Hrvatskoj u pojedinim godinama u razdoblju od 1985. do 2022. godine	44
Slika 16 Stope samoubojstava po spolu u Hrvatskoj u pojedinim godinama u razdoblju od 1985. do 2022. godine	45
Slika 17 Dobno-specifične stope samoubojstava u Hrvatskoj 1985., 1990., 1995., 2000., 2005., 2010., 2015., 2020. i 2022. godine	45
Slika 18 Dobno-specifične stope samoubojstava po spolu u Hrvatskoj 2022. godine	46
Slika 19 Samoubojstva prema županiji prebivališta 2022. godine – broj slučajeva.....	46
Slika 20 Samoubojstva prema županiji prebivališta 2022. godine – stopa/100 000	47
Slika 21 Dobno-standardizirane stope smrtnosti zbog samoubojstva za sve dobi ukupno prema županiji prebivališta 2022. godine.....	47
Slika 22 Dobno-standardizirane stope smrtnosti zbog samoubojstva za dob od 0 do 64 godina prema županiji prebivališta 2022. godine.....	48
Slika 23 Dobno-standardizirane stope smrtnosti zbog samoubojstava za sve dobo ukupno, dob 0-64 te dob 65 i više godina po pojedinim zemljama Europe, zadnja dostupna godina ...	48
Slika 24 Razlike brojeva samoubojstava 2022. i 2023. godine	49
Slika 25 Robin Williams.....	52

Slika 26 Kurt Cobain	52
Slika 27 Index.hr vijest o smrti Monroe	53
Slika 28 Marilyn Monroe	54
Slika 29 Tim Bergling/Avicii	55
Slika 30 Reper Logic- izvođenje pjesme 1-800-273-8255	59
Slika 31 Index.hr – Vulgarizam.....	61
Slika 32 prof. dr. sc. Gordana Vilović	117
Slika 33 Ivana Čosić Pregrad.....	123
Tablica 1 Kršenje.....	100
Tablica 2 Popis autora	101
Tablica 3 24 sata kršenje	115
Tablica 4 24 sata popis autora	116